

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Det var på Frederiksberg . . .

H. C. B. BENDZ

**LANDBOHØJSKOLENS
OPRETTELSE**

—

En dagbog 1856–1858

DEN KONGELIGE
VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES
OPRETTELSE
EN DAGBOG
1856–1858

Henrik Carl Bang Bendz.

DEN KONGELIGE
VETERINÆR-
OG LANDBOHØJSKOLES
OPRETTELSE
1856–1858

En dagbog

af

Henrik Carl Bang Bendz

Udgivet af Ivan Katić

With an extensive Summary in English

FREDERIKSBERG

KANDRUPS BOGTRYKKERI

Min Dagbog i Anledning af Landbohøjskolens Oprettelse [H. C. B.] Bendz er afskrevet efter originalen i marts 1951 af Henrik Bendz.

Den maskinskrevne afskrift opbevares på Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek, *Hdskr. Ny Saml. 4°90, H. C. B. Bendz.*

My diary describing the founding of the Royal Veterinary and Agricultural College in Copenhagen 1856–1858 was reproduced from the original in March 1951 by Henrik Bendz.

Oliemaleriet på omslagets forside er malet af ukendt maler; original måler 26×22 cm og bærer på bagsiden følgende oplysning:

*Dette Maleri testamenterer
jeg til Landbohøjskolens
Bibl. Det har tilhørt Professor
Bache. [Bagge? M. L.*]
2-11-1930
Simon Paulli***

N.B. t.v. Præparationshuset (også kaldt eksplosionshuset), der huskes af mange KVL studerende, blev nedlagt da Kemisk Institut flyttede til højhuset på Thorvaldsensvej. Det røde tag har aldrig eksisteret og er en kunstnerisk tilsnigelse.

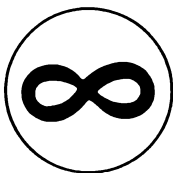
Udgivet af Veterinærhistorisk Forskning
Søndergade 39, DK-4130 Viby Sjælland

ISBN 87 88 682-10 2

Udgives også i *Dansk Veterinærhistorisk Årbog* 1993, 36 (ISSN 01 05 1008)

og *Kilder til Veterinærhistorisk Forskning* 1993, 10 (ISSN 0903-9686)

Translation: *David Collinge* and *Lone Rossen*.

Uendelighedstegnet. Den internationale norm for papir der vil holde til mange hundrede års opbevaring i biblioteker og arkiver.

* M. L. = *Max Lobedanz* (1888–1961), overbibliotekar ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek.

** *Simon Paulli* (1865–1933), professor anatomiae ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL).

FORORD

For Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole – Danmarks Jordbrugsuniversitet – er blikket til daglig rettet fremad mod nye muligheder og udfordringer. Netop derfor, og mens vi befinder os i den rivende malstrøm, er det vigtigt, at vi engang imellem stopper op og fordyber os i historien.

I Højskolens snart 135-årige historie er der mange træk, som gentager sig. Samarbejdet mellem KVL, det praktiske landbrug og andre forsknings- og forsøgsvirksomheder har været grundlag for mange analyser. Højskolens geografiske placering har været et tilbagevendende diskussionsemne, hver gang pladsforholdene er blevet for stramme, og udvidelser eller renovering har været bragt på tale.

I dag er KVL en stor arbejdsplads med ca. 1000 ansatte og 3000 studerende ved syv studieretninger.

Sådan har det ikke altid været. Da Frederik VII den 24. august 1858 overværede åbningshøjtideligheden for Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, var det en læreanstalt med kun syv faste lærere og 192 nyindskrevne studerende knyttet til veterinærstudiet, landbrugsstudiet og landmåling. Kun fem år senere blev havebrug og skovbrug dele af KVL's ansvarsområde.

I 1921 udvides fagområderne med mejeribrugsvidenskab og i 1971 med levnedsmiddelvidenskab. Den kendte og lidt slidte frase: "*Fra jord til bord*" førte i 1986 et skridt videre, idet human ernæring blev knyttet til KVL som forskningsområde.

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole er nu et komplet jordbrugsuniversitet med de muligheder, som det brede fagspektrum giver.

Men udviklingen stopper ikke her: human ernæring som uddannelsesområde, miljø og tropisk jordbrug bliver formodentlig nye skud på stammen.

Bent Schmidt-Nielsen
rektor

Aktiviteten på KVL gennem de mange år, der er gået, siden bygningerne blev indviet i 1858, kan aflæses på mange måder, deriblandt udbygningen og benyttelsen af biblioteket.

Adgangen til litteratur er grundlaget for al forskning og undervisning. Gennem de gamle protokoller kan vi følge, hvilke bøger og tidsskrifter, der er anskaffet, hvor mange ansatte, der har været i biblioteket, hvor mange udlån, der er ekspederet o. s. v.

Fra de tidligste statistikker ved vi, at i 1861/1865 var det årlige udlån gennemsnitlig 296 bind og biblioteket var kun åbent tre timer om ugen. I 1908 bestod personalet af 1 bibliotekar og 1 medhjælper, den årlige bevilling var 4000 kr. og bogbestanden 42.500 bind. Åbningstiden var i 1909 udvidet til fem timer daglig og det årlige udlån var steget til 4.393. I 1921 indviedes en ny biblioteksfløj, den gang Danmarks fjerdestørste og mest moderne specialbibliotek.

Siden har biblioteket udviklet sig videre, har fået sit eget navn, Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek, bogbestanden er ti-doblet siden 1908 og udlånet tyvedoblet. De en gang så moderne rammer er ved at sprænges og afløses i 1994 af en ny bygning, med alle moderne publikumsfaciliteter og gode arbejdsforhold for de 30 mennesker, der har deres daglige arbejde her.

Atter vil KVL tage et skridt ind i fremtiden på biblioteksområdet og de samlinger, der gennem årene er opbygget, vil sammen med de informationer, der hentes gennem de nyeste teknikker, give næring til forskere og studerende ved Danmarks Jordbrugsuniversitet.

Inger Mathiesen
overbibliotekar

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord af rektor B. Schmidt-Nielsen og overbibliotekar I. Mathiesen	5
Korte oplysninger om personer, der nævnes i dagbogen	8
Kort over Frederiksberg 1857	9
N. Thorkil-Jensen: Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole gennem hundrede år	11
H. C. B. Bendz: Min Dagbog . . . 1856–1858	22
 <i>Tillæg</i>	
Lov angaaende Oprettelsen af en Veterinair- og Landbohøjskole	98
Lov, indeholdende Tillæg til Lov af 8de Marts 1856 angaaende Oprettelsen af en Veterinair- og Landbohøjskole	104
Ved den nye Veterinair- og Landbohøjskoles Indvielse	106
Indvielsen af den Kongl. Veterinair- og Landbo-Højskole den 24de August 1858 (<i>Tidsskrift for Veterinærer</i> 1858, 1. Række, 6, 162–167)	108
Den kgl. Veterinair- og Landbohøjskole (<i>Ugeskrift for Landmænd</i> 1858, 6, 357–358)	116
I Landbohøjskolens have. Et digt af Laurits Nielsen	119
Grønnegården. Gruppebillede (1. Nordiske Veterinærmøde, 1902)	120
Fortegnelse over lærere 1858	122
Logos i tiden 1858–1992	122
Jubilæumsfesten i 1958	123
H. C. B. Bendz: To notater til Geheimeraad J. Collin (1846 og 1848)	130
H. C. B. Bendz: Oprettelse af et naturvidenskabeligt Universitet	134
Om en Landbohøjskole ved Kiøbenhavn (<i>Ugeskrift for Landmænd</i> 1855, 1, 217–225)	148
Efterskrift	156
J. Jensen: Erindringer fra mit Studieophold ved Højskolen, 1862–66	160
H. J. Madsen: En gammel fynsk Dyrlægges Erindringer og Oplevelser	172
Summary	198
Udgiverens biografi	207

I denne dagbog omtales bl. a. følgende personer:

P. C. Abildgaard (1740–1801), dyrlæge og læge, professor og Den Danske Veterinærskoles grundlægger.

Sv. Henrik Olufsen Bagge (1817–1895), læge, prosekter, senere professor ved KVL, veterinærfysikus.

Chr. Th. Barfod (1815–1889), kemiker, docent, senere konst. lektor i kemi og fysik ved Veterinærskolen, lektor i kemi og farmaci ved KVL.

Henrik Carl Bang Bendz (1806–1882), læge, lektor, senere docent ved Veterinærskolen hhv. KVL. Fra 1869–1870 konst. direktør ved KVL.

M. G. Bindesbøll (1800–1856), arkitekt og professor, har bygget bl. a. Thorvaldsens museum og Lægeforeningens boliger.

Fred. Christoffer Bülow (1811–1890), inspektør for Ladegården, rådmand i Københavns Magistrat, byggematador.

Jonas Colin (1776–1861), finansdeputeret, geheimekonferensråd.

J. C. Drewsen (1777–1851), industridrivende, landøkonom, politiker, medstifter og eneredaktør af Landoekonomiske Tidender 1814–1825.

Carl Emil Fenger (1814–1884), læge, professor, folketingsmand, finansminister, borgmester i København, direktør for KVL.

Peder Pedersen (Peter Petersen) Freuchen (1827–1894), lektor, senere professor i landmåling ved KVL.

C. C. Hall (1812–1888), dansk politiker, kultusminister 1854–1859, 1870–1874.

Joh. Fred. Hansen (1810–1873), docent, senere prof. i skovbrugslære ved KVL.

B. S. Jørgensen (1815–1888), landøkonom, docent, senere professor ved Polyteknisk læreanstalt hhv. KVL, redaktør af Tidsskrift for Landøkonomi.

Johan Lange (1818–1898), hjælpelærer i botanik ved Veterinærskolen, senere docent og professor ved KVL.

Ferd. Victor Alphons Prosch (1820–1885), læge, prosekter, lektor i flere fag ved Veterinærskolen, senere professor ved KVL.

Erik Viborg (1759–1822), professor ved Den Danske Veterinærskole, har undervist i flere fag, bl. a. botanik.

KVL = Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Kort over Frederiksberg 1857.
Map of Frederiksberg 1857.

N. Thorkil-Jensen (1894–1985), professor i landmålingslære og direktør for Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL).

En af de mange – og sikkert kære pligter – var at tage imod de kongelige gæster hvert år på skolens fødselsdag 8. marts.

N. Thorkil-Jensen (1894–1985), Professor of Surveying, and Vice-Chancellor of The Royal Veterinary and Agricultural University (RVAU).

One of his many – and undoubtedly favourite – duties was to greet royal guests every year on the University's anniversary on the 8th March.

Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles første årsfest i 1917. Professor og direktør H. O. G. Ellinger byder velkommen til Christian X og andre prominente gæster. Kongen sidder i en speciel stol, tegnet af M. G. Bindesbøll, se side 21.

The first anniversary celebrated was in 1917. Professor & Vice-Chancellor H. O. G. Ellinger greets King Christian X and other prominent guests. The king is sitting in a chair designed by the architect of the original RVAU buildings Mogens Gottlieb Bindesbøll.

DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE GENNEM HUNDREDE ÅR

Omkring Højskolens oprettelse

HØJSKOLENS ÅRLIGE fest fejres til minde om dagen for dens egentlige tilblivelse den 8. marts 1856; thi på denne dag trådte en „Lov om Oprettelse af en Veterinair- og Landbohøjskole“ i kraft. En veterinærskole havde vi dengang haft i over 80 år, men nu blev det lovfæstet, at undervisningen i veterinær-, landmålings- og landbrugsfagene fremtidig skulle samles og foregå i en enkelt statsinstitution, den, som nu har bestået i hundrede år.

Indlednings- og formålparagraffen i nævnte lov havde følgende ordlyd: „Under Navn af den kongelige Veterinair- og Landbohøjskole oprettes en Lærestalt, som skal meddele en højere Undervisning for Dyr læger, Landmænd og Landinspektører. Til den henlægges hele den Undervisning, som hidtil er meddelt af den kongelige Veterinairskole i Kjøbenhavn, de for Landmænd ved Den polytekniske Lærestalt hidtil holdte Forelæsninger og den Undervisning, som nu af det Offentlige meddeles Landinspektører“. Dermed var det første afgørende skridt taget til etablering af en alsidig teoretisk undervisning med henblik på at gavne og udvikle vort lands bærende erhverv: landbruget.

Tanken derom var ingenlunde ny. Man havde allerede længe syslet med planer om oprettelse af et forst- og landbrugsakademi, og universitetskommissionen havde draget dem frem i forbindelse med en reorganisering af Sorø Akademi omkring år 1800. Selveste Ludvig Holberg siges at have været stærkt interesseret i sagen, idet han mente, at et sådant institut måske kunne blive en gavnlig modvægt til datidens efter hans opfattelse alt for højtlærde og virkelighedsfjerne universitetsundervisning. Sin mening derom har han et sted udtrykt med følgende ord: „Hvis Agerdyrkningskundskab blev til et akademisk Studium, vilde efter mine Tanker de 9 Musæ ingen Fortrydelse bære derover“. Som den realiteternes

mand han var, havde han tillige et åbent blik for en sådan skoles nationale og økonomiske betydning, thi, som han siger et andet sted: „Et Lands Velfærd bestaar fornemmeligen udi Jordens Drift“.

Tanken om et landbrugs- og forstinstitut i Sorø spøjte i ca. 100 år, men blev aldrig ført ud i livet. Den tog fra tid til anden form af mer eller mindre konkrete forslag, men tiden var ikke gunstig for deres realisation. Krig, landetab, dyrtid, statsbankerot og landbrugskriser lagde sig stedse hindrende i vejen. Et første forsøg blev gjort i året 1830 med indretning af et landbrugsakademi efter tysk mønster på Mørupgaard under Sorø Akademi, men resultatet stod ikke mål med forventningerne, og skolen blev lukket efter 3 års forløb af mangel på fornøden tilslutning.

Senere opstod der visse uoverensstemmelser mellem Christian VIII og universitetskommissionen om Sorø Akademis fremtidige anvendelse. Kommissionen udtalte sig mod at vedligeholde og reorganisere akademiet, men kongen pålagde den, vistnok under påvirkning af N. F. S. Grundtvig, at udarbejde et forslag til en højere læreanstalt „for realvidenskaberne“ på meget bredt grundlag, en læreanstalt, hvor der foruden i praktisk land- og skovbrug skulle undervises i næsten alt muligt såsom dansk sprog og litteratur, tysk, fransk, engelsk, historie, fysik, matematik, kemi, religion og moral samt, som valgfri fag, i latin og græsk.

Planerne om denne „Skole i Soer“ vakte opstandelse og mødte megen modstand i lærde kredse, hvor man anså den for et bevidst forsøg på at forfladige den højere undervisning og undergrave respekten for universitetsuddannelsen. Sagen blev genstand for kommissionsbehandling med det resultat, at man fandt omkostningerne ved dens gennemførelse afskrækkende. Den daværende amtmand i Sorø, lensgreve F. M. Knuth, der tillige var medlem af universitetskommissionen, gik dog kraftigt ind for Sorø-planen og ytrede ligesom Grundtvig og Holberg mistillid til tidens almindelige form for højere undervisning og lod udarbejde planer og forslag til realhøjskolens undervisning i landøkonomi. En sådan undervisning skulle efter forslaget strække sig over 2 år og gik i flere henseender betydeligt videre end den, der senere fremgik som resultat af loven fra 1856.

Forslagene blev — væsentlig på foranledning af ministrene Monrad og Madvig — skrinlagte som følge af den spændte politiske situation omkring 1848, og så var man lige vidt. Sagen var dog ikke dermed bragt ud af verden, ønsket om en tilfredsstillende teoretisk uddannelse med henblik på at gavne vort lands hovederhverv var så udbredt i befolkningen, at det ikke lod sig standse ved ministerielle magtbud.

Sorø-planerne havde dengang allerede været ført frem og drøftet på stænder- og landmandsforsamlingerne og var dér blevet kraftigt anbefalet. Monrad, der som kultusminister først havde standset dem, opfordrede nu, velsagtens af hensyn til folkestemningen, bestyrelsen for Den polytekniske Lærestanstalt til at fremsætte forslag om en udvidet undervisningsplan, hvori der også toges hensyn til landbrugets ønsker og interesser. Sidst på året 1848 fik han forslaget i hænde. Det tog sigte på uddannelse af såvel civilingeniører som agerbrugere, og uddannelsen tænktes for landbrugsstudiets vedkommende at skulle vare i 2 ½ år.

Straks efter gik martsministeriet af, og Monrads efterfølger, filologen Madvig, der også havde været modstander af Sorø-skolen, fik forslaget ændret og reduceret, så det skrumpede ind til et særligt kursus i landøkonomi, der skulle afholdes på Den polytekniske Lærestanstalt og blot strække sig over 2 semestre med 4—5 ugentlige forelæsninger. De til formålet nødvendige pengemidler skulle udredes af Sorø Akademi, og en foreløbig lærer, B. S. Jørgensen, ansattes fra 1849 til 1. marts 1850 til at bestride undervisningen i de landøkonomiske fag. Dermed påbegyndtes, man tør vel sige under beskedne former, den første egentlige teoretiske landbrugsundervisning i Danmark, men samtidig gik der skred i begivenhederne omkring denne vigtige sag.

En ny tidsalder havde holdt sit indtog. Teknikken befandt sig i en rivende udvikling, og derfor toges planerne for hele den højere tekniske undervisning her i landet op til revision. Der nedsattes som vanligt i slige tilfælde en kommission, der afgav betænkning i foråret 1852. Der stilledes heri to forskellige forslag. Det ene gik ud på oprettelse af en industriskole samt en teknisk højskole, hvor der foruden civilingeniører skulle uddannes kemikere, landmænd, landinspektører og farmaceuter. I det andet foresloges etablering

af såvel en teknisk højskole som en teknisk skole. Den første skulle tage sig både af den højere militær- og civiltekniske uddannelse og sortere under krigsministeriet, den anden, den tekniske skole, under kultusministeriet, skulle uddanne „polyteknikere“, d. v. s. mekanikere, kemikere, landinspektører og forstmænd. Landbrugsuddannelsen blev i denne forbindelse helt ladet ude af betragtning.

Kort tid efter betænkningens fremkomst førtes på den fjerde landmandsforsamling i København en diskussion over emnet: På hvilken måde bør staten medvirke til unge landmænds uddannelse? En af mødedeltagerne, Hofman-Bang, udtalte, at det bedst kunne ske ved oprettelse af en særlig institution på landet i nøje tilknytning til det praktiske landbrug, mens B. S. Jørgensen, læreren i landøkonomi ved Den polytekniske Lærestalt, hævdede, at den bedste og tillige billigste udvej ville være at lade landmændenes teoretiske uddannelse foregå på Universitetet og Den polytekniske Lærestalt med udnyttelse af de forhåndenværende lærerkræfter fremfor at oprette en særlig lærestalt på landet.

Der blev på mødet nedsat et udvalg, som fik til opgave at forberede sagen til næste landmandsforsamling, som agtedes afholdt to år senere. Udvalget afgav en betænkning, hvori det fremhæves, „at det vilde være særdeles hensigtsmæssig, om den højere Undervisning for Landmænd, Forstmænd, Landinspektører og maaske Gartnere samledes som en særegen Afdeling af en højere Lærestalt og dannede, om vi saa maa sige, et eget Fakultet“. Man afstod i betænkningen fra at udpege nogen bestemt lærestalt til dette formål med den motivering, at hele den højere tekniske undervisning for tiden var under omordning.

De to førnævnte kommissionsforslag sendtes til erklæring hos konsistorium i august 1852. Her nedsattes et udvalg, hvori Madvig, Krieger, Japetus Steenstrup og formanden for det nyoprettede veterinære sundhedsråd, dr. med. C. F. Fenger, fik sæde. Dette udvalg afgav i september 1853 et responsum, hvori det siges, at undervisningen i landbrugslære ikke bør foregå ved Den polytekniske Lærestalt, men snarere, på grund af de kundskaber i de eksperimentelle naturvidenskaber, man tør vente hos eleverne, hører hjemme på en anden i forvejen eksisterende lærestalt, nemlig veterinærskolen. Ved også at knytte forstundervisningen

til denne institution syntes det muligt at udvikle den til en tidsvarende læreanstalt for samtlige landøkonomiske discipliner. Dermed bringes tanken om en kombineret veterinær- og landbohøjskole, såvidt det kan ses, første gang på bane.

Udvalgets forslag vandt tilslutning i den akademiske lærerforsamling, men mødte, som det kunne ventes, kraftig modstand fra Den polytekniske Læreanstalts side. Man ønskede dér at samle al undervisning i grundvidenskaberne i et stort institut fælles for ingeniører, militære, forstmænd, landinspektører, veterinærer og landmænd. De enkelte ministerier skulle så organisere efterfølgende specialstudier indenfor de forskellige discipliner, men også denne i mange henseender tiltalende plan løb ud i sandet.

Imidlertid havde Veterinærskolens lærer i anatomi og fysiologi H. C. B. Bendz i dagspressen gjort sig til talsmand for den tanke at samle den højere undervisning i agerdyrkning, havebrug, landmåling og veterinærvidenskab omkring skolen på Christianshavn og udbygge denne i et dertil fornødent omfang, men forslaget faldt ikke i god jord hos Det veterinære Sundhedsråd. I maj 1854 indsendte Fenger på dettes vegne en skrivelse til indenrigsministeriet med henvisning til den betænkning fra universitetskommissionen, som han selv havde været med til at udarbejde. Den af Bendz fremsatte plan blev medsendt, og det foresloges påny at lade veterinærskolen udvide og omdanne til en læreanstalt, hvor der foruden dyrlæger skulle uddannes landøkonomer, forstmænd og landmålere.

Ministeriet bifaldt forslaget, og dermed var sagen moden til behandling i en kommission. Kommissionen blev nedsat den 21. oktober 1854 og kom til at bestå af professorerne Fenger, Bendz og B. S. Jørgensen, lektor Prosch samt stiftlandinspektør Wegge. En henstilling til Forstexamens-Commissionen om at lade sig repræsentere blev afslået, og dermed blev skovbruget i første omgang holdt udenfor planerne om den nye undervisningsanstalt.

Kommissionen afgav allerede året efter den 27. juli en detaljeret betænkning omfattende hele undervisningens tilrettelægning, opførelse og indretning af de nødvendige bygninger med inventar

ledsaget af minutiøse overslag over de dermed forbundne omkostninger samt de forventede udgifter til skolens årlige drift.

Betænkningen, der med hensyn til affattelsens klarhed og overskuelighed må karakteriseres som mønstergyldig, er så interessant til belysning af skolens fortid og med henblik på dens fremtidige virksomhed, at den her fortjener nærmere omtale. Den befatter sig kun i ringe omfang med veterinærundervisningen, der jo var vel etableret, men langt overvejende med den påtænkte nye teoretiske landbrugsundervisning. Det siges derom, at „den Underviisning for Landmænd, som Staten kunde antages at burde tilbyde, i sine Hovedtræk maatte være theoretisk, og kun paa enkelte Punkter og inden for visse Grænser en praktisk Underviisning burde gaa Haand i Haand med denne“.

Der henvises til, at de bestående forvalterskoler og bondehøjskoler, hvor udmærkede de end i visse henseender kunne være, er utilstrækkelige til at meddele de unge landmænd en undervisning, „hvormed de paa virksom og omfattende Maade ville blive satte i Stand til at hæve Agerbruget i vort Fædreland til et højere Trin“.

Dertil ville efter kommissionens opfattelse kræves en undervisning, som meddeler „grundig Indsigt i de Naturlove, der viser sig virksomme under det organiske Livs Ytringer og den Anvendelse, som disse Love finde i Praxis“. Det vil derfor blive nødvendigt at docere adskillige discipliner blandt de beskrivende naturvidenskaber såsom botanik, jordbundslære, zoologi samt husdyrenes anatomi og fysiologi. Dette forudsætter et grundigt kendskab til visse grene af den egentlige naturlære, især kemi og fysik. Til erhvervelse deraf vil kræves et betydeligt antal undervisningstimer, øvelser og ekskursioner, hvorfor kommissionen mener, at studietiden må ansættes til mindst tre semestre, navnlig da man ikke i begyndelsen kan vente elever med nogen omfattende fordannelse.

Man er vel klar over de praktiske vanskeligheder ved en så forholdsvis lang studietid i stedet for, som det havde været drøftet, at nøjes med blot et forlænget vinterkursus på to semestre à 4 måneder, en ordning, som bl. a. ville indebære den fordel, at unge mennesker i en forvalterplads ikke behøvede at opgive denne af hensyn til skoleopholdet. Men, udtales det videre, „det er Underviisningens modne Frugter, nemlig en grundig og fuldstændig

theoretisk Fagdannelse, der mere end Besparelse paa Tid og Penge (tildels paa Underviisningens Bekostning) maa anses for at være en passende Drivfjeder for Landmændene til at søge Uddannelse paa Anstalten“, hvis opgaver må være „1) at bibringe Eleverne et nøjagtigt Kendskab til de Love, der ligger til Grund for de dem dagligen omgivende Naturprocesser, og 2) at vise dem Virksomheden og Anvendelsen af disse Love i deres fremtidige Beskjæftigelse“. Nogen smukkere og klarere målsætning for en højskole til fremme af anvendt naturvidenskab kan vanskeligt tænkes.

Senere følger så en beskrivelse af de enkelte „præliminære Discipliner“. Det hedder deri om faget kemi: „Det er unægtelig denne Videnskab, som Landøkonomien for største Delen kan takke for de storartede Fremskridt, som den har gjort i de senere Decennier“, og „det er altsaa utvivlsomt, at Chemien imellem de ved Landbohøjskolen foredragne præliminære Discipliner bør indtage den første Plads og have den mest udtømmende Behandling“. Man kan føje til, at denne karakteristik vel er lige så rammende i dag som for hundrede år siden.

Om meteorologien, en del af fysikken, siges det i betænkningen, at „dens Love bør ej være Landmanden ukjendt, da Fortrolighed med dem hyppigt vil kunne være ham til Gavn i det praktiske Liv“. Også disse bemærkninger kan man tilslutte sig i dag, selv om det må erkendes, at den direkte nytte, landmanden kan drage af et kendskab til meteorologiens love, er ret begrænset nu i radio-vejr-meldingernes tidsalder.

Angående kravene til de studerendes fordannelse og betingelserne for at blive optaget som elever ved Højskolen opstilles ikke bestemte regler i betænkningen, idet man mener, at de ad forskellige veje vil kunne tilegne sig kundskaber, der sætter dem i stand til at følge undervisningen. Fordringerne til eksakt viden udover den geometri, som er nødvendig for at følge undervisningen i landmåling, mener man ikke behøver at være særlig strenge, men „det vil være særdeles nødvendigt, at de unge Mennesker, som kommer til Anstalten, have ved dygtige Forstudier i een eller anden Retning erhvervet sig en saadan Aandsudvikling og Modenhed, som er nødvendig for at følge med og forstaa Underviisningen paa Anstalten“. Der stilles, som man ser, i adgangsbetingelserne min-

dre krav om eksakt viden end om åndsudvikling og modenhed, men samtidig erkendes det, at dygtige forstudier „i een eller anden Retning“ er nødvendige. Disse forstudier kan, hedder det videre, i omfang passende sidestilles med dem, der fører til Universitetets præliminæreksamen og til eksamen ved landets bedste realskoler. Bevis for disse eksaminer bør derfor give adgang til studiet ved den nye højskole.

Det anbefales derudover at give forvalter- og bondehøjskolerne ret til at dimittere til Højskolen, „naar de ledes efter en saadan Plan og med saa megen Dygtighed, at de unge Mennesker, som ere dem betroede, erholde en virkelig Aandsudvikling ved at gennemgaae deres Cursus“. Grænserne for denne åndsudvikling afstikkes ikke, hvad vel også ville have været vanskeligt, men bestemmelsen om at give „manden fra ploven“ adgang til den højere landbrugsundervisning blot efter et ophold på en skole for praktiske færdigheder fremhæves som særlig vigtig, fordi den vil „styrke hele Landets agronomiske Underviisningsapparat“ samt „opmuntre de underordnede landøkonomiske Læreanstalter til forøget Anstrengelse og Virksomhed“.

Der tilrådes i betænkningen oprettelse af et statsstipendiefond, hvis midler skolens undervisningsråd skal fordele blandt trængende elever, som „tillige ere i Besiddelse af fortrinlig Flid og Dygtighed“. Stipendierne kan ordinært først uddeles, når eleverne ved nogle måneders ophold på Højskolen har lagt disse egenskaber for dagen. Uformuende unge mænd fra forvalter- og bondehøjskoler bør dog undtages fra denne regel og straks kunne modtage stipendier alene på anbefaling af vedkommende skoles bestyrer, „saafremt denne er en paalidelig Mand“.

Om eksamen ved den nye skole udtales det, at den naturligvis må afholdes særskilt for hver studieretning. Eksamenskravene bør for veterinærer være de samme som hidtil. For landinspektører tilrådes det foruden i de egentlige landmålingsfag at kræve aflagt prøver i fagene kemi, botanik og fysik med meteorologi, selv om resultaterne ikke bør tillægges afgørende betydning for udfaldet af eksamen.

For den nye landbrugseksamen bør gælde som hovedprincip, at den ikke gøres vanskeligere end højst nødvendigt for ikke at skræmme eleverne bort, da prøven „jo ikke sikrer dem Adgang til nogen bestemt Stilling i Samfundet“. Berettigelsen af dette princip er ikke umiddelbart indlysende set med nutidige øjne, men motivet til dets formulering har sikkert været ønsket om hurtigst muligt at få etableret en hårdt tiltrængt teoretisk undervisning i landbrugsfagene, og at denne undervisning straks fra begyndelsen blev søgt af flest muligt.

Betænkningen var ledsaget af en række bilag, deriblandt tegninger og beregninger over omkostninger såvel ved ombygning og udvidelse af den gamle veterinærskole til en landbohøjskole som ved opførelse af en helt ny „Veterinair- og Landbohøjskole beliggende i Kjøbenhavns Omegn“. Begge planer var udarbejdet af arkitekt J. D. Herholdt. De samlede udgifter til opførelse af en sådan ny skole ansloges til 154.864 rigsdaler og 8 skilling, en sum der i dag vel knap kunne dække arkitekthonoraret til et byggearbejde af samme omfang.

Kommissionen afslutter betænkningen med et udkast i 11 paragraffer til de bestemmelser, som det efter dens mening ville være rigtigt eller nødvendigt at søge bekræftet ved en lov. Udkastet blev næsten uændret fremsat som lovforslag i folketinget den 11. december 1855. Det mødte modstand fra forskellige sider og gav anledning til en livlig debat, og herunder blev den gamle tanke om at flytte Højskolen helt ud på landet ventileret af Hasle. Grundtvig talte for at indføre historie som lærefag ved Højskolen og benyttede lejligheden til at kritisere eksamensvæsen eller -uvæsen i sin helhed. En landbohøjskole burde efter hans mening slet ikke indrettes med eksamen for øje. Tscherning udtalte, at skulle en landbohøjskole i det hele taget oprettes, så burde det ske på privat initiativ, eventuelt med statsstøtte, og føjede til, at det solideste grundlag for næringslivets udvikling var flid og nøjsomhed.

Han blev på dette punkt imødegået af kaptajn, brygger Carl Jacobsen, som hævdede, at grundig videnskabelig uddannelse må anses for nødvendig indenfor så at sige alle grene af næringslivet, samt at afdelingen for landbrug på den nye højskole ville få en

vigtig opgave med uddannelse af foregangsmænd i dette erhverv — hvad eftertiden jo til fulde har bekræftet.

Forslaget kom til behandling i et udvalg. Et mindretal søgte at standse det ved en dagsorden, mens et flertal foreslog vedtagelse med visse ændringer, deriblandt en bestemmelse om, at Højskolens lærere ikke skulle betegnes og lønnes som professorer samt beklageligt nok om reduktion af den foreslåede stipendiefonds størrelse.

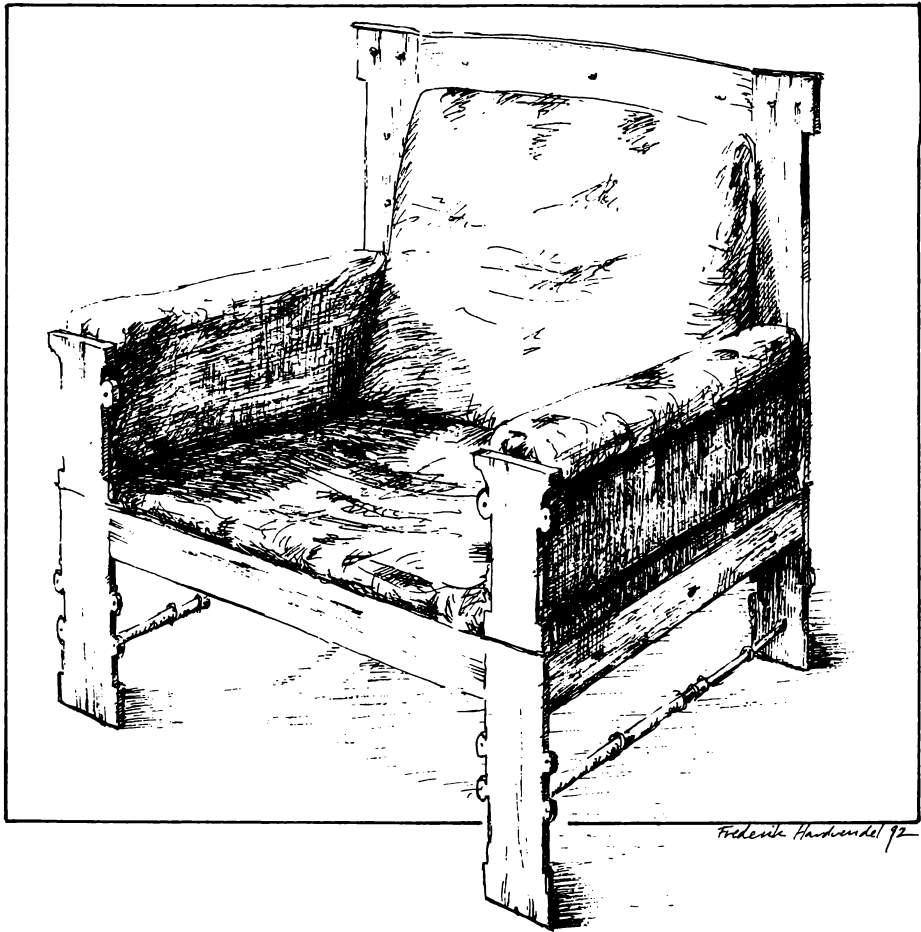
Loven passerede landstinget uden debat eller udvalgsbehandling. Den 10. februar forelå den færdig fra rigsdagen, og den 8. marts fik den kongens underskrift. Dermed var den gennem så mange år omdiskuterede læreanstalt formelt oprettet, og der kunne tages fat på byggearbejdet. Den samlede bevilling til lovens gennemførelse var på 172.000 rigsdaler. Deraf skulle statskassen dog kun udrede den ene halvdel. Den anden blev taget af Sorø Akademis midler.

Skolen blev lagt på gården Roeligheds marker tæt uden for København, og dens opførelse stod på i godt 2 år. Indvielsen fandt sted den 24. august 1858 i nærværelse af Hans Majestæt Kong Frederik VII, arveprinsen, ministrene, en række højtstående embedsmænd samt mange videnskabsmænd og landmænd. Indvielsestalen holdtes af Højskolens direktør, professor Fenger, som udtalte, at Højskolen ikke alene skulle meddele, men også selv udvikle de videnskaber, som den var kaldet til at dyrke. Kongen var under højtideligheden placeret i en til lejligheden anskaffet lav, rummelig lænestol tegnet af Højskolens arkitekt, M. G. B. Bindesbøll. Dette fornemme inventar eksisterer stadig og har gennem årene tjent som siddeplads for landets skiftende monarker, når de ved festlige lejligheder har båret skolen med deres besøg.

N. Thorkil-Jensen.

Genoptrykt fra:

Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole 1858–1958, Kbh. 1958, pp. 11–21.

M. G. Bindsbølls royale stol, her i Frederik Hardvendel's gengivelse (1992).
M. G. Bindsbøll's royal chair, here as Frederik Hardvendel's reproduction (1992).

H. C. B. Bendz: Min dagbog . . . 1856–1858

1856

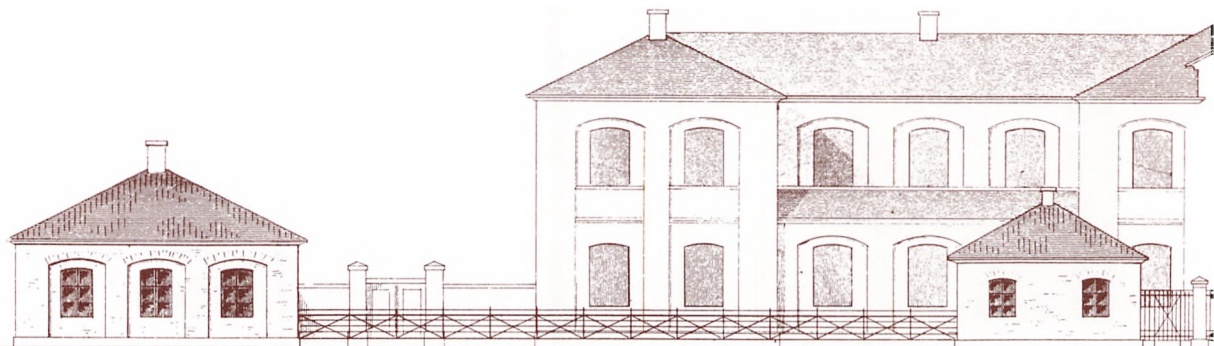
Marts 1856. Efterat Loven om Veterinær- og Landbo- Høiskolen var stadfæstet af Kongen, modtog Indenrigsministeriet Tilbud igjennem Procurator Levinsen om Kjøbet af Eiendommen Rolighed til den nye Lærestalt; allerede tidligere forelaa et andet Tilbud fra Fru Schönberg om en Mark ved gl. Kongevej og jeg havde skaffet mig Underretning om en Grund paa Hjørnet af gl. Kongevej og Bylows Vei tilhørende Handelshuset Trier, og som ligeledes kunde erholdes tilkjøbs. I en Samtale med Etatsraad Dahl foreslog jeg ham at lade Commissionen, som havde afgivet Betænkning over Oprettelsen af Veterinær- og Landbo- Høiskolen, fortsætte Arbejdet med Lærestalten, indtil den var traadt i Gang. Da nu de ovennævnte Tilbud forelaa til Afgjørelse blev Commissionen anmodet om at tage dem under Overveielse og ved en senere Skrivelse i Slutningen af Marts overdroges Commissionen at paatage sig Arbejdet med Anstaltens Skabelse. Omtrent Midt i Marts tog Commissionen de nævnte Eiendomme i Øiesyn. Da Lector Prosch var syg, blev efter min Anmodning til Fenger Lector Bagge tilkaldt. Valget faldt paa Kjøbet af Rolighed, uagtet den var mest fjernet fra Byen, og derved maaske kunde vække nogen Betænkelighed for Veterinærskolens Vedkommende med Hensyn til Cliniken, hvorfor Lector Bagge stærkt erklærede sig imod den og foretrak Schönbergs Mark; men denne indeholdt kun 6 Td. og 1 Sk. Land, der var altfor ringe et Areal og holdtes i en Priis af 32.000 Rdl. Det var imidlertid dog ikke saa meget denne Sum, der afskrækkede Commissionen, som Umuligheden af at kunne erholde en tilstødende Mark paa nogle Tønder Land, hvorfor der forlangtes den ublue Priis af 14.000 Rdl. pr. Tønde, hvilket maatte betragtes som et Forlangende, man aldeles ikke kunde gaa ind paa. Heller ikke kunde Commissionen beslutte sig til at købe et fjernere beliggende Stykke

Villa Rolighed, Rolighedsvej 21, KVL's direktørbolig i mange år.
Villa Rolighed, Rolighedsvej 21. The Vice-Chancellors' residence for many years.

Jord til Forsøgsmark, da derved den gamle Ulempe af Læreanstaltens adskilte Jordtilliggende paa Christianshavn ikke vilde blive afhjulpet. Triers Mark, der laa tæt ved Rolighed holdtes i en Priis af ca. 50.000 Rdl. for omtrent 10 Tønder Land. Commissionen blev af Indenrigsministeriet overdraget at tage disse forskjellige Localiteter i Øiesyn og under Overveielse, hvilket skete omtrent i Midten af Marts Maaned og da Veterinairskolens Klinik var meget interesseret i Valget af Byggegrunden anmodede jeg Prof. Fenger om at tilkalde Lector Bagge; Lector Prosch deltog ikke heri formedelst Sygdom. Efterat Commissionen havde besigtiget alle de nævnte Grunde, afholdt den et Møde, hvori Discussionen dreiede sig om Roligheds og Schönbergs Grund. Den sidste laa ustridig bequemest for Klinik, hvor Lector Bagge stemte for den; men den var alt for lille for Anstaltens hele Virksomhed og den Mark som laa nærmest samme, tilhørte Hr. Wulff paa Vodrufsgaard holdtes i en Priis af 14.000 Rdl. pr. Tønde Land, hvilket Commissionen ikke kunde beslutte sig til at foreslaae, naar nogen anden billigere Grund forelaae, som med Fordel kunde benyttes for Læreanstalten. Heller ikke kunde Commissionen gaa ind paa at kjøbe noget fore-

Udkast til en Veterinair- og Landbo

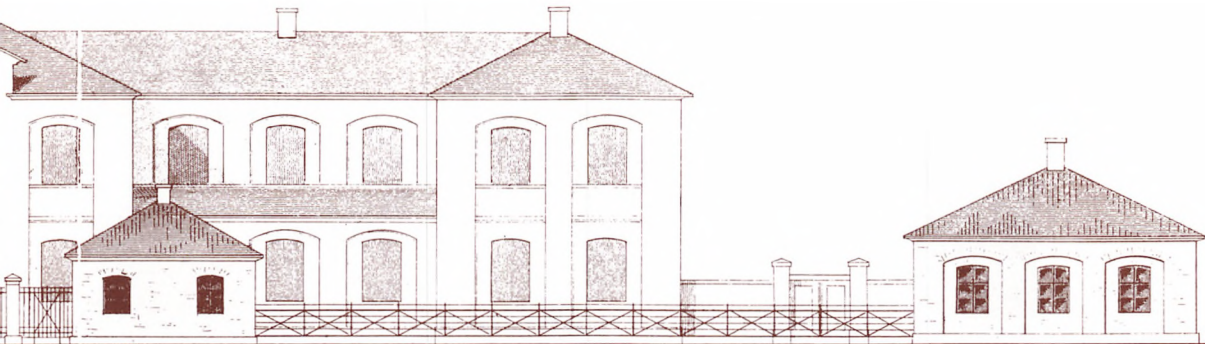
Facade

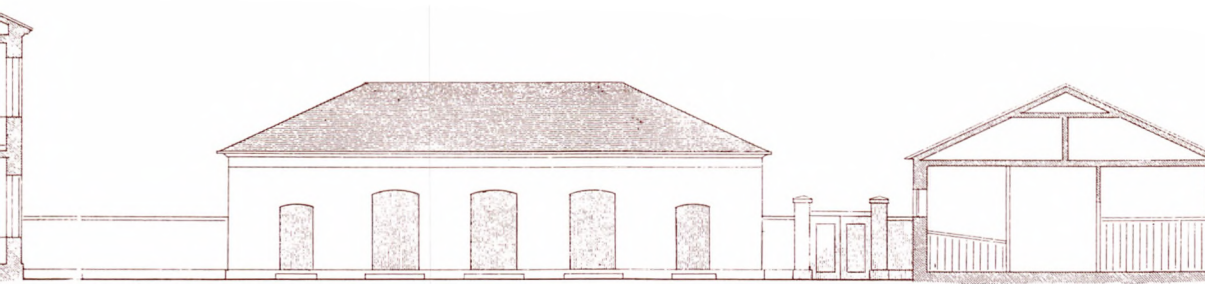
Gjennemsnit

Et var planerne, noget andet virkeligheden. Der skete betydelige ændringer undervejs, bl. a. af økonomiske grunde.

le, beliggende i Kjöbenhavns Omegn.

Veien.

Livien A.B.

Plans are one thing, reality often rather different. Many significant changes occurred, often for economic reasons.

Gården til ejendommen Rolighed (Roelighed).
The yard at estate Rolighed (Roelighed).

liggende Stykke Jord til Experimentmark, da en samlet Grund for hele Lærestaltens Virksomhed havde været et af de væsentligste Motiver for hele Lærestaltens Forlæggelse til et andet sted end paa Christianshavn. Med Undtagelse af Lector Bagge stemte altsaa Commissionen for at indstille Eiendommen Rolighed til Erhvervelse for Lærestalten, dog saaledes at selve Bygningen med alle de Jorder som ligge omkring samme og Ladegaardsaaen snarest muligt skulde afhændes, hvorimod den Mark, 37 Tønder Land stor, som strakte sig fra Ladegaardsveien langs Bylows Veien skulde beholdes, et Areal der vel oversteeg betydelig det af Commissionen oprindeligt foreslaaede, men som, da Omstændigheder tillod det, kunde være hensigtsmæssig at beholde, i det mindste indtil videre, dels for at Lærestalten kunde erholde en rundelig Byggeplads og Tilliggende, dels for det Tilfælde at Forstundervisningen henlagdes en Gang i Tiden til Lærestalten, der da kunde være et passende Areal til at anlægge en Forsthavn, hvorved den tidligere anlagte, mere indskrænkede, paa en daarlig Jordbund og betydeligt fjernere (ved Charlottenlund) Forsthavn vilde blive overflødig.

Indenrigsministeriet beholdt Commissionens Indstilling og overdrog Pr. Bleckingberg at negociere Kjøbet, som sluttede henimod Slutningen af Marts for 65.000 Rdl. med den Betingelse at 5 Tønder Land strax kunde udvælges til Byggegrund paa hvilket somhelst Sted af Jorderne. Commissionen blev af Indenrigsministeriet anmodet om at vælge disse 5 Tønder Land og tillige blev den meddelt at Prof. Bindsbøl og Tømmermester Kayser vare tilforordnede som Medlemmer af Commissionen, hvilken sidste det i det Hele overdroges at fortsætte sit Hverv med at bringe Lærestalten i Stand. I Begyndelsen af April samledes Commissionen paa den Mark som man havde udseet til Beliggenheden af Anstalten. Tre Alternativer bleve bragte i Forslag. Prof. Bendz foreslog den Deel af Marken, som ligger nærmest gamle Kongevej af Hensyn Deels til selve Terrainets Godhed deels til Bequemhed og den veterinære Klinik, for hvilken Nærheden ved Vesterbro var af Vigtighed. Lector Prosch foreslog den midterste Deel af Marken hvis Grund var den fedeste og hvor der tillige fandtes en dyb med Vand fyldt Mergelgrav; man tog især Hensyn til den Mulighed at en bequem Communication kunde aabnes langs begge Sider af Anstalten ud til Falconeeralléen i Flugt med Amaliegade og en anden paatænkt Vej paa Bylows Jorder, hvor man havde muligen paatænkt at lægge Cloakledninger. Justitsraad Wegge ansaa derimod den Deel af Marken, som laa nærmere Ladegaardsveien, for den bequemteste deels formedelst den gode Byggegrund og deels for de allerede tilstedeværende alfare Veie. Prosch's Forslag blev strax forkastet formedelst den daarlige Grund. Der blev da afstemt over Bendz's og Wegges Forslag, for hvilket sidste kun Wegge og Prosch erklærede sig, hvorimod de øvrige fem Medlemmer af Commissionen, Fenger, Bendz, Jørgensen, Bindsbøl og Kayser for Bendz's. Dermed var imidlertid Sagen ikke aldeles afgjort, thi Wegge og Prosch indgav et Minoritetsvotum, som nogle Dage efter kom under Forhandling i Indenrigsministeriet, men der forkastet. Det blev altsaa besluttet at lægge Lærestalten paa den Deel af Marken, som var nærmest gamle Kongevei og for endmere at begunstige denne Nærhed at føre en Vei op langs denne Side af Anstalten, som da skulde være den eneste Kjørevei for samme og hvor tillige Smedien skulde henlægges. Ved Indgangen af denne Vei skulde da Portnerboligen op-

føres og dermed de to smaa projecterede Huse til Portner og Meldingscontoir lige foran Anstalten vilde bortfalde.

Under 2. April 1856 blev Prof. Dr. med. C. E. Fenger aller-naadigst beskikket til Directeur for Veterinær- og Landbohøiskolen og i Indenrigsministeriets Communication til Veterinairskolens Lectorer blev det tillige tilkjendegivet at Prof. Fenger af Ministeriet var beskikket til Directeur for Veterinairskolen, hvis Forhold til Læreanstalten overlodes en Overenskomst mellem Prof. Fenger og Skolens Lærere.

Under 12. April indløb Indenrigsministeriets Approbation paa Instillingen fra Commissionen om Byggepladsen for Høiskolen. Majoritetens Forslag billigedes, saa at Anstalten bliver anlagt lige for Amaliegade.

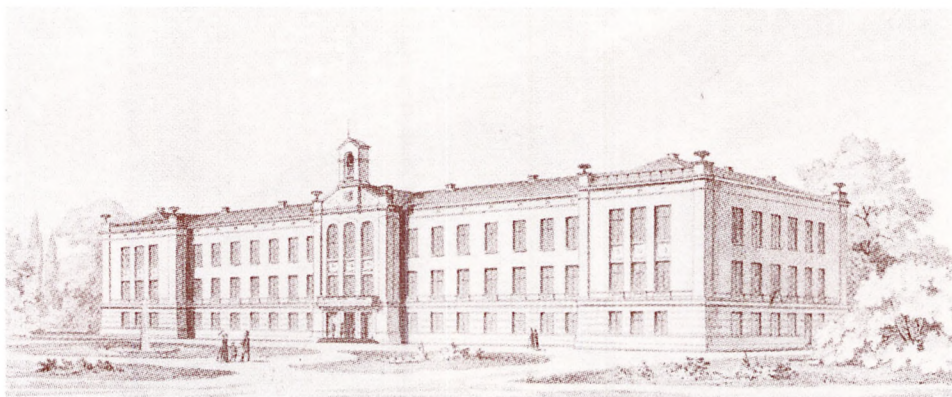
Da Indenrigsministeriet overdrog Commissionen Opsynet med hele Eiendommen Rolighed, foreslog Prof. Fenger at beskikke for-henværende Kjøbmand Boesen til Opsynsmand med Honorar af 30 Rdl. maanedlig.

Den 19. April. Det glædede mig idag at erfare ved et Besøg hos Prof. Bindsbøl, at det Forslag, jeg havde bragt paa Bane, om at anbringe et Minde om Abildgaard og Dreewsen paa den tilkom-mende Bygning til Veterinair- og Landbohøiskolen, havde fundet Bifald i Indenrigsministeriet, saa at jeg haaber, at der vil komme til at staa af hver af de nævnte Mænd i to derefter afpassede Nicher.

Den 20. April. Ved en Samtale med Major Lundby i Krigsmini-steriet fik jeg Lejlighed til i Nærværelse af Ritmester Bruhn at udvikle den Tanke, som jeg allerede tidligere havde meddelt Generalkrigscommissair v. Schmidten, at det var nyttigt og hensigts-mæssigt at benytte de to Aar, som Underofficererne laa ved den militære Manege til at give en større almindelig Dannelse ved at lære dem at skrive orthografiskt, altsaa Dictat, smaa Udarbejdelser i Modersmaalet, Fædrelandshistorie, en Skizze af Geografien, især den danske Stats, Regning og lidt geometrisk Tegning, de mere Opvakte lidt Korttegning. Derved vilde den ikke ubetydelige ledige Tid for disse Mennesker udfyldes paa en gavnlig Maade baade for dem selv i Fremtiden og for den militære Tjeneste, da de i mange Henseender vilde blive mere frugtbare. En saadan Undervisning vilde formentlig kunne bringes istand for en forholdsvis ringe Sum

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles første direktør C. E. Fenger.
The first Vice-Chancellor of the Royal Veterinary and Agricultural University
C. E. Fenger.

Det tidligere Københavns Sygehjem, Rolighedsvej 23, bygget 1857–1859 til kolerarekonvalescenter. Bygningen rummer nu Afdelingen for botanik og planteavl, forkortet BP 23. *The former Municipal Hospital, Rolighedsvej 23, built 1857–1859 as a convalescence home for victims of cholera. The building is now used by the Departments of Botany, Dendrology and Forest Genetics, abbreviated BP 23.*

Penge, da vistnok flere af de ved Manegen liggende unge Officerer vilde paatage sig den for et lille maanedlig Tillæg i deres Gage, hvorved disse tillige vilde give en nyttig Beskjæftigelse.

Den 21. April. Fenger underretter i et Circulaire Commissionen om, at Etatsraad Bleckingberg har opsagt Forpagtningen af Roligheds Jorder til 1. April 1857. Han foreslaar, at den forrige Eier Jacobsens Tilbud om at leie Roligheds Hovedbygning for isommer ikke antages og at man seer sig om efter en anden Leier. Endvidere foreslaaes at antage et Tilbud af Gartner Andersen at forpagte Haven indtil 1. Maj 1857. Forslag fra Opsynsmand Boesen om nogle nødvendige Reparationer ved Bygningerne. Endelig henstiller Fenger om det ikke nu var Tiden at tænke paa Salget af Veterinair-skolens Jorder og dersom dette bifaldtes anmodede han Justitsraad Wegge, Tømmermester Kayser og Lector Bagge at forfatte en Plan til Udparcellering.

Den 23. April var Commissionen samlet hos Bindesbøll for at discutere om den udkastede Grundtegning til Landbohøiskolen. Det blev vedtaget at Directeuren skulde indbyde de andre Lærere ved Veterinairskolen til at gennemgaae Grundtegningen og afgive skriftlige Bemærkninger over samme. Fenger anmeldte at Bestyrel-

J. C. Drewsen.

sen for Sygehjemmet havde forespurgt sig hos ham om Landbohøi-skolen kunde være villig til at afhænde Bygningen Rolighed med Have til Sygehjemmet. Der taltes da om Conditionerne for Salget og om den attraaede Pengesum, som antoges passende at kunne sættes til 14.000 Rdl.

Den 2. Mai. Kayser beretter i Skrivelse af 28. April til Commissionen at han efter dennes Opfordring har sat sig i Forbindelse med den controllerende Inspecteur Colding ved Kjøbenhavns Vand og Gasværk angaaende Forsyningen af Landbohøiskolen, for at tilbørligt Hensyn kunde tages dertil ved Bygningernes Opførelse. Colding antog at inden faa Aar vilde Hovedledninger blive lagte for offentlig Regning langs gamle Kongevei og at det vilde blive forholdsvis billigt at erholde en Sideledning langs Bylowsveien, hvormed ogsaa det Offentlige vilde komme til at deltage i Bekostningerne. Han henviste iøvrigt til Vandinspektør Horvitz med Hensyn til Specialia ved Landbohøiskolen, hvilken Mand af Communen havde været sendt til England paa Gasværkernes Vegne. Endvidere sattes i Circulation et foreløbigt Udkast til et Tilbud til Sygehjemmet om Kjøbet af Roligheds Bygninger og Have for 14.000 Rdl.

Den 4. Mai. Professor Bingesbøll besøgte mig idag for at tale med mig om nogle Detailler ved Indretningen af Localerne for Anatomien og Musæerne. Jeg bragte da igjen paa Bane Høiskolens ydre Decoration og foreslog at anbringe et Springvand midt for Hovedbygningen paa den projecterede Plaine. Desuden gjorde jeg det Forslag at sætte Vaser paa den forbundne Søilerække som var paa-tænkt udenfor Facaden, i disse Vaser tænkte jeg mig hensat Ziirplanter.

Den 14. Mai var Commissionen samlet hos Prof. Bingesbøll for at revidere det arkitektoniske Udkast og navnlig bestemme Beliggenheden af Smedien. Det blev anset for rigtigt at lægge denne tæt ved Stalden og ved Beslagsmedens Bolig. Det blev fastsat at den patologiske Lærers Bolig skulde ligge i den søndre Sidebygning. Lector Prosch var fraværende i dette Møde, hvorimod Prof. Tscherning og Lector Bagge var tilkaldte for at drøfte Udkastet.

Den 11. Juni var jeg efter Aftale samlet med Fenger og Prosch hos Prof. Bingesbøll for at see paa Tegninger, han havde gjort færdig i den sidste Maaned under vor Fraværelse paa en Rejse til

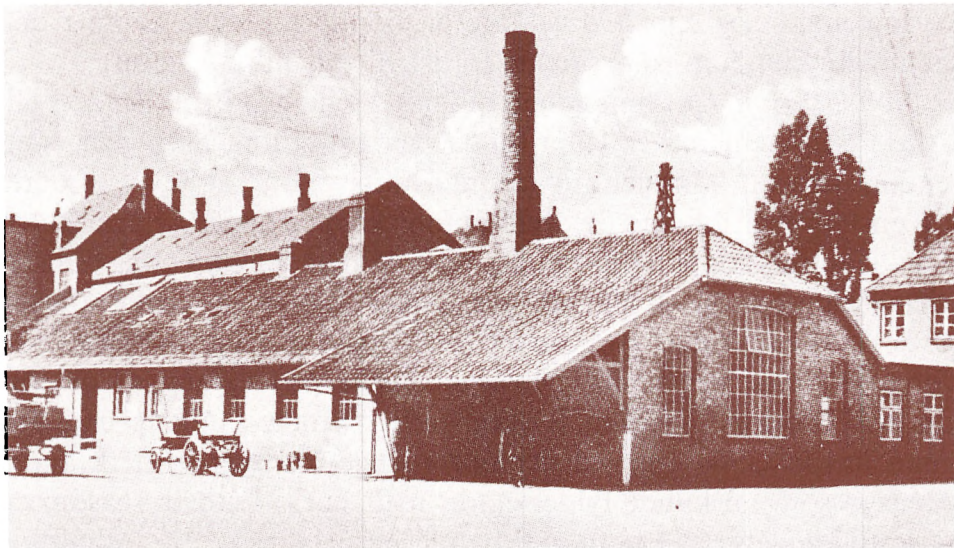

M. G. Bindesbøll.

De første planer for Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole blev udarbejdet af den berømte arkitekt Mogens Gottlieb Bindesbøll. Desværre nåede han ikke at se KVL færdigbygget. Han døde i 1856. I hånden tegning til facaden på Thorvaldsens Museum. *The original plans for RVAU were prepared by the famous architect Mogens Gottlieb Bindesbøll. Sadly, he did not live to see his plans realized as he died in 1856. He is holding the plans for the facade of the Thorvaldsens Museum.*

S. H. O. Bagge.

Beslagsmedien, tegnet af M. G. Bindesbøll, blev senere udvidet og ombygget flere gange.
 Nedrevet 1977 trods mange protester.
*Smithy designed by M. G. Bindesbøll, was later extended and converted several times.
 Demolished in 1977 despite fierce opposition.*

Paris. Han haabede at kunne være færdig med det Hele i Løbet af 8 Dage, hvorfor et Commissionsmøde berammedes til den 20de Kl. 6.

Den 17. Juni. Efter Aftale forsamledes Wegge, Prosch og jeg hos Fenger for at aftale nogle foreløbige Bestemmelser om Opsigten med Høiskolens Opbyggelse. Vi bleve enige om at den skulle overdrages nærmest til Kayser for et Honorar af 1.000 Rdl. som han selv havde erklæret sig villig til at udføre den for og at anvende 500 Rdl. til en Conducteur som han selv kunde vælge. Fenger meldte at Salget af Rolighed med Have til Sygehjemmet var approberet af Indenrigsministeriet. Wegge meldte at Udstykningen af Skolens Jorder paa Amager var færdig og at der kun manglede at faa 4 Tønder Land sat i Hartkorn, hvilket var nødvendigt for at de kunde sælges og som han lovede at ville faa afgjort. Arrangementet med Contracten om Bylowsveien var endnu ikke tilveiebragt, fordi dens Hartkorn skulde overføres paa Jordstykkerne. Han lovede i de nærmeste dage at faa det istand med Inspecteur Bülow. Han blev overdraget at afstikke Grændserne for den afhændede Eiendom til

Sygehjemmet og efter Udmaaling og Bonitering at bestemme den bemeldte Eiendom paahvilende Jordskyld og andre Afgifter.

Den 20. Juni. Commissionen afholdt Møde hos Prof. Bindsbøll. Alle dens Medlemmer var tilstede paa Prof. Jørgensen nær, som endnu ikke var kommen tilbage fra Frankrig. Efterat have revideret og enstemmigt antaget de arkitektoniske Tegninger til Høiskolen blev Commissionen enig om at indstille dem til Indenrigsministeriets Approbation og lade de nye Udkast ledsage af en Forklaring over de Forandringer, som man deels havde seet sig nødsaget til at foretage deels ansaae for hensigtsmæssige paa Grund af de forandrede Forhold, nemlig Byggegrundens større Omfang end den man havde tænkt sig ved det oprindelige Forslag og flere andre Hensyn som nu kunde fyldestgøres med større Lethed, saasom en større Udvidelse af Localerum og en hensigtsmæssigere Indretning af samme, samt en gunstigere Beliggenhed som for en Deel gjordes nødvendige ved Beliggenheden af Byggegrunden. Overslaget var uagtet disse Udvidelser ikke alene ikke oversteget det oprindelige, men stillede sig endog gunstigere, idet flere af de Udgifter, som man dengang havde overført til de uforudsete vare blevne bragt ind under det virkelige Overslag, saa at de 14.000 Rdl. som vare opførte til uforudsete Udgifter nu virkelig vare beregnede herpaa. Vi bleve enige om at foreslaae som Honorar for Bygningsmesteren Prof. Bindsbøll 1.500 Rdl., for Tømmermester Kaiser 1.000 Rdl., for en Conducteur 800 Rdl. og at benytte den antagne Opsynsmand Boesen mod en rimelig Godtgjørelse til at deltage i Opsynet. En anden Opsynsmand blev (vi) tillige ogsaa enig om at være nødvendig. Dernæst blev vi enige om at opbyde snarest muligt igjennem de offentlige Blade til Leverancer af Materialerne til Bygningerne og til Arbejde ved samme. Vi enedes om at forlange en Sum af 5.000 Rdl. til at foretage foreløbige Arbejder og Indkjøb, Kalk, Sand, Brøndgravninger, Vei paa Grunden, Skur etc. Disse Arbejder skulde foretages i Løbet af Juli og Leverancerne forlanges præsterede fra 1ste August og med korte Mellemlum. Vi haabede at kunne fremskynde Arbejdet saaledes, at Hovedbygningen kunde være under Tag til Nytaar og at en stor Deel Materialier kunde være indkjøbte og henlægges til Fortsættelse af Bygningsarbejderne til næste Forår. Justitsraad Wegge forelagde Planen til Udparcel-

Fred. Christoffer Bülow.

lering af Veterinairkolens Jorder, som det blev vedtaget at indsende til Approbation. Wegge opfordredes til at fremskynde den endelige Afgjørelse med Bylowsveien. Endelig blev det vedtaget at samles i et Møde i næste Uge paa Byggegrunden, naar Bindsböll havde foretaget Byggepladsens Afstikning.

Den 14. Juli. Ved Tilsigelsen til et Møde den 16de bragte Budet mig den Efterretning, at Prof. Bindsböll pludselig var afgaaet ved Døden imorges.

Den 16. Juli var Commissionen samlet hos Prof. Fenger. Fraværende vare Wegge og Prosch, tilkaldte Architect Howitz, der havde været beskæftiget under Bindsböll med Tegningerne til Høiskolen, og Hr. Boesen, Opsynsmand. Ministeriets Approbation paa vort Bygningsforslag forelagdes. Deri overdroges Commissionen Fuldmagt til efter bedste Skjøn at varetage alt ved Høiskolens Opbyggelse og Indretning indenfor Grændserne af den lovbefalede Byggesum, og tilkjendegaves at 5.000 Rdl. skulde blive anviste til foreløbige Arbejder; derimod indgik Ministeriet ikke paa Bevilgelsen af den foreslaaede Sum til Bindsböll, men gav Udsigt til at yde et Honorar, naar Anstalten var færdig; det samtykkede i de foreslaaede Summer for Kayser og en Conducteur. Derpaa gjorde det opmærksom (paa) Adskilligt, som ikke var angivet og ikke paatænkt i det indgivne Forslag af Bindsböll, saasom Rulle-

Nordre Sidebygning, et yndet sted til gruppefotografering af kandidater. At det virkelig er Nordre Sidebygning kan ses på de tre sorte mursten til højre for døren. De kan tydeligt ses også i dag, især i morgentimerne. I den bageste række ved døren ses den kommende professor H. V. Stockfleth; den ældre herre i midten er prof. H. C. Tscherning. Juni 1865. *The North Wing, the favorite place for group photographs of graduates. That this is the North Wing can be seen from the three black bricks to the right of the door. These are still clear today, especially during the morning. June 1865.*

og Vadskerlocale for de paa Anstalten boende Familier, Opbevaringssteder for Redskaber og Materialier, Kul og Brænde. Lade for indhøstede Producter og flere andre Indretninger og ansaae Ministeriet det for hensigtsmæssigt om Bolig tillige kunde skaffes for den anden praktiske Lærer i Veterinærfaget. Ovenstaaende Bemærkninger indførtes i Commissionens Forhandlingsprotocol med Tilføiende at der fandtes tilstrækkeligt Locale i Professorens og Smedens Bolig til Rulle- og Vadskerlocale, at Opbevaringssteder for Redskaber, Materialer, Kul og Brænde paatænkte opført af det tiloversblevne Muur og Tømmerværk, at en Lade var aftalt mellem Bindsböll og Prof. Jørgensen men ikke var bleven optaget for medelst Jørgensens Fraværelse, at en Bolig for den anden praktiske Lærer ikke var indrømmet i Loven af 8. Marts 1856, men Hensyn til en saadan skulde blive tagen, dersom bevilgede Pengesum tillod det. Ministeriet havde ogsaa anset det for ønskeligt om et Locale

B. S. Jørgensen.

Udkast til en Veterinair - og Landbo-Höiskole , beliggende i Kjöbenhavns Omegn .

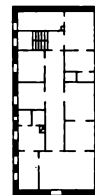
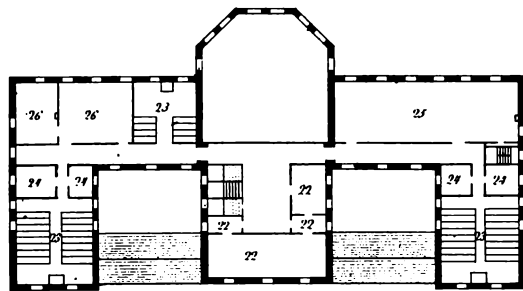
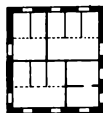
Anden Etage af Hovedbygningen A.

Forklaring.

A.

1. Vestibule.
2. Samlingsværelse for Lærerne.
3. Værelse til Bestyrelsen.
4. Directørværelse.
5. Archiv.
6. Preparations Laboratorium.
7. Analytisk Laboratorium.
8. Locale til Udtænkling af Chlor.
9. Læreres Værelse.
10. Materialkammer.
11. Glas og Porcellain.
12. Værestue.
13. Preparator og Instrumenter.
14. Auditorium.
15. Dissections Sal.
16. Lærer Værelse.

Snive Stald.

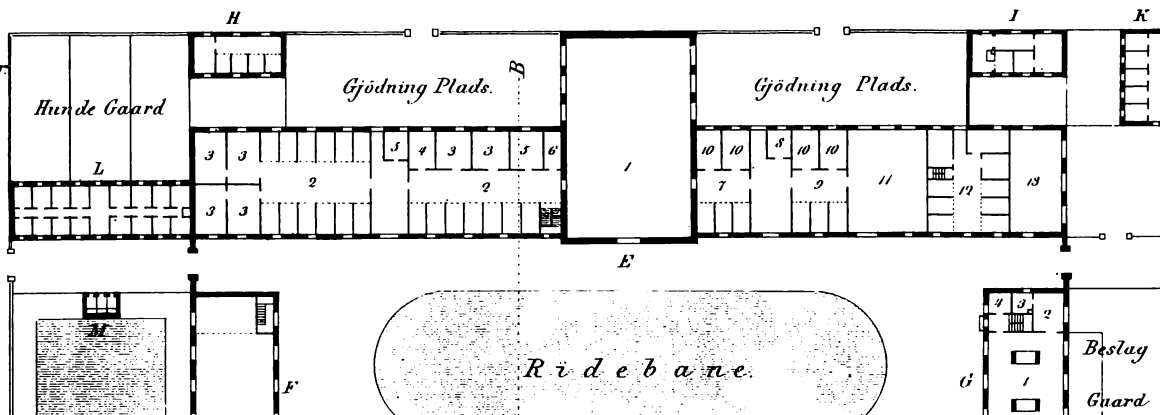

anden Etage af C.

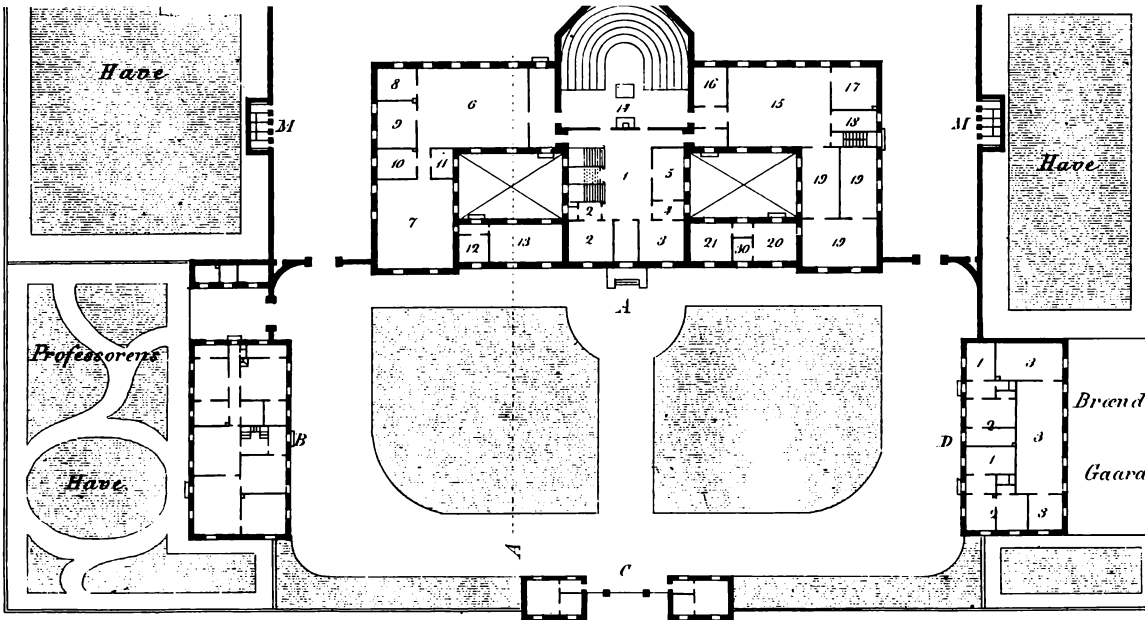
Forklaring.

E.

1. Ridehüs.
2. Stalde for ikke smitsomme Sygdomme.
3. Boxer.
4. Kærtekammer.
5. Foderkammer.
6. Dampbad.
7. Stald for catharralske Sygdomme.
8. Foderkammer.
9. Stald for putride Sygdomme.
10. Boxer.
11. Operations Locale.
12. Stald for Skolens egne Heste, med Kærte, Foder-

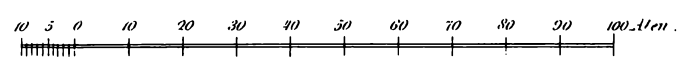

19. Samling for physiologisk og pathologisk Anatomie.
 20. Chemiske og pharmaco-
 gnostiske Apparater.
 21. Instrumenter.
 Anden Etage.
 22. Bibliothek og Læseværelse.
 23. Auditorier.
 24. Lærer Værelser.
 25. Tegnesal.
 26. Samlinger.
 B.
 Professorbolig.
 C.
 Contor og Partnerbolig.
 D.
 1. Lærer Værelser.
 2. Bolig for 2 Assisterer.
 3. Huggeluus og Brønderum.

M a r k v e

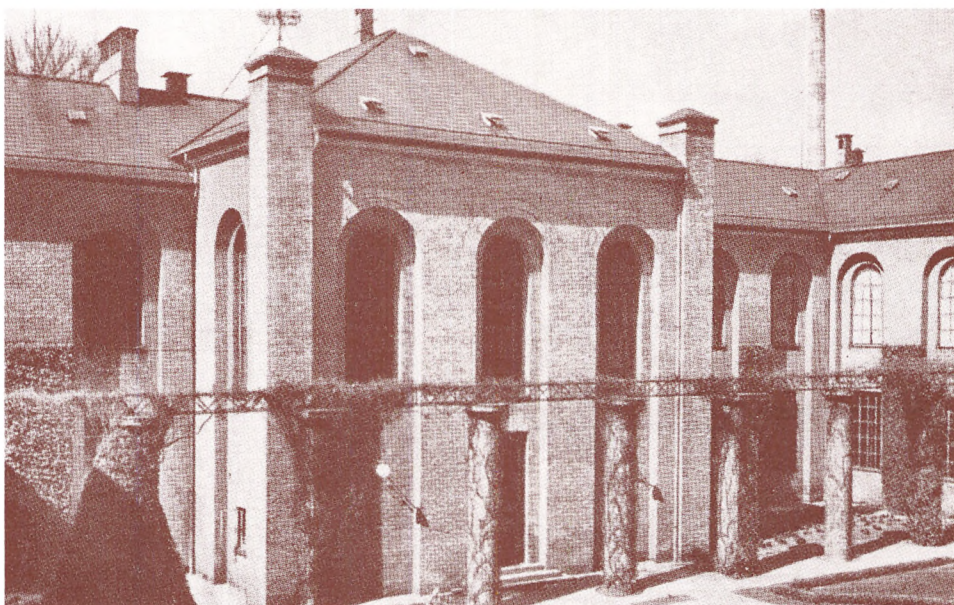
- F.
 Museum for Agerdyrk-
 ningsredskaber.
 G.
 1. Smedie.
 2. Dreierværksted.
 3. Kølrum.
 4. Vægt.
 5. Apothek med Laboratorium
 Anden Etage.
 Bolig for Bestyrelsen og
 en gift Staldkarl.
 H.
 Kø- og Færestald.
 I.
 Bolig for Avlsbestyreren.
 K. Svinhus.
 L. Hundestald.
 M. Retirader

Proposal for a Veterinary and Agricultural University located in the Copenhagen area.

I. D. Herholdt, Architekt

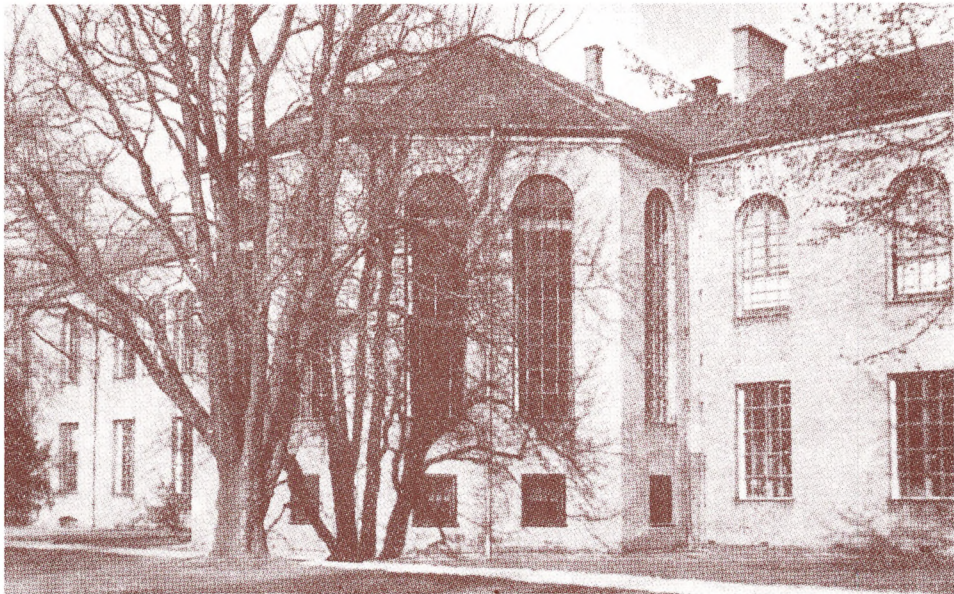
C. M. Tegners lith. Inst

Forsiden af M. G. Bindsbølls hovedbygning med de meget omtalte søjler beregnet til at bære vaser med "ziir planter".

The front of M. G. Bindsbøll's main building with the much discussed columns designed to support vases with ornamental plants.

for den vagthavende Veterinair kunde anbringes ved Indkjørslen til Anstalten, men dette ansaa Commissionen ikke for hensigtsmæssigt og holdt paa det dertil paatænkte Locale i Staldbygningen. Et Locale for de physiske Instrumenter som ikke var angivet i Bindsbølls Tegning var paatænkt at henlægges til et af de overflødige Lærerværelser. Derpaa fremlagdes de indløbne Tilbud om Leverancer af Bygningsmaterialier. Der var kun indkommet to Tilbud om Muursteen, det ene til 15 Rdl., det andet til 14 Rdl., 3 s, pr. Tusinde; men de indsendte Prøver befandtes mindre gode og kunde ikke bruges til Facadesteen, hvorfor de bleve forkastede. Under Forhandlingen herom kom Commissionen til det Resultat at det var rigtigst snarest muligt at sende en paalidelig og kyndig Mand over til Teglværkerne i Omegnen af Flensborg og Valget faldt paa Boesen, der besluttede at reise anden Dag efter. Han skulde medgives et Certificat af Fenger, lovedes Anbefalingsbreve fra Jørgensen til et Par Eiere af Teglværker og bemyndigedes af Commissionen til at indkjøbe 100.000 Steen indtil en Priis af 13 1/2 Rdl. pr. Tusinde, leverede her i Havnen, hvilke vare bestemte til Bygnin-

Bagsiden af M. G. Bindsbølls hovedbygning. Det fremspringende parti er KVL's fest-
auditorium, aud. VII, idag 1-01.

*The rear of M. G. Bindsbøll's main building. The prominent salient feature is the festival
auditorium.*

gens Grund. Endvidere skulde han see sig om paa forskjellige Tegl-
værker og indlede Underhandlinger om Leverancen af 1.500.000
Steen, hvoraf største Delen om muligt skulde være røde og Prøver
tilstilles Commissionen. Endelig overdroges det Boesen at se sig om
efter 23.000 sortglasserede Tagsteen. De omtalte Leverencer maatte
præsteres inden Udgangen af November d. A.

Der var indløben tre Tilbud om Leverence af Kalk, hvoraf en
valgte og det overdroges Kayser at bringe det nødvendige i Stand
desangaaende. Et Tilbud af Grundsteen antoges paa lignende
Maade. Tre Tilbud om Sand overdroges ligeledes til Kaysers
nærmere Undersøgelse og at afslutte Contract.

Endvidere overdroges det til Kayser at underhandle med en af
fem foreslaaet dygtig Mand til at grave Grund og tvende Brønde,
hvilke sidste antoges at skulle beholdes som stadige, een i Nær-
heden af Stalden og een bagved det chemiske Locale.

Underhandlingerne om Bylowsveien vare ikke fremmede, da
Bülow først maatte have en Overenskomst med sine Creditorer som
endnu ikke var afsluttet. Fenger foreslog at affordre Bülow en

skriftlig Declaration om Benyttelsen af Veien og havde allerede opfordret Wegge til at afgive de vedkommende Documenter til Blechingberg, men dette var forsømt. Commissionen overdrog Fenger at paaskynde denne Afgjørelse da intet Arbeide forinden kunde paabegyndes. Planen for Høiskolen blev overgivet til Howitz for (at) Grunden i en af de første Dage med Wegge kunde blive afstukken.

Til at have Opsyn med Udførelsen af Veiarbejde og Brolægning foreslog Kayser at anmode Kjøbenhavns Brolægningscommission om at en af dens Assisterter maatte staae os bi, hvilket blev vedtaget. Tillige bestemtes det at tilligemed Udgravningen af Grunden skulde den paatænkte Vei paa Anstaltens Grund anlægges ved at udgraves og belægges med Skjærver. Kaysers Forslag om en Offentliggjørelse om Overtagelsen af Muurarbeidets Udførelse efter Quadratalen tilligemed Bemærkninger af Goldschmidt fremlagdes, discuteredes og blev med nogle Modificationer vedtagen. Det overdroges Kayser at underhandle med Jernstøbere om Støbningen af Jernvinduer, og efter Tegninger at gjøre et Forslag til de forskjellige Dimensioner af Tømmer, Planker og Bræder, som det var tilsigtet at offentliggjøre. Endelig overdroges det Kayser at opslaae et Materialskuur.

Den 20. august 1856. Idag havde jeg Audiens hos Cultusminister Hall, hvor jeg søgte at udvikle Hensigtsmæsigheden af en Udflytning af botanisk Have paa det Areal, som var kjøbt af Commissionen for Landbohøiskolen, men som ikke blev benyttet aldeles til denne Anstalt og derfor med Tiden vilde blive solgt. Det ringe Areal, hvorpaa den nuværende botaniske Have ligger, dets indeklemte Beliggenhed i Byen, den upassende og daarlige Jordbund, nemlig en tidligere opfyldt Grund havde allerede for mange Aar siden henledt Tanken paa en Flytning af denne Have udenfor Byen, men deels personlige Hensyn, deels de dermed forbunde Bekostninger og Ventilationen om en passende Plads havde bestandig udsat Udførelsen og tilsidst ganske qwalt Tanken derom. I de sidste Tider var den igjen bleven bragt paa Bane fra en anden Kant, nemlig for at tilvejebringe et Anlæg for en Gade ved den indre Have, men det var dog, saa vidt jeg veed, ikke kommen til nogen alvorlig Drøftelse imellem paagjældende Autoriteter. Ved Anlæg-

Minister Hall.

gelsen af Landbohøiskolen kom denne iblandt de købte Jorder i Besiddelse af en stor rectangulair Mark paa 37 Tønder udmærket god Jord langs med Bylows Veien, af hvilken ikke vilde blive benyttet uden omtrent 17 Tønder til Landbohøiskolens umiddelbare Anlæg. Da Fremtiden sandsynligvis maatte føre Forst- og Gartner-Underviisningen sammen med Underviisningen ved Landbo-Høiskolen, da endvidere en botanisk Have skulde anlægges for Veterinair- og Landbovæsenselever, og da en botanisk Forsthaven eller Forstlund for de dyrkelige Forstræer i Danmark let vilde kunde anlægges paa den overskydende Deel af Marken, og da endelig netop de Studerende, som saaledes vilde blive samlede ved Landbo-Høiskolen fortrinsviis havde praktisk Brug for Botanik, synes det meget hensigtsmæssigt ikke at lade denne Leilighed gaa tabt til at skaffe den botaniske Have en passende Plads og til langt større Nytte for Landet end den hidtil har været istand til at yde. Der behøvedes blot at udlægges nogle faa Tønder Land af Marken til de særegne Planter som ikke havde oeconomisk, men ren videnskabelig Interesse, samt flytte Havens Drivhuse. Den Omstændig-

hed at den botaniske Have for Øieblikket er saa daarligt holdt og fattig paa Planter vilde ogsaa være et medvirkende Moment til Flytningen, da kun faa værdifulde Gjenstande vilde gaa tabt og som dog igjen vilde kunde erstattes ved Plantning. Det Areal som Haven nu indtager, vilde have en saa høi Værdi at Bekostningen ved Flytningen og Bygningers Opførelse for den botaniske Professor og Gartner let vilde kunne afholdes ved dets Salg. – Fra en anden Side vilde det ogsaa være ønskeligt om botanisk Have kunde rømmes, da Konst-Academiet netop har under Overveielse at opføre en Bygning for Konstudstillingen og et Locale for et Nationalgallerie, og hvortil netop den Plads, hvorpaa den botaniske Haves Bygninger staae, ansaaes for beqvemst, da de støde op til Charlottenborg. Cultusministeren yttrede sin Interesse for og sit Bifald af den hele Idee, men anførte at her jo vilde indtræffe Vanskeligheder som ved ethvert Arrangement, vel for en Deel Landbo-Høiskolens Stilling udenfor Cultusministeriet, men maaske stærkest personlige hensyn. Dersom Sagen, som han vilde interessere sig for, skulde sættes igjennem, maatte et heldigt Øieblik vælges og dette troede han at vilde være ved Prof. Liebmanns mulige Død, som synes efter hans langvarige Sygdom og dennes Beskaffenhed at maatte være snart forestaaende. Da denne Mand havde modsat sig saa ivrigt Havens Flytning, vilde maaske det hele Project kunde udføres med større Lethed naar hans Modstand var fjernet.

N.B. Prof. Liebmann døde den 29de Oktober 1856.

Den 21. Aug. 1856. I de Commissionsmøder som ere blevne afholdte i min Fraværelse i Ferien ere Contracter sluttede med Grundgravere, Murere og Tømrere og Steen blevne kjøbt samt en Deel Tømmer. Ved min Hjemkomst den 17de dennes besøgte jeg Byggestedet og fandt hele Grunden gravet, samt en Brønd paa 18 Alen gravet og muret og Brøndgraverne ifærd med en anden; omtrent 400.000 Steen vare kjørt ud og Boesen underrettede mig om at han til forholdsvis billig Priis, med det Middeltal 13 Rdl. pr. M. havde ialt kjøbt 800.000 Steen.

Den 26. Aug. Grunden var fuldstændig belagt med store Kampesten og idag havde Murerne begyndt at mure Grunden. Tømrene var ifærd med at tilhugge Tømmer. Man vedblev bestandig at tilkjøre Mursteen. Justitsraad Wegge underrettede mig om Con-

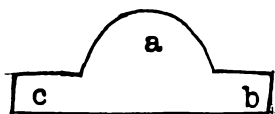

Bülow'svej omkring århundredskiftet.
Bülow'svej at the turn of the century.

ten med Bylow om Overdragelse af Bylow's Vei til Landbohøi- skolen var sluttet for omtrent 3 Uger siden.

Den 19de September afholdtes et Møde. Prof. Jørgensen fra- værende. Et Kort over Bylow's Vei forelagtes, hvor den projecterede Istandsættelse var afsat og ledsaget af et Forslag om samme, samt Udgifterne der vare anslaaede til 7.300 Rdl. uden Beplantning, hvilken ikke ansaaes for hensigtsmæssig. I Løbet af 1857 skulde denne Vei istandsættes. Man blev enig om ikke at anlægge Gangstie langs Triers Mark og kun tillade de eventuelle Parceller paa samme Benyttelse af Bylow's Veien, naar de tilkommende Eiere vilde ud- lægge Jord til Gangstien. – En Bortforpagtningscontract over 40 Tønder Land af Høiskolens Tilliggende oplæstes og antoges saa- ledes at Høiskolen med Lethed kunde faa Jorderne stykkeviis ud- løste eftersom den fik Brug for dem – 10 Tønder Land bestemtes afstukne til botanisk Have og Experimentmark. – Ved den betyde- lige Opfyldning som fandtes nødvendig omkring Bygningerne og i flere Rum blev det bestemt at Fylden skulde tages ved at planere Terainet paa Ridebanen og ved at omdanne den paa Marken lig-

gende Mergelgrav til et Hestebad. – Det ansaaes ikke nødvendigt at antage en Gartner for Flytning af de perennerende* Planter fra Veterinairskolens nuværende botaniske Have. Beplantning omkring Bygningen opsattes til nogle Aaar (da) Færdslen under Bygningsarbejderne og Jordens Tilberedning ikke tidligere kunde tillade det. – Fugtigheden i det chemiske Laboratoriums Kjælder agtedes afledet ved Dræning, da der hertil vilde blive tilstrækkeligt Fald. – Angaaende Tilførslen af Gas og Vand fra Byens Værker var der maaske Udsigt til at en Lov kunde blive forelagt Rigsdagen om alle offentlige Bygningers Forsyning hermed. – Prof. Bendz rejste Spørgsmaalet om det var sandsynligt at Anstalten kunde tages i Brug til 23de Aug. 1857, da Landmændenes Forelæsninger under de nuværende Forhold ikke kunde reguleres tilfredsstillende, og det var af Vigtighed at faa dette Spørgsmaal afgjort for mangehaande Arbejder og Forberedelser til Flytning og af Hensyn til Lærerpersonalets Ordning itide. – Architect Sørensen mente at det ikke vel lod sig gjøre, da de tykke Mure ikke tilstrækkeligt vilde kunne tørres og Rummene afpudsnes forsvarligt, heller ikke vilde det være tilraadeligt at flytte Inventarium fortidlig. – Prof. Fenger antog tilige at Arbejderne ved Ordningen af hele Skolens Personale og Opstillingen af Budgettet kunde gaa for sig førend Bygningsarbejderne vare færdige og det Hele stundede til at kunne tages i Brug. – Hr. Boesen meldte at han havde kjøbt flere Partier Steen, saa at vi nu vare i Besiddelse af 1. Mill. 500.000 Steen, men da vi omtrent skulde bruge 2 1/2 Mill. til hele Lærestalten og der snart var Udsigt til at Stenene vilde stige i Priis til næste Foraar bemyndigedes han til at kjøbe alle gode Partier han kunde faa indtil en Priis af 13 Rdl. 2 pr. Tusinde.

Den 24de September var jeg med Bagge og Kayser ude paa Høiskolens Jorder for at bestemme Formen af det Badested for Heste som Mergelgraven var paatænkt at omdannes til. Vi bleve enige om at benytte en Deel af Gravens nuværende Form og at regulere

* stedsegrønne.

Den omtalte mergelgrav blev omdannet til hestebad, men senere gik hydroterapi af mode (nu bruges den igen). I de sidste mange år har bassinet været en idyllisk andedam.
The gravel pit was adapted as a horse bath, but later hydrotherapy went out of fashion (it is used again now). The basin has been an idyllic pond for many years.

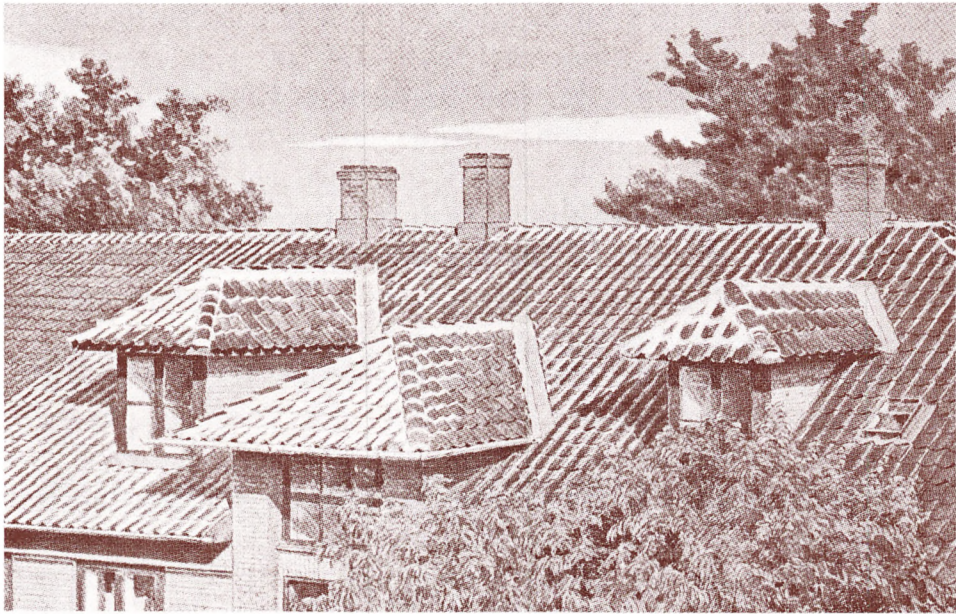

Professor Johan Lange.

denne til ovennævnte Brug ved at udgrave en skraa Plan, c, der kunde svare til en lignende, b, hvor allerede findes en Opkjørsel fra Graven, a, saaledes at b og c omdannes til et Par brolagte Skraa-planer, hvoraf Hestene kunne føres ned i og op fra Badet. Ved de foreslaaede Udgravninger vil det give sig om det er lettest at forme Badet, a, rundagtigt eller firkantet; denne opgravede Jord og Leer vil blive brugt til at forhøie Jordsmonnet nærmest omkring Høiskolens Hovedbygning, da dette sænker sig ikke lidet imod den nordre Ende. For at skaffe dette færdigt og faae Bygningens Fundament inden en mulig indtrængende Frost, skulde Arbeidet ved Badet snarest muligt paabegyndes.

Den 1ste October. Grunden til den søndre Sidebygning, bestemt til Bolig for den pathologiske Lærer for den stationaire Klinik og for Beslagsmeden, var gravet færdig og Grundstenen lagte. Den opgravede Jordmasse fra Grunden og Kjælderen benyttedes til Fyld omkring den sydlige Ende af Hovedbygningen.

Den 22de October. Møde i Commissionen, alle Medlemmer tilstede. Capitain Bangert havde andraget om at kjøbe en Deel af Røligheds Jorder, som laae nord for Ladegaardsaaen. Man havde forlangt et Bud af ham, men intet Svar faaet. Der bestemtes, at man vilde søge at opbyde Vet-skolens Jorder paa Amager til Salg endnu i dette Aar. Det overdroges Architect Sørensen at overtænke paa

Parti fra Nordre Sidebygning. Efter akvarel af P. V. Jensen-Klint.
Part of the North Wing. Reproduced from a water colour by P. V. Jensen-Klint.

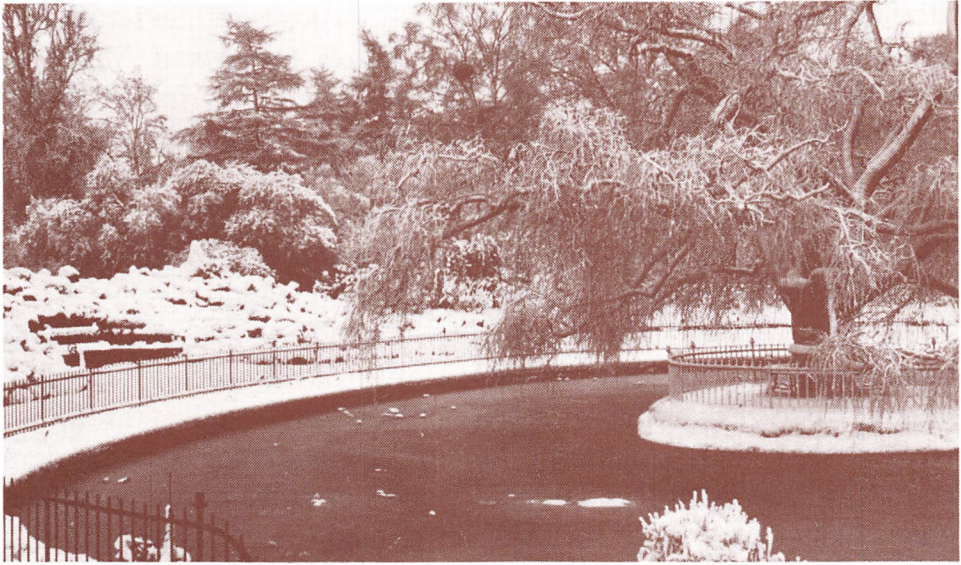
hvad Maade Vandet i Høiskolens Grund bedst kunde afledes og gjøres uskadeligt for Bygningerne. Da Prof. Jørgensen nu var kommen hjem vilde man (Fenger, Lange, Jørgensen) skride til at afsætte den botaniske Have og Experimentmarken. Prof. Jørgensen androg paa en Tilbygning til den nordre Sidebygning, da Rummet til Agerdyrkningsredskaber og Maskiner vilde være for knapt. Commissionen gik ikke ind herpaa af Frygt for at overskride det bevilgede Overslag, men indrømmede at Sidebygningens Indretning forandredes saaledes, at det tiltænkte Areal til dette Brug udvidedes noget, samt at Localet lagdes i Midten af Sidebygningen hvorved engang i Tiden en Tilbygning lettere kunde skee, og at Loftet hævedes saaledes at senere et Gallerie kunde finde Plads for mindre Modeller og andre mindre Gjenstande. – Der bragtes under Forhandling om Valget af røde eller røgede Tagsteen til Sidebygningerne og Staldene. Det anførtes af de fleste Medlemmer at røde Tagsteen ikke vilde tage sig godt ud, da Hovedbygningen var bedækket med sorte glasserede; men herimod gjorde Prof. Fenger gjældende, at det havde været Bindesbølls Tanke at de skulde være

røde, hvorved det Hele Anlæg holdtes i en herregaardsagtig Stil, at røgede Steen vilde medføre en Udgift af 1.200 Rdl. over den i Overslaget fastsatte Sum for røde Tagsteen, at Rigsdagen let vilde kunne bebreide Commissionen denne Overskridelse, dersom vi bleve nødte at forlange et Tilskud til den bevilgede Sum, og at den nævnte Meerudgift da lettelig vilde formindske ønskelige Udgifter til andre nyttige Ting. Med Følelsen af det mindre skjønne af røde Steens Benyttelse, gik dog Commissionen af disse Hensyn ind paa at vedtage, at de skulde bruges paa bemeldte Bygninger.

Den 24de November 1856. Formanden for Bygningscommissionen har henvendt sig til Gartner Bentzien, Etatsraad Drewsen, Prof. Lange og Handelsgartner Koch for i Forening med Prof. Jørgensen og Justitsraad Wegge at lægge en Plan for Anlægget af Høiskolens Botaniske Have og Experimentmarken. Jeg henvendte mig privat til Bentzien for at sætte ham ind i hele min Plan med Instituttet og opfordrede ham til at have Gartnerunderviisningens Tarv for Øiet ved det hele Anlæg, samt hvad Medicinalplanterne angaaer at indrette det saaledes, at Apothekerne kunde tillige drage Nytte af Haven. Jeg gjorde ham bekjendt med de Skridt jeg havde gjort for at faae Universitetets botaniske Have flyttet og den Gavn det vilde have i mange Retninger, og pegede hen paa den sandsynlige Henlæggelse af Forstunderviisningen til Landbohøiskolen. Jeg opfordrede ham tillige til at indlede Skridt til fra Gartnerens Side, for at faa Indenrigsministeriet stemt for at henlægge Underviisningen for Gartnere til vor Anstalt.

Den 30^{ie} November 1856. Idag besøgte jeg Landbohøiskolen og fandt Tømrene beskæftigede med at lægge Tømret på Bygningens nordre Fløi, hvori Bindingsværket til Skillerummene i anden Etage allerede var reist i de sidste Par Dage. Tømret til Tagværket over denne Fløi og over den mellemste Deel af Bygningen vil blive reist i Løbet af indeværende Uge. Det indtrådte Frostveir havde standset Muurarbeidet paa den søndre Fløi, der dog var saavidt fremmet at det vilde kunne tilendebringes i 8 Dage, naar Veiret atter tillod at arbeide. Man var ifærd med at dække Vinduesfagene med Brædder.

I en Artikel i Fædrelandets No. 275 og 278 er Spørgsmaalet om den botaniske Haves Flytning bragt paa Bane, hvilket Emne jeg omtrent 8 Dage i Forveien havde drøftet med Vaupell, saa at jeg

Fra haven.
The botanic garden.

formoder at han er Forfatter til denne Artikel. Jeg er senere bleven underrettet om, at A. Ørsted jun. er Forfatter til denne Artikel.

Den 13de December. Idag var Murene færdige, saa at Tømmerværket til Taget i den nærmeste Uge kan reises over den søndre Fløi og det midterste af Hovedbygningen.

Den 5te Januar 1857. Det ustadige Veir forhindrede Arbeidet i den sidste Halvdeel af December, saa at Tagværket først i de seneste Dage er fuldkomment bleven reist. Idag afholdes Reisegilde Kl. 3, hvortil Commissionens Medlemmer indbødes af Formanden. Vi vare alle tilstede med Undtagelse af Justitsraad Wegge, der var upasselig.

Den 28de Januar 1857 afholdtes Commissionens Møde, hvor alle Medlemmer vare tilstede samt Prof. Barfoed, hvis Plan til Indretning af Laboratoriet blev fremlagt ledsaget af Tegninger og Overslag. Commissionen var enig i dens Hensigtsmæssighed og det ønskelige i dens fuldstændige Udførelse uagtet Overslaget beløb sig til 6.500 Rdl. da den bevilligede Sum kun var 5.000 Rdl., hvilken Meerudgift Commissionen imidlertid ikke kunde beslutte sig til at

afholde med mindre Summen til de uforudsete Udgifter kunde afholde den. Planen var imidlertid indrettet saaledes at Adskilligt efter Omstændighederne kunde udsættes at udføres indtil Midler efterhånden kunde skaffes tilveie. Formanden bemyndigedes til at træffe Anstalter til Planens Realisation i Forbindelse med Commissionens Bygningskyndige og Prof. Barfoed, til hvilken sidste det overdroges at gjøre Bestillinger af Laboratoriets mindre Requisites.

Den af Commissionen indgivne Plan (jevnf. Mødet den 19. Sept. 1856) til Anlæggelsen af Bylowsveien var bleven afgivet til Indenrigsministeriets Approbation. Ministeriet havde udbedt sig Ingenieurcorpsets Erklæring over samme, der blev afgivet af Major Drejyer, som fandt Udgifterne for høit anslaaede og foreslog dem nedsatte til 6.000 Rdl. Commissionens Formand havde modtaget disse Actstykker tilbage fra Ministeriet med dets Approbation paa sidstnævnte Sum, hvorunder tillige var indbefattet Veiens Beplantning. Formanden havde sendt Ingenieurcorpsets Overslag, og udbedt sig hans Betænkning herover, der gik ud paa den af ham oprindelig fastsatte Sum. Efter Formandens Forslag indvilligede Commissionen i at de paatænkte Arbeider sattes til Licitation og dersom den gjorde Tilbud ikke svarede til Ministeriets Approbation, da skulde Ministeriets yderligere Bestemmelse udbedes.

Formanden opfordrede Justitsraad Wegge til at gøre Planen færdig og ordne Alt snarest muligt til Udparcelleringen af Jorderne paa Amager for at deres Salg kunde gaa for sig. Man blev enig om ikke at paatage sig Veianlæg og at lade Parcellerne opbyde enkeltviis og under Eet.

Der forhandlede om Veienes og Gangenes Anlæg nærmest omkring Høiskolens Bygninger, hvorved bestemtes, at de skulde macadamiseres og Fortouge langs Bygningerne, paa flere Steder med Bordourstene og passende Overgange. Ligeledes afhandlede Anlæggelsen af Ridebanen.

Det blev vedtaget strax at lade den opførte Bygning assurere.

Den 23de Februar. Det egentlige Muurarbeide er nu fuldført paa Hovedbygningen og Afpudsningen er paabegyndt. En Deel af de støbte Jernvinduer var hidbragt og bleve grundede. Men man var endnu ikke kommen saavidt at det Midterste af Taget var belagt med Teglsteen.

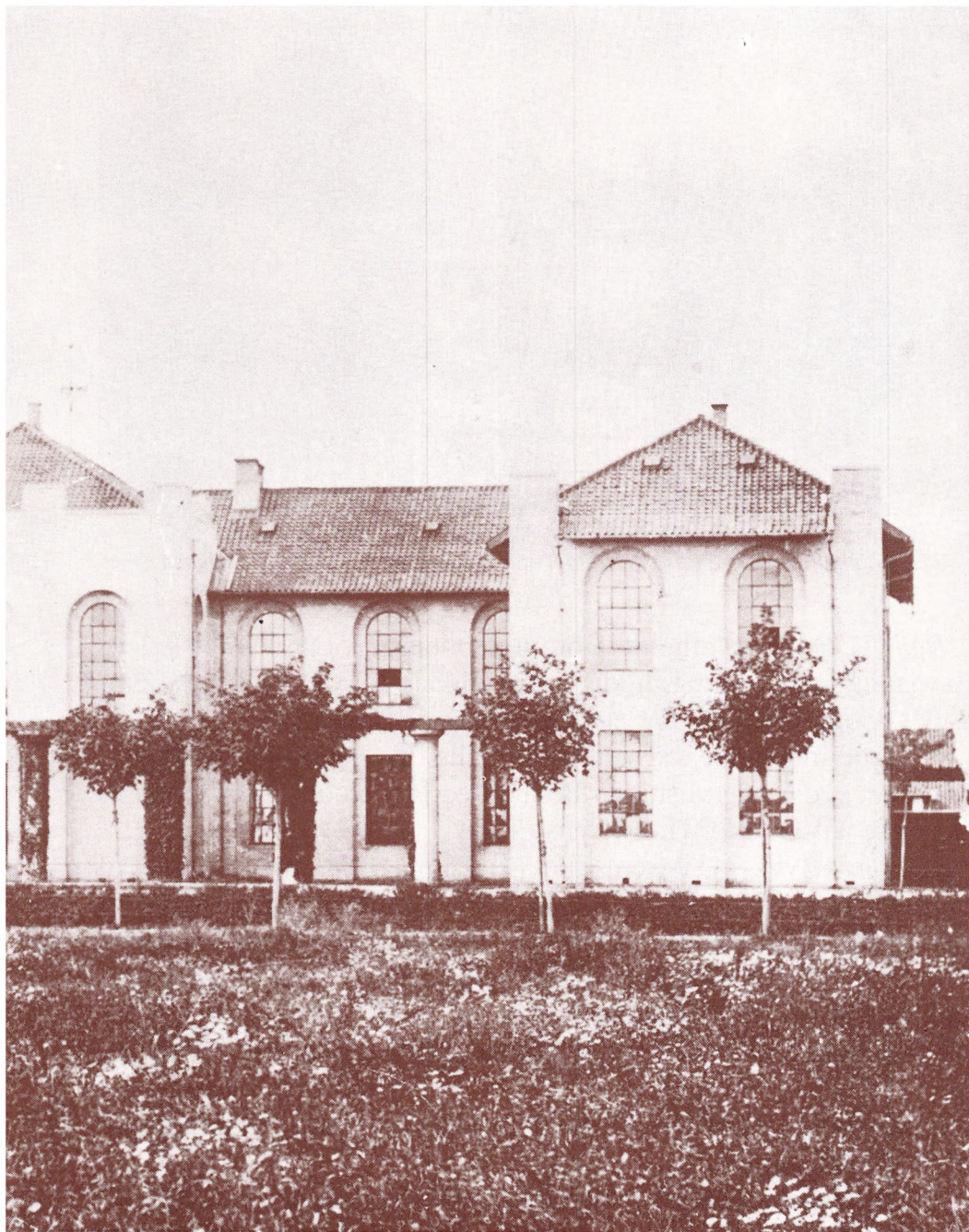

Docent i kemi C. Barfoed.
Reader in Chemistry C. Barfoed.

Den 23de Marts. I Anledning af en Samtale som jeg tilfældigvis havde med Muurmester Nielsen, der var overdraget Muurarbeidets Opførelse ved Landbohøiskolen, tilskrev jeg Prof. Fenger, da Nielsen ønskede flere Arbeider paaskyndede, for at han kunde komme til at benytte sin hele Arbeidsstyrke, da han ellers saae sig nødsaget til at afskjedige flere Svende som han maaskee senere ikke let vilde kunde faae i Tjeneste paa Grund af de mange forestaaende Bygningsarbeider i Sommer i og udenfor Byen. Han havde fortiden 8 Svende beskjæftigede med at understryge Taget paa Hovedbygningen, agtede i de nærmeste Dage at tage fat paa Opførelsen af Professorboligen hvor han dog kunde anbringe 10 Svende og ønskede derfor Tegninger paa den tilsvarende Bygning hiinsides Ridebanen for ligeledes at kunne begynde paa den. Endvidere androg han paa at paaskynde Blikkenslagerarbeidet paa den midterste Deel af Hovedbygningen, da den endnu ikke var bedækket med Tagsteen, samt Indsættelsen af Jernvinduerne og andre indre Arbeider i Hovedbygningen, for at han kunde tænke paa en Afpudsning af Murene indvendigen. Den ydre Afpudsning af Hovedbygningen er tilendebragt.

Hovedbygningen 1858. De store vinduer gav godt lys i øvelseslokalerne.

The main building in 1858. The large windows give excellent lighting in the laboratories.

Bindsbøls hovedbygning af Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole 1858.
*The main building. The Royal Veterinary and Agricultural University, designed by
M. G. Bindsbøll.*

Den 31te Marts afholdt Commissionen for Landbohøjskolens Haveanlæg sit Slutningsmøde, hvori Planen for dette Anlæg fremlagdes. Commissionen har gjort gjeldende at Haveanlægget

1, burde indeholde saa vidt muligt alle de Gjenstande af Plante- riget som ved Underviisning i Botanik og Plantecultur bør forevises i levende Tilstand for Høiskolens Elever,

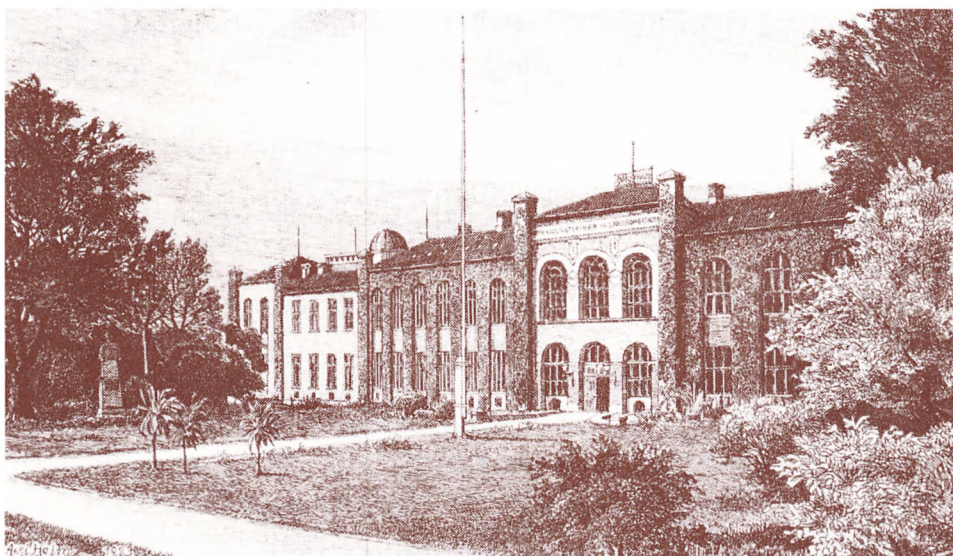
2, eksempelvis maa fremstille Dyrkningen af alle de Arter af Culturplanter, som det især maa være Landeconomen vigtigt at kjende for tillige at give Lærerne i Plantecultur Lejlighed til at fremstille i et tilstrækkeligt Antal Exemplarer de forskjellige Varieteter af Kornsorter, Foderurter o.s.v., og

3, maa tjene til at forskjønne Lærestaltens nærmeste Omgivelser.

Ifølge Ovenstaaende vil Høiskolens Have komme til at indeholde følgende Afdelinger:

1. *En botanisk Afdeling* for den botaniske Underviisning, der vil komme til at indeholde de i Dyrslægevidenskaben anvendte Planter og tillige Ukrudsplanter.

2. *En Afdeling for oeconomiske Øiemed*, der burde omfatte følgende Afdelinger:

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. A. Holm 1923.

Som det fremgår af Bendz' dagbog, tænkte man også på mulighederne for udvidelse af skolen. I 1892/1893 byggedes den nuværende hovedbygning mod Bülowvej og i 1921 biblioteksfløjen med den irgrønne kuppel til observation.

It is clear from Bendz's diary that one considered possibilities for expanding RVAU. The present main building was built towards Bülowvej in 1892/1893. The library wing with its copper green observatory dome was built in 1921.

- a. *Et landoekonomisk Quarteer* for Varieteter af Sædearter, Foder-væxter og andre oecon. Planter. Der dyrkes hver Plante i et Bed af c. 10–12 Alen².
- b. *En Kjøkkenhave* som Prøve paa Indretning af en saadan Have i Almindelighed, bestemt til at indeholde alm. Kjøkkenurter, nogle Mistbænke samt en lille Humlehave og Bistader.
- c. *En Frugthave* med de alm. dyrkede Frugttræer med den særlige Opgave at fremstille disses hensigtsmæssige Behandling.
- d. *Til Havens Beskyttelse* vilde de dyrkelige levende Hegn og Læplantninger blive repræsenterede.
- e. *Alleetræer* i en c. 600 Alen lang Allee.

3. *Siirhave*. Anlægget vil her være af Vigtighed, men desuden tilsigtes den Opgave at opelske danske Planter til Siirplanter, hvorhos der maatte arbeides hen til at repræsentere de forskjellige Jordbunde i enkelte mindre Stykker, Steenhøie, et Vandbassin til Vandplanter. Det vilde kunne tjene til Underviisningen ved Boniteringen af Jorden.

N.B. Senere er Commissionen bleven underrettet om at Justitsraad Wegge har afsat 11 Tønder Land istedetfor 17, saa at nu Plænen maa forandres af Havecommissionen.

A. *Pinetum* af Naaletræer og Buske, som kunde udholde Vinteren i fri Land.

B. *Arboretum* af løvf. Træer og Buske til Læ, Hegn, oeconom. Brug.

C. Allee, c. 600 Alen lang, 16 Al. bred til forskjellige Sorter Alleetræer.

D. *Quarteer*, 2500 Al.² til Læge- og Ukrutsplanter.

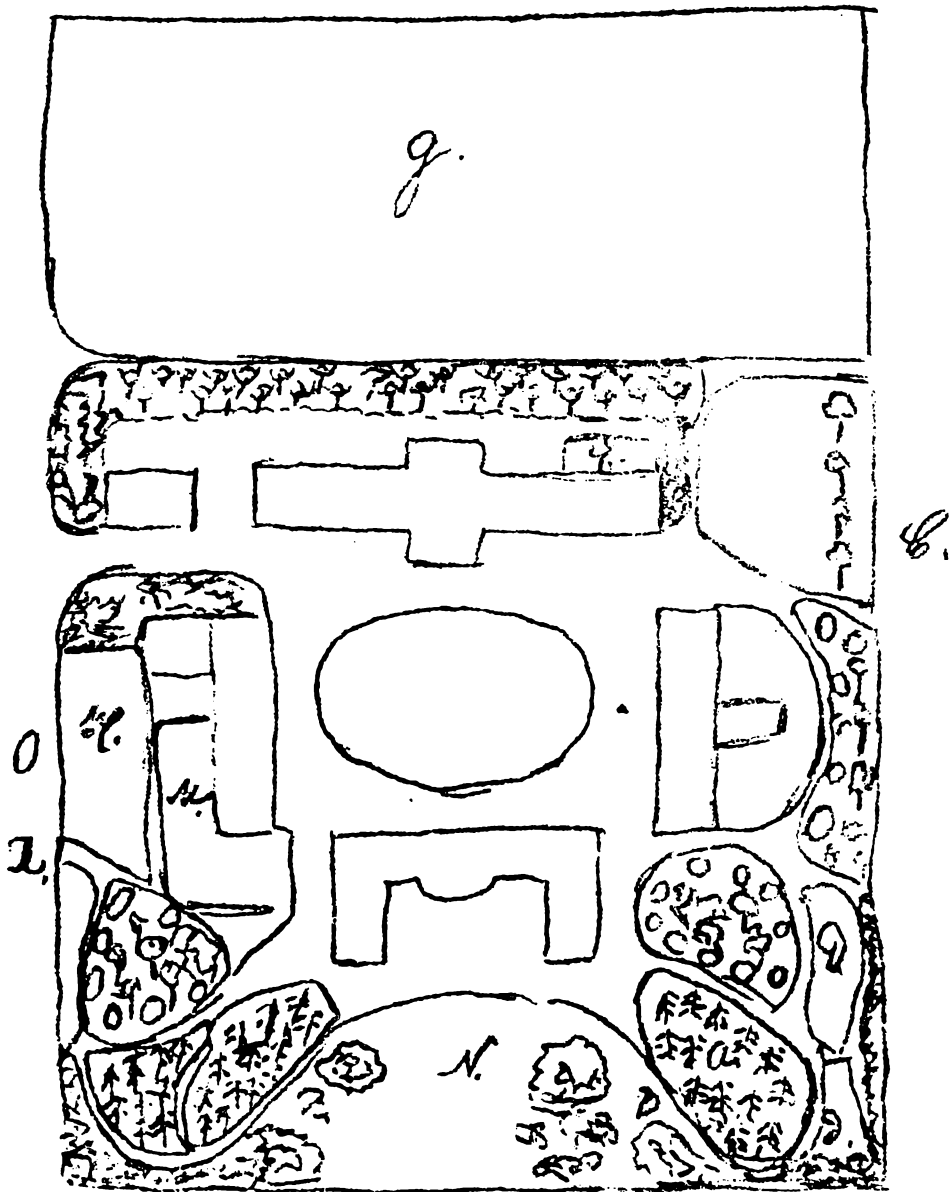
E. Gjødningssplads; F. Hække; G. *Quarteer* til Sædarter og Foderurter; H. Kjøkkenurter, Gjødningssbænke, Humlehave, Bistader 6250 Al.²; J. Pladser til Jordbunker; M. Lærernes Have; N. Græsplaine med Træer; O. Hække af Ypern [= Elm] og Avnbøg*); P. Plads til Frugttræer*); R. Tjørnehække; L. *Ligustrum*.

Den 3^{die} April 1857. Allerede for et Par Maaneder siden henvendte jeg mig til Viinhandler Mozart Petersen for muligvis at erholde fra Silkeselskabet nogle Prøver paa produceret Silke her i Landet til Henlæggelse i Landbohøiskolens Museum, Cocons og andet hertil Oplysende. Han satte mig i Forbindelse med Silkeselskabets Formand Fabrikeier Fibiger, der tilbød Høiskolen adskilligt Inventarium gratis, da Selskabet ansaae sit Hverv, at bevise Muligheden af Silkeavl i Danmark, for opfyldt og vilde opgive sin Virksomhed. For kort Tid siden gjorde Fibiger Høiskolen det Tilbud, at Silkeselskabet vilde overlade den gratis 50 hvide Morbærtræer, hvilket blev modtaget af Commissionen og foreviste han mig avlet Silke og Cocons her fra Kjøbenhavn, som han ligeledes tilbød Høiskolen, og som vil blive opbevaret ved Læreanstalten.

Den 13de April. Muurarbeidet ved Professorboligen er saavidt fremmet at Tømmerværket til Taget, kan lægges paa. Idag var Muurarbeidet paa den nordre Sidebygning paabegyndt.

Den 26. April indgav jeg til Bygningscommissionen et Forslag til Indretning af Inventariet af Landbohøiskolens Anatomicaler og anatomisk- zoologiske Musæum. Indholdet heraf var følgende:

*) Hække af Hasler.

Det første udkast til beplantning omkring bygningerne.
The first proposal for planting round the buildings.

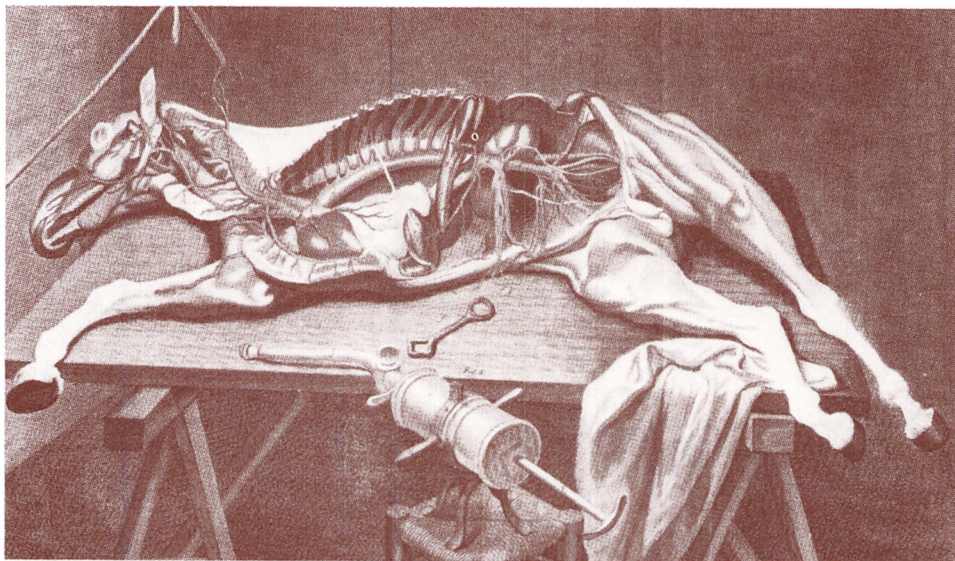
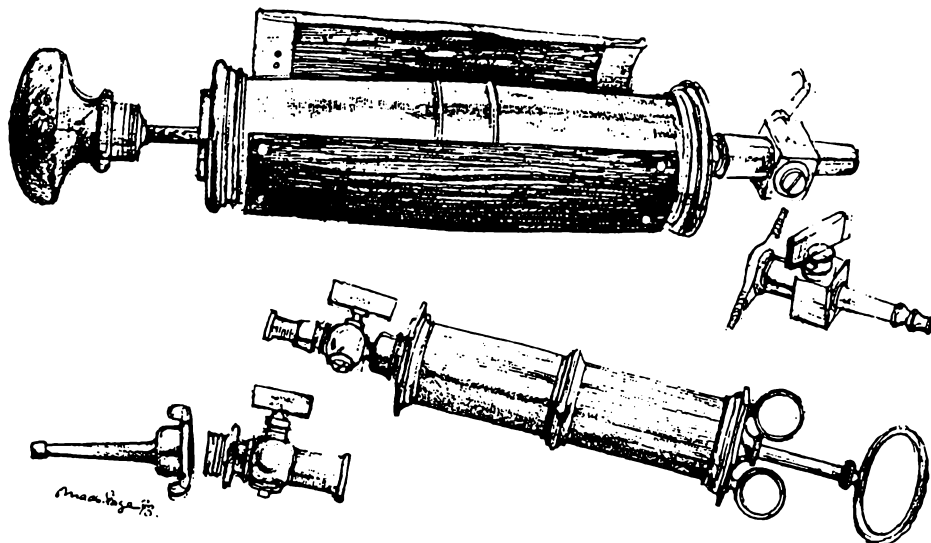

Illustration af teknik ved tydeliggørelse af blodkarrene. Kobberstik fra 1772 (Lafosse).
Illustration of the technique for exhibiting blood vessels. Copper plate (Lafosse 1772).

A. Dissectionslokalerne.

1. *Den store Dissectionssal.* Flisegulvet lægges i samme Høide som Dørtærsklerne, gives en Skraaning af 3'' imod den vestre Væg langs hvilken en Rende anbringes med Jernrør til Udløb. To Jernopstandere til Vandforsyning, indrettede til Paaskruning af Læderslanger til Gulvets Overskylning. Et kredsround Dissectionsbord, 1 1/4 Alen høit, med 1 1/2 Alen Radius, omkring Jernsøilen, skikket til at skilles ad. 20 portative Borde, hvoraf 14 haves ved Veterinair-skolen, 24 trebenede Stole, hvoraf 14 haves, 2 egemaalede Fyrreskabe, 2 Alen lange, 3/4 Al. dybe, 2 1/2 Alen høie til Elevernes Requisiter ved Dissection, en Kakkelovn, et Forelæsningsbord paa Hjul; en Transportbør til at bringe Stykker af Cadavere fra Obductionslocalet til Anatomilocalet; Belægning af den østre og vestre Væg langs under Vinduesfagene med Porcellainsfliser. Tre Persiener i de tre vestlige Vinduesfag.

2. *Det lille Dissectionslocale* for den anatomiske Lærer og Projector. Flisegulv i Høide med Dørtærsklerne og et Fald imod Ud-væggen med Rende og Afløb, Opstander til Vand. Et opmuret Ildsted med Jernplade og Comfuhuller med Ringe, dækket af en egemalet Fyrreplade. Et Skab til Opbevarelse af Dissectionsrequi-

Fra den gamle Veterinærskole på Christianshavn medbragte man bl. a. flere sprøjter til anvendelse i anatomen, som P. C. Abildgaard havde lært det under sit studieophold i Lyon 1763–1766. Findes nu på Veterinærmedicinsk Museum på KVL. (M. Stage, 1973). *Instruments including a number of syringes were brought from the old Veterinary School at Christianshavn for use in anatomy, as P. C. Abildgaard had learnt during his stay at Lyons 1763–1766. These are now in the collections of the Museum of Veterinary Medicine. (Depicted by M. Stage 1973).*

siter og paabegyndte Præparater. 2 større og 2 mindre Dissectionsbestik, 4 Porcellainsskaale med ismeltet Vox, 2 Messingstativer med Præparationslindser, 2 Pipetter, en stor og en mindre Injectionsprøite (haves ved Veterinærskolen) 2 emallerede Gryder, Qvægsølvapparat til Injection (eet sættes til Høiskolens Disposition), 2 Pund Qvægsølv, 2 Meisler, 2 Hammere, 2 Abbeisere, et portativt Dissectionsbord, 2 trebenede Stole, en Kakkellovn.

3. *Den anatomiske Lærers Værelse:* Et Skab 1 Al. bred, 3/4 Al. dyb, 2 1/2 Al. højt. med 4 Hylde, af Fyrretræ, egemalet, til Opbevaring af Mikroskoper og andre Gjenstande.

1 sammensat Mikroskop, der eies af Veterinærskolen.

2 mindre Mikroskoper hver til 100 Rdl. til Brug ved Elevernes Øvelser og til Brug ved de botaniske Forelæsninger.

En Kakkellovn.

B. *Det anatomisk- zoologiske og patologiske Musæum.*

4. *Den store anatomiske Sal.* Den er fortrinsviis bestemt for Huuspattedyrenes Anatomi. Der anbringes egemalet Fyrreskabe med Ruder, nemlig *Fodskabe* langs alle Vægge op til Vindues-

... Jeg gjorde opmærksom paa, at Veterinairskolen havde flere Skabe, som kunde benyttes til Opbevarelse af de smaa Samlinger, skriver Bendz i sin dagbog d. 26. april 1857. Her er et af skabene, det opbevares på Veterinærmedicinsk Museum i København.

Tegnet af Frederik Hardvendel 1992.

"I drew attention to the fact that the Veterinary School possessed many cabinets, which could be used for the small collections", wrote Bendz in his diary, 26th April 1857. An example at one of the cabinets from the Museum of Veterinary Medicine, Copenhagen.

Drawn by Frederik Hardvendel 1992.

fagene, 3/4 Alen dybe, og *Opsatsskabe* paa Pillerne mellem Fagene og af disses Høide. De større Skeletter stilles paa Gulvet omgivet af et Trægitter.

5 og 6. *De mindre zoologiske Sale* forsynes med lignende, noget mindre dybe Skabe, Montres i Vinduerne for den alm. Anatomi og i den ene Sal en 10 Al. lang, 2 Al. bred og 1 3/4 Al. høi Disk med Skuffer til forskjellige Naturgjenstande og foroven 2 Rækker af Montres for lavere Dyr.

7. *Den patologiske Sal* forsynes med lignende Skabe.

2 Trappestiger til Musæerne.

Jeg gjorde opmærksom paa at Veterinairskolen havde flere Skabe, som kunde benyttes til Opbevarelse af de smaa Samlinger.

Indenrigsministeriet meddeler under 21de April Bygningscommissionen at den constituerede Architect Sørensen er efter *Udnævnelse af Prof. Chr. Hansen til Medlem af Commissionen* fratraadt sin Function og at det ham tiltænkte Honorar vil blive fastsat naar Høiskolens Bygning er tilendebragt.

Den 1ste Mai 1857. Tagværket og Skillerummet var reist paa Professorboligen og Muurarbeidet paa den tilsvarende Sidebygning betydelig fremmet.

Den 21. Mai 1857. Efter længere Underhandling med det Interessenskab, der havde kjøbt den Trierske Mark ved Bylowsveien og gl. Kongevei, og efter et Commissionsmøde den 17de dennes paa Stedet angaaende Afstaaelse af en Strimmel Jord til Fuldstændiggjørelsen og Reguleringen af Bylowsveien modtog Commissionen under 19. Mai Interessentskabets sidste Tilbud, der gik ud paa at det vilde afstaa den omhandlede Strimmel Jord paa følgende Betingelser:

1, at Commissionen besørger Gangstien anlagt i Forbindelse med den øvrige Veies Grundforbedring uden Omkostning for Interessentskabet;

2, at Commissionen ogsaa anlægger de ønskede fornødne Overgange og

3, at Interessentskabet saavel som fremtidige Eiere fritages for Afgift af den imod Veien liggende Facadelængde.

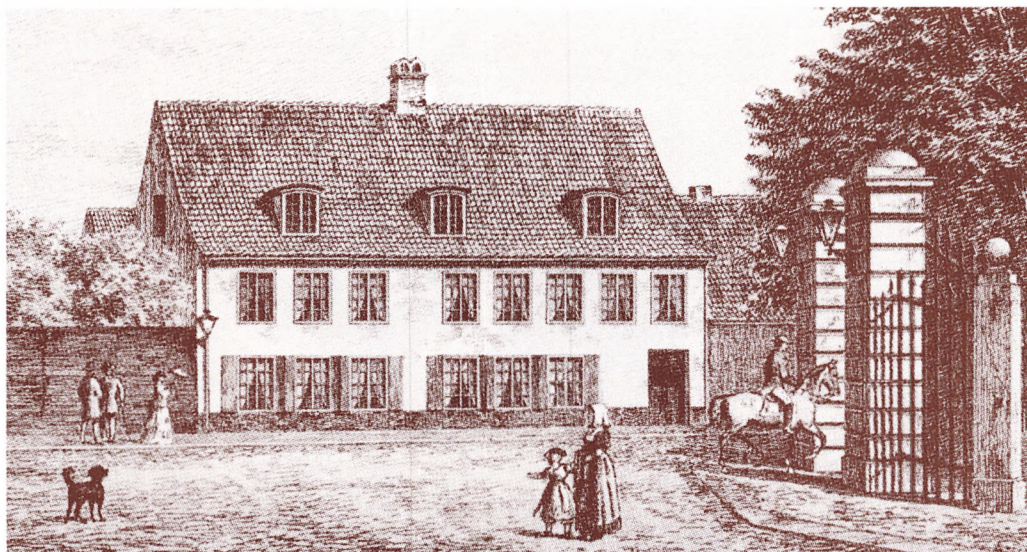
Den første Punkt stemmer aldeles med Commissionens tidligere

Tilsagn, det andet Punkt er den tilbøielig til at indrømme for de Parceller, der inden 1ste Juli d.A. have erklæret sig villige til at betale Afgiften, 16 . . . per løbende Alen fra 1ste Juli; Det 3^{die} Punkt kan Commissionen ikke gaa ind paa, da det er en Betingelse for den erholdte Aprobation af Ministeriet ved Overtagelsen af Bylowsveien.

En Plan til Jordernes Draining nærmest omkring Bygningerne og igjennem Haveanlægget, hvorved Vandet ledes hen til et Bassin, der er bestemt til Vandplanter. Denne Plan der er udkastet af Hr. Sewaldsen, hvem Overtilsynet med Veianlæggene er overdraget er ledsaget af et Overslag over Omkostningerne ved Drainingen hvilket vilde andrage 1.117 Rdl. foruden Honorar til Conduktøren.

Efterat Planen for Haveanlægget var billiget af Commissionen har Havecomiteen igjennem Berlingske Tidende indbudt kyndige og øvede Gartnere til at overtage dette Anlæg. Iblandt de 3 Ansøgere valgtes Gartner Wagenblast, der var bedst anbefalet og havde i de seneste Aar varetaget Arbejderne ved Veterinairskolens botaniske Have. Den fastsatte Løn var 50 Rdl. maanedlig.

Den 30te Mai. Bygningscommissionen bemyndigede Prof. Fenger til at afslutte med Interessenterne af forrige Triers Mark, Mtr. 21, b af Frederiksbergs Byes Jorder en Contract om Afstaaelsen af en Strimmel Jord til en Gangstie langs Bylows Vei paa bemeldte Jorder saaledes at Veien med Gangstien bliver 20 Alen bred, regnet fra Midten af Veiens vestre Grøft. Commissionen forpligter sig til at afholde alle Anlæggets Omkostninger; Brugsret af Gangstien forbeholdes Eierne af de tilstødende Parceller og maa der ikke kjøres, rides eller drives Quæg paa denne Vei; Eierne af Parcellerne forbeholdes Ret til Anlæg af Overkjørsels- eller Overgangsbroer mod at de gives en saadan Construction som af Directionen for Veterinair- og Landbohøiskolen ansees for forsvarlig og at der af Vedkommende til Landbohøiskolen erlægges en aarlig Afgift af 16 . . . pr. løbende Alen af Facaden mod Veien af den Parcel hvortil Broen anlægges. Afgiften erlægges halvaarsviis og regnes fra 11. Juni eller 11. Dec. efter Broens Anlæg. Hver Parcel er berettiget til Anlæg af en Udgangslaage til Veien, uden at erlægge bemeldte Afgift. For de Parcellers Vedk. som vilde udrede Veiafgiften fra 1ste Juni d.A. paatager Landbohøiskolen, naar det anmeldes inden

Jernporten ved indgangen til Frederiksberg Allé.
The wrought iron gate at the start of Frederiksberg Allé.

bemeldte 1. Juli at bekoste de fornødne Overgangskjørsler men kun 1 for hver Parcel. Vedligeholdelsen af Overkjørslerne paahviler Parceleierne. Hartkorns og Skattebyrden paa det omhandlede afstaaede Jordstykke paahvile fremdeles Parceleierne. Omkostningerne ved Contractens Udstedelse og Tinglæsning paahviler Landbohøiskolen.

Den 17de Juni 1857. Under en Samtale med Fenger foreslog jeg at andrage hos Domainedirecteuren om at erholde Jernporten ved Indgangen til Frederiksberg Allee, til Henflytning ved Landbohøiskolen. Da flere Veie som ere og blive anlagte til Frederiksberg Allee gør det ikke muligt at holde denne som Statsvei og desuden har denne Port allerede i flere Aar staaet til Hinder for den frie Færdsel midt paa den lille Plads, der danner sig ved de sammenstødende Gader.

Den 30de Juni. Allerede i den sidste har man begyndt paa at mure Grunden til Ridehuset og Staldene. Træværket til Taget paa den nordre Sidebygning er aldeles opstillet og færdig til Belægning med Tagsteen.

H. C. Tscherning.

Den 1ste Juli. I Aften flyttes Levningerne af Erik Viborg til Søetatens Kirkegaard udenfor Østerport. Det skete i Overværelse af den nærmeste Familie. Enkelte Dyrlæger og nogle faa Elever vare tilstede.

Den 3^{die} Juli. Idag Kl. 10 Form. afholdtes Auction over den Veterinairskolen tilhørende Jordlod Matr. 25 a Sundbyvester c. 9 Tønder Land, den saakaldte Veterinairhave med nærmeste Jorder. Jevnf. Tschernings Beskrivelse af Veterinairskolen. Den var deelt i 24 Parceller, som opraabtes særskilt. Den solgtes for 50002 Rdl.

Drainingsarbejderne paa Høiskolens Grund ere paabegyndte for et Par Dage siden efter en Plan af Justitsraad Wegge, da den af Sewaldsen fantes mindre hensigtsmæssig.

Den 16de Juli 1857. Commissionsmøde. Tilstede vare Prof. Fenger, Lector Prosch, Tømmermester Kayser, Architect Fenger og Secretairen. Flere Bestillinger vare gjorte paa Laboratoriets Inventarium og Arbejderne dermed igang. For Materialier og en Deel Apparater maatte en særegen Sum opføres paa Høiskolens Budget, hvilket Formanden havde erhvervet Ministeriets Indvilligelse til.

Erik Viborg var elsket af sine elever, han sørgede for deres ve og vel og prøvede gennem anbefalinger at finde job til de nybagte dyrlæger. I taknemmelighed derfor rejste de danske dyrlæger året efter hans død dette mindesmærke på hans grav i Veterinærskolens botaniske have. I 1858 blev den sammen med hans jordiske rester overført til Holmens kirkegård ved Østerport; ved ekshumeringen var egetræskisten særdeles velbevaret. I 1930'erne blev graven sløjfet og stenen blev flyttet til KVL, hvor den i dag findes i Grønnegården.

Erik Viborg was loved by his students. He took care of their interests for example by writing letters of recommendation for newly qualified veterinary surgeons. In gratitude, the Danish veterinarians raised this memorial over his grave in the botanical garden the year after his death. Both his remains and the memorial were moved to the cemetery "Holmens Kirkegård" near Østerport Station in 1858. The grave was destroyed in the 1930's and the stone placed in the "Green yard" (Grønnegården), RVAU.

Bylows Veiens Licitationssum var 650, men for andre Arbeider hvortil der ikke vare calculerede ved Overslaget, nærmest i Anledning af Contracten med Rømer og Bramsen vilde Summen stige til 710 Rdl. Bianco Lunos Enke vilde ikke afstaae Høihedsretten over sin Gangstie, hvorfor den ikke vil blive reguleret tilligemed de andre Gangstier, men Formanden vilde bestræbe sig for at den ikke blev aflagt for at den kunde sikres for Fremtiden.

De allerede opførte Bygninger vare sikkrede i Landets Brandkasse for 96.340 Rdl.

Licitationen paa Glarmesterarbeidet for Hoved og Sidebygningerne androg imellem 800 – 900 Rdl.

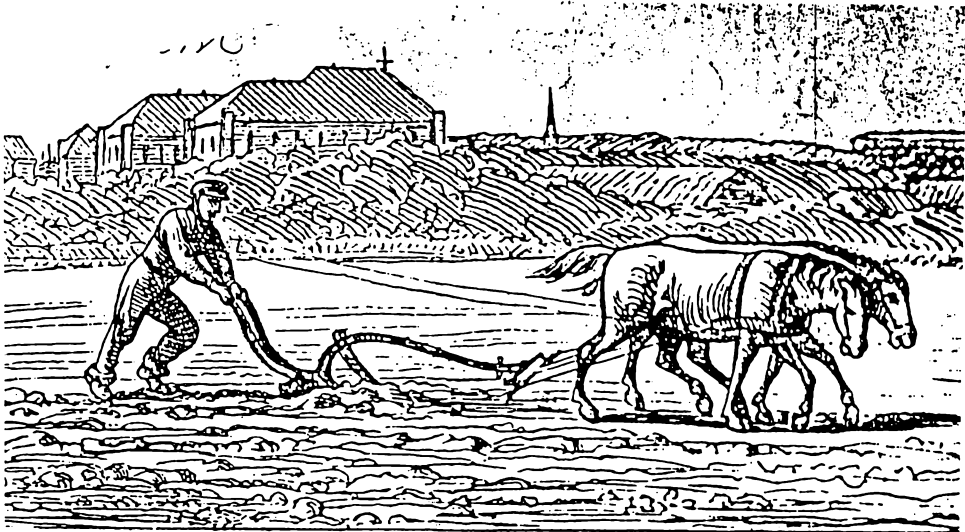
Der fremlagdes en ny Plan for Haven, da Justitsraad Wegge havde afsat 11 Tønder Land istedetfor 17. Der blev tillige fremlagt Plan og Tegnevue til flere Bygninger, nemlig

1, *Væxthuus* til Overvintring og hvor tillige 1 Arbeidsværelse for Gartneren. Dette Huus opføres af Grundmuur, 4 Alen høit, med Glastag.

2, En *Ladebygning*, hvori skulde findes en Lade, Rum langs Siderne af samme til Opbevaring af de indhøstede Prøver af landoconomiske Producter, et Rum til Tærskemaskine etc. og et Rum til flere Redskaber som hertil benyttes, Plove, Harver, Tromler etc.

3, *Assistentbolig* for to Gartnere, hvoraf den ene vil blive beskæftiget med den landoconomiske Deel af Haven, den anden med den egentlige botaniske Deel af samme. Beliggenheden af disse Bygninger, samt af Smedien blev overladt til Architektens Skjøn, da det især for den sidstnævntes Vedkommende ikke kunde komme til Afgjørelse om den nu gravede Grund havde et passende Leie i Forhold til de nærliggende Bygninger og Veien til samme.

Der vilde blive 1100 Alen til Indhegning ved et Stakit. Af disse vedtoges 200 Alen omkring Professorens og Smedens Have at hegnes med Enebærstager og om de andre reiste sig en Discussion (om) hvoraf Hegnet skulde opføres, fornemmelig Strækningen langs Bylowsveien. Et almindeligt Jerngitter vilde koste 8 Rdl. pr. Alen, et Staaltraadsgitter 3 Rdl. pr. Alen. Det vilde andrage en for stor Sum for hele Strækningen langs Bylowsveien, der er omtrent 700 Alen, hvorfor man foreslog at anbringe kun et Stykke af Jern og et Stykke af Granstager. Da det imidlertid efter de Fleste(s) Mening

Fra forsøgsmarken. T. v. den nye Landbohøjskole, i baggrunden Frederiksberg Kirke og Slot.

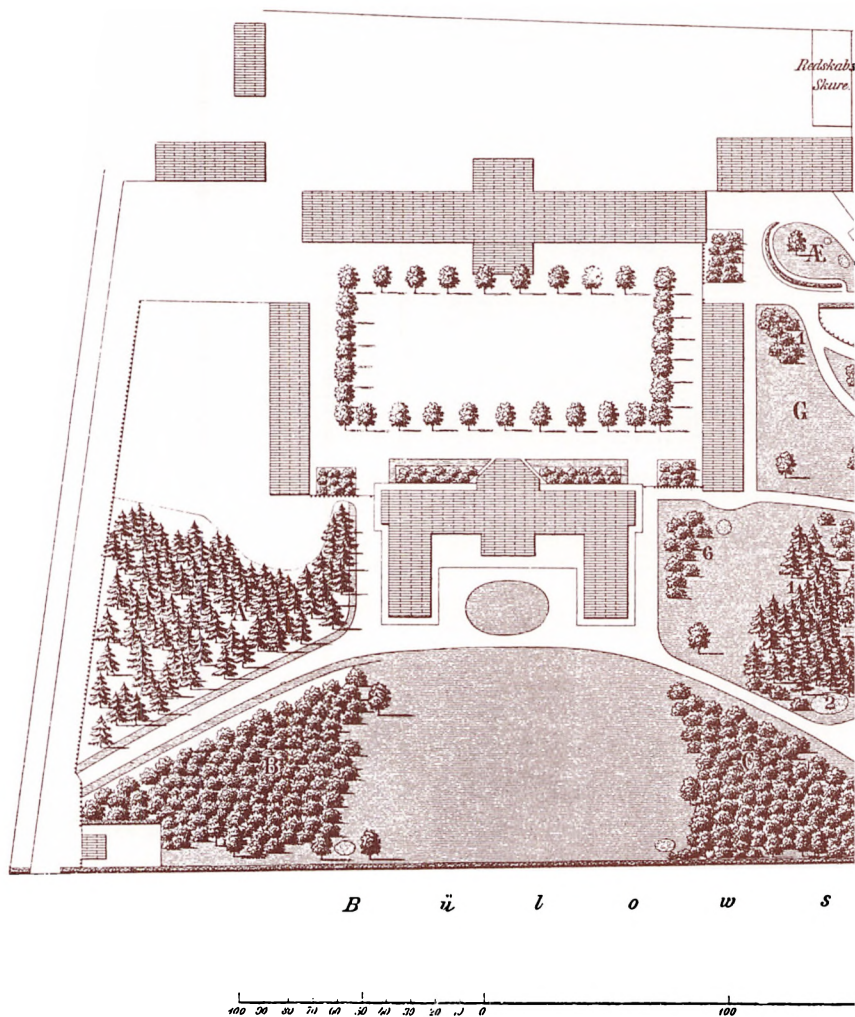
The experimental plots. The new Agricultural University (or RVAU) to the left, and Frederiksberg Church and Castle in the background.

ikke vilde tage sig godt ud vedtoges efter Stemme flerhed at sætte et Hegn paa de 900 Alen af Granstager og plante en Hæk, der lige foran Hovedbygningen maatte holdes under Saxen til 2 Alens Høide. Den hele Indhegning var beregnet til 1875 Rdl.

Den 23de Aug. 1857. Fra Architect C. Hansen var indgivet to Planer til en forandret Situation af Smedien og Hundestalden hvorved Symetrie opnaaedes af disse Bygninger med Ladebygningen og andre Smaabygninger, samt en større Plads foran Smedien. Commissionen valgte Planen B til Udførelse. – En Deel af Drainingen er udført, Muurværket til Staldbygningerne og Ridehuset er færdige til Taget, der pudses i Hoved- og Sidebygninger, man er ifærd med at lægge Gulve i Hovedbygningen.

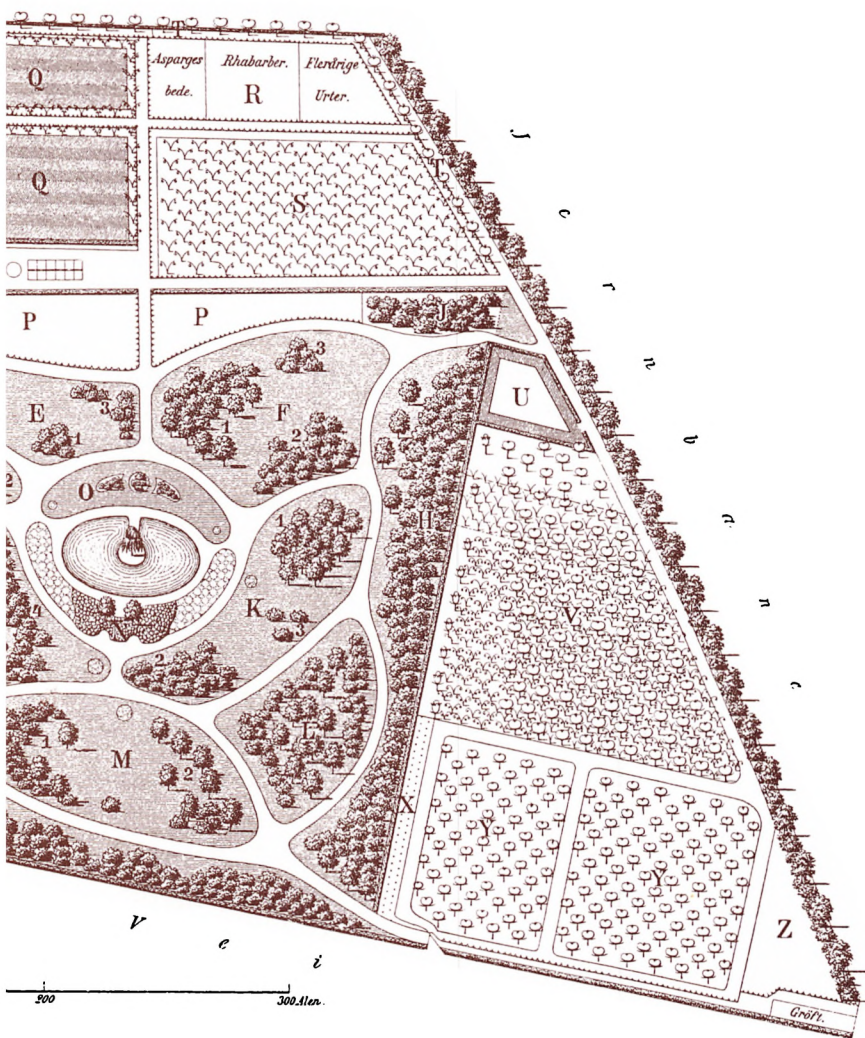
Den 7. Sept 1857. For omtrent 14 Dage siden begyndte man med at lægge Grund til Smedien, og den 4de dennes begyndtes ligeledes dette for Portnerhuset. Man er ifærd med at reise Tagværket paa Staldene og Ridehuset. –

Idag besøgte jeg Procurator L. C. Larsen og gav ham en kort Fremstilling af det fordelagtige og hensigtsmæssige ved at henlægge

Hav
 A—M: Træer og Buske. N: Stenhøj. O: Kvarter for Moseplan
 Køkkenvækster. R: Kvarter for fleraarige Køkkenvækster. S: K
 oplagssted. V: Frugttrækvarter (med Mellemlantning af Frugtbuske
 skole. Æ: Sommeropholdssted for V.

A—M: Trees and bushes. N: Rockery. O: Bog plants. P: Herbs and allie
 bushes and strawberries. F: Border with fruit trees. U: Soil reserves.
 Z: Forest nursery. Æ: Summer storag

1871.
 P: System af urteagtige Planter. Q: Kvarter for en- og toaarige for Frugtbuske og Jordbær. T: Rabat med Frugttræer. U: Jord-Udskolings-Rabat. Y: Frugttræ-Prøvekvarter. Z: Skovbrugs-Plante-isplanter. Ø: Væksthus og Varmebede.

P: Annuals and biennials. R: The perennial kitchen garden. S: Fruit rchard with underplanting of fruit bushes. Y: Trial plots for fruit trees. eenhouse plants. Ø: Greenhouses and warm beds.

Universitetets botaniske Have paa Landbohøiskolens Grund. Vi havde i Ferien afhandlet dette Emne ved et Møde paa Frederiksværk, hvor vi blev enige om at jeg skulde give ham Oplysninger om denne Sag, for at han kunde bringe den paa Bane i Rigsdagen ved Budgettets Afhandling.

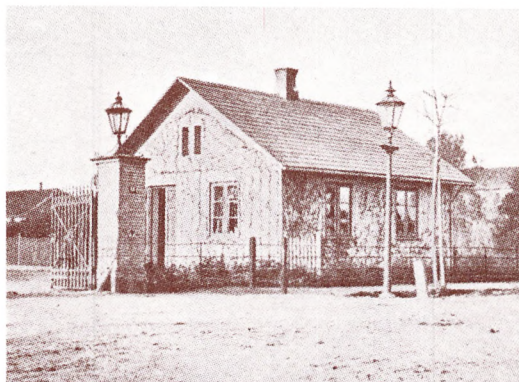
Den 23de Sept. 1857. Det var Commissionens oprindelige Hensigt at Jorderne, hvorpaa Haveanlægget skulde skee i Løbet af Sommeren, skulde være behandlet med Plov og svensk Harve, men den overordentlig varme og tørre Sommer gjorde dette umuligt, med mindre man vilde have besluttet sig til at anvende en betydelig Arbeidskraft paa at løsne Jorden først med Hakker. Man forsøgte at grave allerede i Begyndelsen af September, men Arbejderne erklærede sig uvillige til at udføre Arbeidet for en nogenlunde antagelig Betaling, hvorfor det udsattes indtil Veiret, navnlig indtil indtrædende Regn, gjorde Forholdene gunstigere. Gravningen begyndte igjen den 18de med 5 Arbeidere og, fra den 21de ere en Snees Folk satte dertil. Anlæggelsen af Veiene og den øvrige Draining af Jorderne ere bortliciterede og Arbeidet vil blive paabegyndt i de nærmeste Dage. Tagværket paa Stalden vil være færdigt om nogle Dage og Tegl er allerede begyndt at paalægges. Anstaltens hele Areal vil komme til at udgjøre 18 Tønder Land, hvoraf Bygninger med de nærmest omgivende Veie vil deraf indtage omtrent 5 Tønder, saa at Anlægget vil omfatte circa 13 Tønder.

Den 16de October 1857 var Commissionen samlet for at besigtige Bylowsveien, der af Entreprenørene præsenteredes som færdig. Endskjøndt Commissionen maatte erkjende at det Stykke af Veien som strakte sig fra Høiskolen til gamle Kongevei var mindre godt blev det dog anset for saaledes udført at det kunde modtages. Det øvrige Stykke af Veien var forsvarligt. Den af Ministeriet bevilgede Sum til Veien 7112 Rdl. blev imidlertid overskredet formedelst flere uforudsete Arbeider ved Veien.

Den 20de October 1857 var Commissionen samlet hos Prof. Fenger, hvor Licitationsstilbudene over Ridebanen efter en Plan af Sewaldsen blevne aabnede; men Planen for Ridebanens Anlæg blev forkastet og der blev antaget efter Prof. Hansens Forslag at plante en lille Allee ved hver Ende af Banen, lægge en oval Ridebane med Grus paa Midten af Pladsen og macadamisere Omgivelserne ind til

Den gamle i 1906 nedrevne portnerbolig. Efter fotografi ca. 1858. Jernporten er ikke den på s. 67 nævnte port til Frederiksberg Allé, som foreslået af Bendz for at spare.

The old portes lodge, demolished in 1906. Taken from a photograph from 1858. The iron gate is not the gate to Frederiksberg Allé (see page 67), as proposed by Bendz, in order to save money.

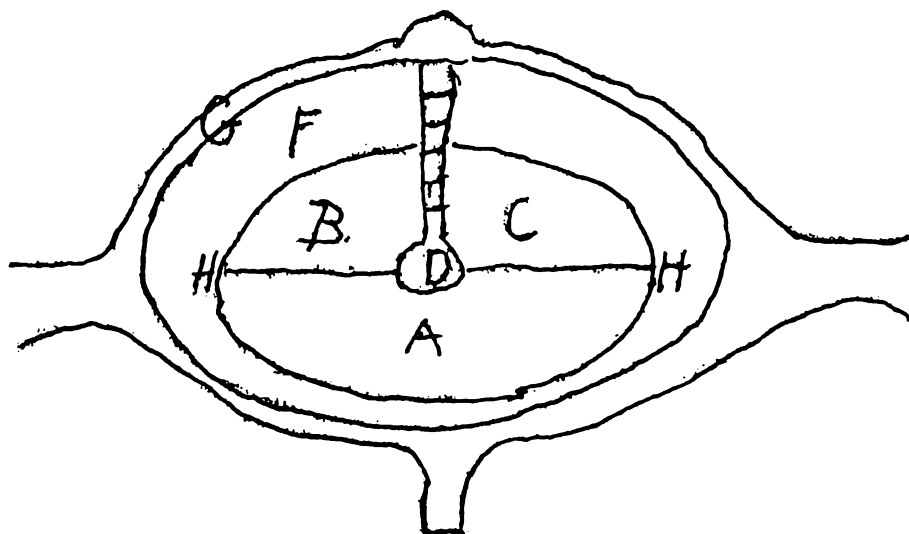

Fortaugene langs Bygningen. I Anledning af Portnerboligens uhen-sigtsmæssige Indretning, af hvilken allerede en Deel af Murene vare opførte uden at Commissionen var bleven underrettet derom eller kjendte Tegningen foreslog jeg at rykke Porten tilbage i Flugt med den bageste Væg af Boligen, hvilket blev bifaldet af Commissionen. Jeg meddelte Commissionen at Gartner Fresinette havde bedt mig tilbyde Commissionen for Landbohøiskolen nogle sjældne Træer til Gave, hvilket Commissionen modtog.

Prof. Fenger opfordrede mig til i Forening med Lector Bagge og Gartner Bentzien at give et Udkast til Bassin for Vandplanter og Hestebad.

Den 21. Octob. Idag var jeg med Bagge og Bentzien ude for at besigtige Stedet hvor Bassinet for Vandplanter og Hestebad skulde indrettes og erfarede da at vor tidligere Plan (24. Sept. 1857) ikke var taget tilfølge samt at betydelige Udgravninger vare foretagne for at skaffe Fyld til Havens Planering. Vi maatte gøre et ganske nyt Udkast hvorved Bassinet blev betydelig udvidet.

- A. Hestebad, 5 Alen dybt.
- B. Dybere Afdeling for Vandplanter.
- C. Fladere Afdeling for Vandplanter.
- D. Øen med Elle, 8 Al. lang, 6 Al. bred.
- E. Gang til Øen, 21/2 bred.
- F. Skraaning til Planter paa fugtig Grund.
- G. Gang omkring Bækkenet.
- H. Pilefletning.

Udkast til arrangement af bassin til vandplanter og hestebad.
Proposal for ponds for water plants and horse bath.

I vor Indstilling til Commissionen havde vi motiveret Anlægget. Øen var nødvendig for at rense Dammen og saa Planterne nærmere, og vilde pryde. Pilefletningen beskyttede Vandplanterne under Bevægelserne i Vandet ved Svømningen. Hele Anlægget omgives med Naaletræer for at Løvfaldet ikke skulde forulempe Dammen.

Indstillingen var dateret den 24. October 1857.

Den 26. October. Efter Lector Prosch's Forslag blev Dybden af Vandstanden i Hestebadet og med Lector Bagges Billigelse fastsat til 3 Alen. For at holde denne Vandstand i samme Høide bliver det nødvendigt at lægge et Afledningsdrain fra Dammen til Grøften ved Bylowsveien, 3 Alen over Hestebadets Bund. En nødvendig Palisadering af Øen kunde sættes af Affald og Bygningsstolper.

Den 3. November 1857. Tagværket er reist paa Smedien. For nogle Dage siden har man planeret Pladsen foran Hovedbygningen og idag ere Rendestenene lagte. Steenkisten ved Portnerhuset er lagt, 16 Alen lang.

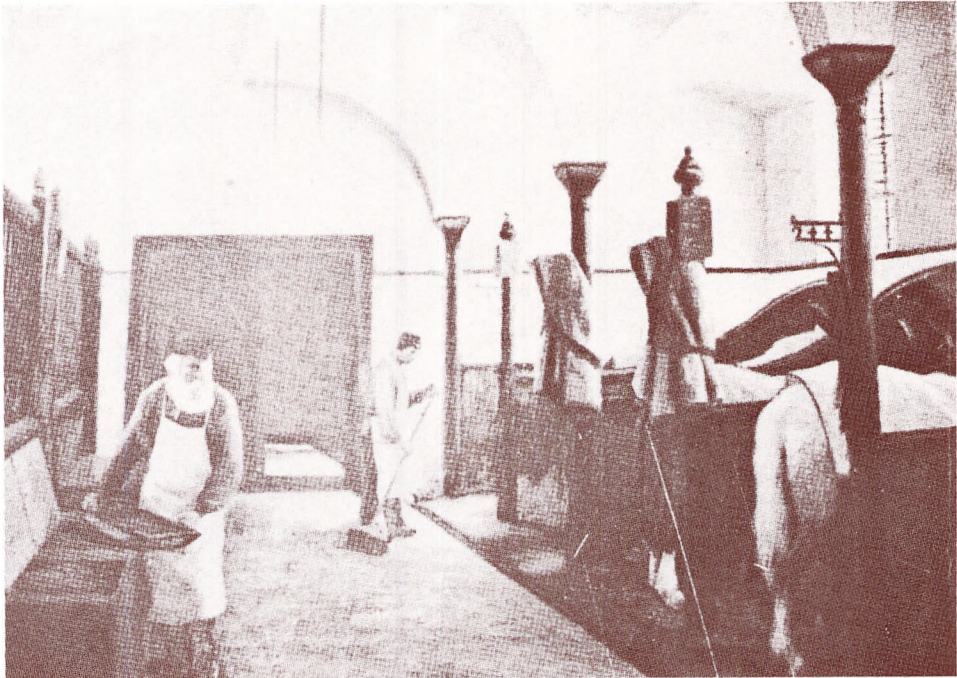
Den 4. November var Commissionen samlet hos Prof. Fenger. Alle Medlemmer tilstede. Der tages endelig Beslutning om Ridebanens Anlæggelse, hvorved bestemmes, at denne skulde belægges

Haven mange år senere.
The botanic garden many years later.

med Grus i Midten paa en stor Oval, omkring hvilken der skulde macadamiseres, samt en 3 Alen bred Brolægning udenfor Fortauggene langs Sygestaldene. Da Lector Bagge havde stærkt udtalt sig imod en Indskrænkning af Pladsen ved en projecteret Plantning af 2 Aleer ved Enden af samme og ladet fremlægge en Plan hvor disse Træer vare rykkede nær henimod Sidebygningerne, blev den hele Træplantning, som Havecomiteens Medlemmer havde udtalt sig imod, stillet i Bero indtil alle Omgivelser vare færdige, da man lettere derefter kunne afgjøre om en Plantning paa Pladsen vilde bidrage til at forskjønne den.

Der blev af Professor Hansen fremlagt en Plan til Forandring af Portnerhuset, hvorved den vilde blive bekvemmere. Opholdsværelserne lagte ud mod Bylowsveien og Indkjørselspladsen, et Locum anbringes, der vilde bespare et særskilt Skuur dertil samt Brændsel, hvortil Rum var skaffet paa Loftet ved at forandre det til et Hængetag. Den vedtoges, samt at Taget skulde belægges med glasserede Steen.

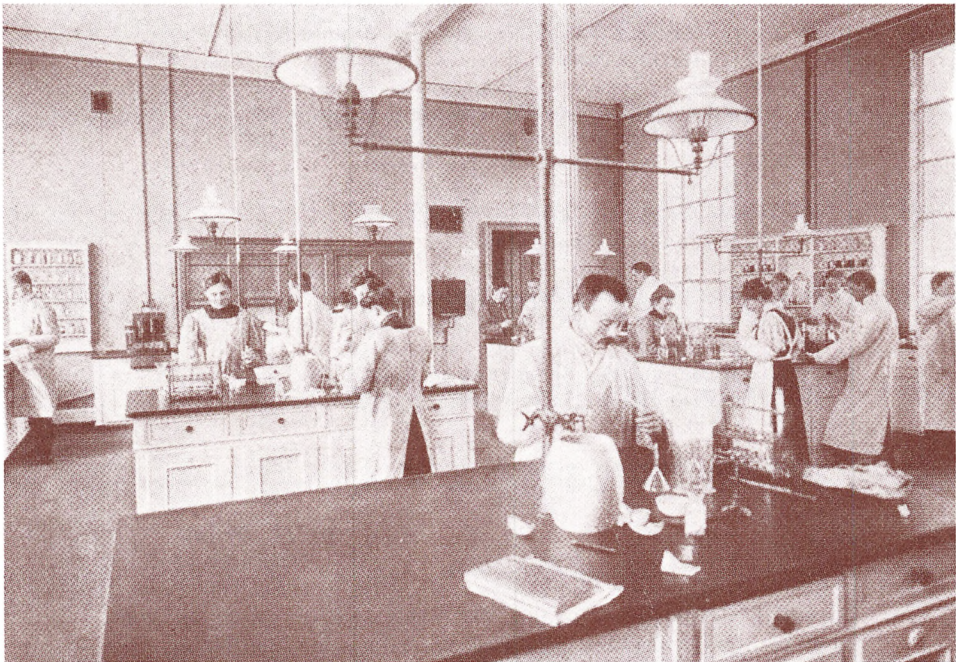

Medicinsk klinik. Vagtmester Jens Møllehøj tildeler en hest en foderration, i baggrunden med fejekosten hans medhjælper Edvard Hermansen. Oliemaleri af Emil Krause (1871-1945). Veterinærmedicinsk Museum.

Department of Internal Medicine. The technician is Jens Møllehøj, in the background his assistant Edvard Hermansen. Oil painting of Emil Krause (1871-1945). The Museum of Veterinary Medicine.

Der toges en nærmere Beslutning over Indkjørselspladsen, hvorved bestemtes at den skulle macadamiseres og Fortougene forsynes med en Række Bordursteen, samt to Rækker Bordursteen tværs over Pladsen i Flugt med Bylowsveiens vestre Gangsti. Reguleringen af Vandløbene ved Indjørslen afhandlede og vedtoges. Paa en Tegning af Architect Fenger var Indkjørselsporten afsat i Flugt med den indre Væg af Portnerhuset. Det blev vedtaget at rykke den nogle faa Alen længere ind og derved stille den i Flugt med Begrænsningen af en lille Gaardsplads indenfor Portnerhuset. Det overdroges til Prof. Hansen at udkaste en Tegning til Porten.

En Plan til Hundestalden forelagdes. Jeg urgerede en god Ventilation og let Afløb for Vædsker, Urin etc. Det vedtoges at Gulvene i Hundenes Opholdsrum skulde belægges med Muursteen som Underlag for Asphalt. En Plan til Snivestalden forelagdes, hvilken

Sal i kemisk laboratorium (1908).
The Chemistry Laboratory (1908).

væsentlig afveeg fra Bingesböll's, idet man opgav som uhensigtsmæssig Staldrum i denne Bygning til Qvæg, og foretrak at hele Stalden deltes i 6 isolerede Baase allene for snivede Heste. Denne Plan vedtoges af Commissionen.

Tegninger til det anatomisk- zoologiske Musæums Skabe forelagdes Commissionen. Der bestemtes at lade et Skab gjøre herefter for derefter at bedømme Udseende i Localet og overskue lettere den hele Udgift.

Den 7de Nov. 1857. For omtrent en Uge siden er en Deel Trær fra Hamborg (Flotbeek) slaaede ned til Foraarsplantning. Idag er Wagenblæst i Hirschholm for at hente Trær. Man er beskæftiget med at opmure og opstille Jernovne i det chemiske Laboratorium. De vidtløftige Jordarbejder gaar bestandig fremad.

Den 10de Nov. Grundene til Hundestalden og Snivestalden ere afstukne og man har begyndt at grave til Nedlæggelse af Grundstenene. Man har begyndt at trille Fyld paa Ridebanen langs Staldene og Sidebygningerne. Tagsteenene lægges paa Smedien.

- D. Culturplanters Dyrkning, a. I Almindelighed S. 166; b Dyrkning af særskilte Planter, α. Foderurter, β. Rodfrugter, γ. Rapsøi, δ. Hør og Hamp, S. 166, ε. Kartofler, ζ. Humle, η. Krap, θ. Vilnavl, S. 167; c. Afgrødens Behandling, α. Indbøstning og Opbevaring, β. Tærskning, S. 167.
- E. Techniske Fag forbundne med Agerbrug, S. 167.
- F. Redskaber og Maskiner, der benyttes ved Agerbruget, S. 168.
- G. Bygninger for Landbruget, S. 168.
- H. Landoeconomisk Bogholderi, S. 168.
- I. Agerbrugets Historie, S. 168.
- K. Enkelte Landes Agerbrug, S. 169.
- L. Landoeconomisk Litteratur-Historie, S. 170.
- M. Undervisning i Landoeconomie, S. 170.
- N. Landoeconomiske Selskaber og Forsamlinger, S. 170.
- O. Landoeconomiske Tidsskrifter, S. 172.
- P. Havedyrkning, S. 174.

Den Kngl. Veterinair- og Landbo-Høiskole i October 1858.

Dr. H. Bendz,
Bibliothekar.

En side af det første bogkatalog. Da Bendz også var ansvarlig for biblioteket, måtte han ikke blot sørge for bibliotekets indretning, men måtte også udarbejde systematik til de nye landbrugsfag.

Draft for the new library catalogue by H. C. B. Bendz.

Den 9de Dec. 1857 afholdtes Commissionsmøde. Alle Medlemmer tilstede. Der forelagdes en Tegning til en Forandring af det under Bygning staaende Portnerhus, som i det Hele bifaldtes af Commissionen kun eet Punkt sattes under Afstemning nemlig om Belæggelsen af Taget med sorte glasserede Tagsteen eller Skifer, hvilket sidste ansaaes for hensigtsmæssigere af Prof. Hansen. Majoriteten vedtog Skifertag. Det blev bestemt at der snarest muligt skulde skrides til at fuldbyrde denne Forandring og at paaskynde Bygningen af Huset. Der vedtoges efter længere Discussion at lægge en Vei langs bagved Staldbygningerne umiddelbart udenfor samme og at flytte Grøften, der udgjør Grændsen imellem Kablerne og Forsøgsmarken tilbage i Flugt med den vestre Ende af Hundestalden. Det vedtoges, at Gødningspladsen skulde lægges i 30 Alens Afstand bagved Ridehuset. Inventarietegning til Bibliotheket efter Prof. Bendz's Forslag vedtoges og at en Prøvereol skulde forfærdiges snarest mulig for at danne et Skjøn ved et forestaaende Udbud til Licitation. Tegninger til Cathedre og Bænke til Læsesale fore-

Den store læsesal (1908), senere aud. VII, nu 1-01. I begyndelsen af 1970'erne blev de runde borde og bænke kasseret og erstattet af fabriksfremstillet inventar. Det gik ud over både skønhed og akustik i rummet.

The main reading room (1908), later auditorium VII, now 1-01. The round tables and benches were removed in the beginning of 1970's and replaced by factory made furniture. This adversely affected the beauty and acoustics of the room.

lagdes af Prof. Hansen. Det besluttedes at Tegninger hertil skulde udfærdiges til hver Læsesal, for at faa deres hensigtsmæssigste Plads-ering. I den ene Sal i Sidefløiene foresloges et langt Forelæsnings- bord. Afgjørelsen af Spørgsmaalet om mere Lys Indbringelse i Stal- dene udsattes til at de vare afrevne med Kalk. Inventarium til Stal- dene forelagdes i Tegning, hvorved antoges Spiiltoug med faste tre Tommers Planker. De Spiiltoug, der skulde indrettes til Hestes Ophængning bleve omhandlede og vedtoges at støtte Tagspærene ved Spiiltougenes Piller. Krybber og Hække forelagdes i Tegning og vedtoges med nogle Forandringer. Fliser til Anatomiens Gulve vare ikke ankomne og kunne ikke ventes førend til Foraaret, da Skibet som havde dem ombord var havareret og kom ikke hertil.

Den 24de Dec. Tagværket er reist paa Snivestalden og paa Hundestalden. Jordarbejderne til Haven ere saagodtsom færdige.

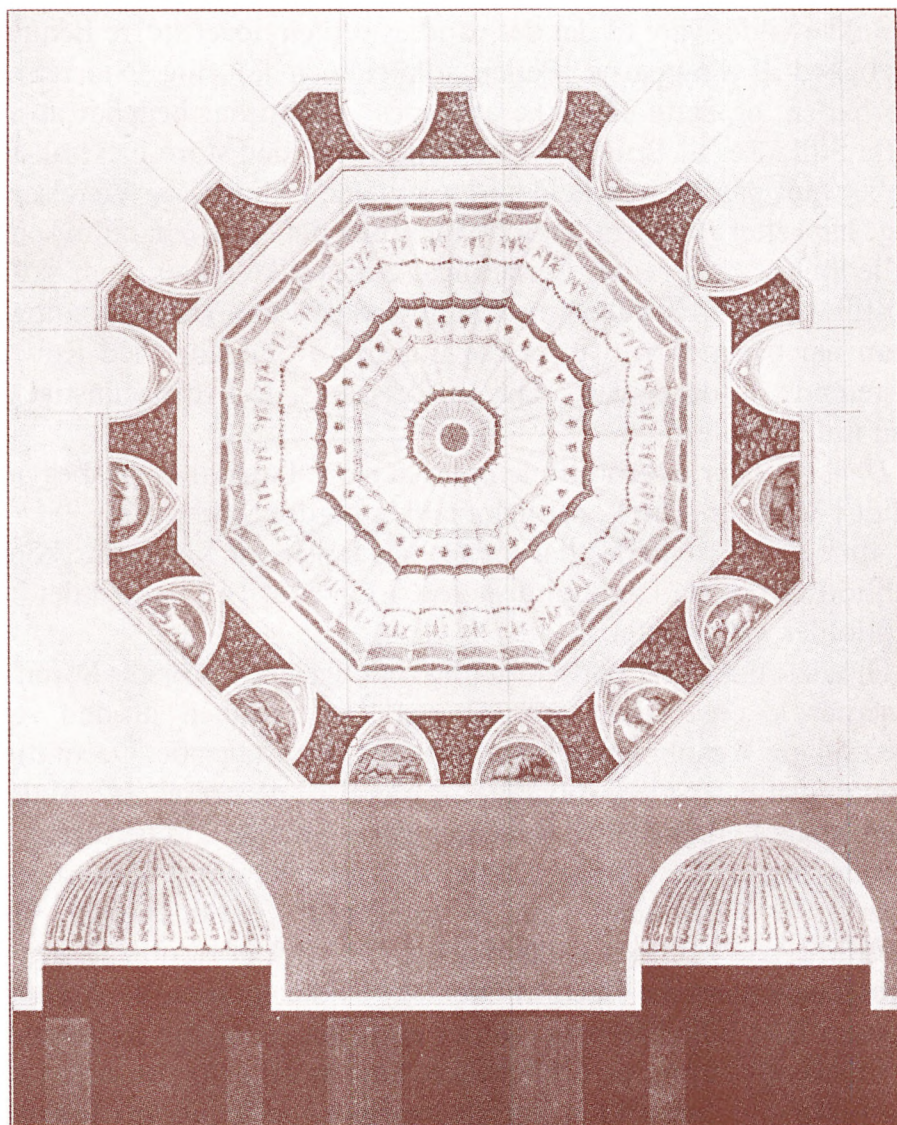

Svin 1858. Detaille fra G. C. Hilkers udkast til frise i det gamle auditorium VII, nu 1-01.
 Fig. 1858. Detail from G. C. Hilkers proposal for the freize in auditorium VII, now 1-01.

Den 1ste Januar 1858. Smedieveien og Pladsen foran Smedien er nu aldeles færdige. Man arbeider idag paa Ridebanen hvor største Delen af Flisefortougene langs med Bygningerne ere lagte. Der trilledes endnu Fyld hen paa den søndre Ende af Ridebanen. Man var ifærd med at lægge Flisefortoug foran og paa Siderne af Hovedbygningen. Jeg saae igaar Hilkers Tegninger til Decorationerne af den store Læsesal og Vestibulen.

Den 2^{den} Januar. Idag er Tagværket reist paa Portnerboligen der nu har modtaget de Forandringer, som bestemtes i Commissionsmødet d. 9. Dec. f.A. Smedeveien og Veien hen foran Hovedbygningen samt Pladsen foran Smedien afleveredes den samlede Commission.

Den 26. Januar 1858. Hilkers Plan til Decorationen af den store Læsesal og Forhallen har cirkuleret imellem Commissionens Medlemmer og er antaget til Udførelse. Overslaget lød paa omtrent 3000 Rdl. – Med denne fulgte tillige Forslaget om Forhallens Trap-

Det smukt dekorerede loft i auditorium VII, nu 1-01.
The beautifully decorated ceiling of auditorium VII.

per, hvilke ere noget steile, hvorfor Prof. Chr. Hansen foreslog at sænke Corridoren. Dette vandt ikke Bifald hos Flertallet af Commissionen, da Ulempen ved Corridorens Sænkning og Bekostningen ikke vilde svare til det der vandtes ved en noget større Bequemmelighed af Trapperne. Feilen stikker i en for ringe Størrelse af Forhallen, og dette kan ikke afhjælpes. – Man har begyndt at indrette Stilladset til Brug ved Decorationen af den store Læsesal. Der er begyndt paa Malerarbeidet i Læsesalene i Fløiene og Værelserne. Jeg har efter Fengers Opfordring indledet Underhandling med Billedhugger Peters om Forfærdigelse af antike Vaser, som skulde opstilles paa Architraven over Søilerækken foran Hovedbygningen. Man har begyndt at overtrække Lofterne i Staldene med Rør. De resterende Jordarbejder i Haven fortsættes, hvilke begunstiges af den milde Vinter.

Den 1ste Febr. Decorationen af den store Læsesal er paabegyndt. Midt i Marts er Uhret opstillet paa den nordre Sidebygning.

April d. 12te flyttedes det første Læs Bøger fra Veterinairskolens Bibliothek ud paa Landbohøiskolen. I Løbet af 14 Dage vil det hele Bibliothek være flyttet.

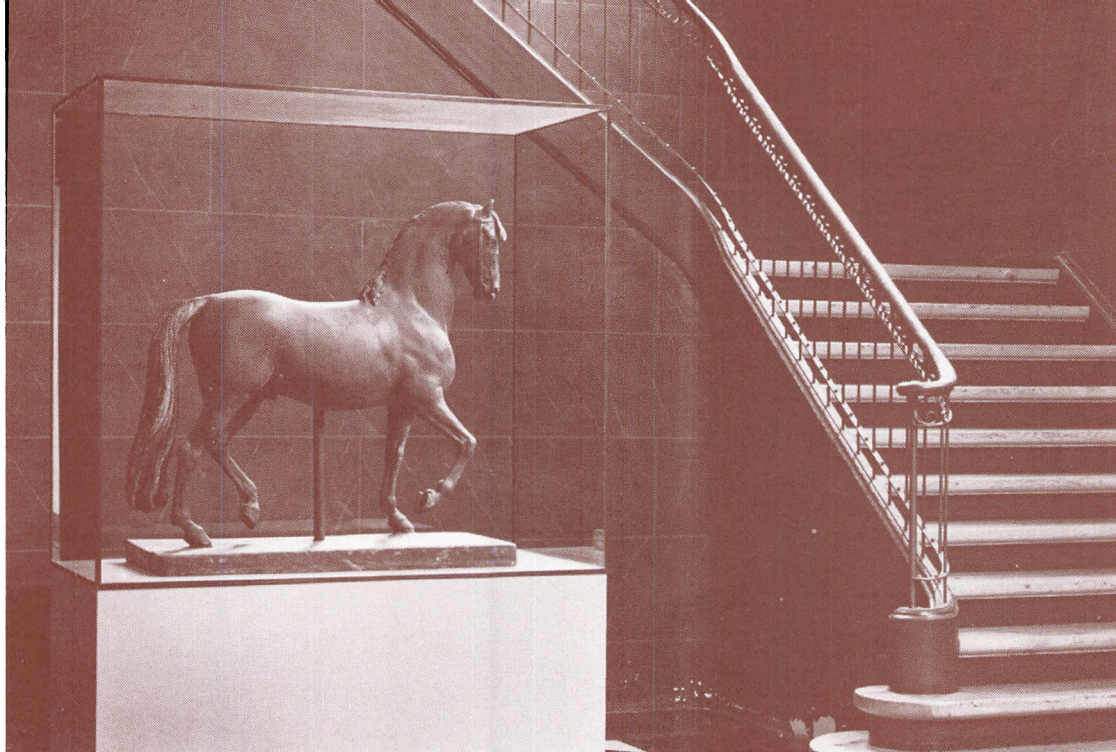
Hundestalden er pudset færdig og ligeledes største Delen af Smedien. Konstmalere arbeide paa Decorationen af den store Læsesal og Vestibulen afpudset til den forestaaende Decoration. Underviisningsraadets Forsamlingsværelse decoreres af Malere. Flere smaa Leiligheder til Betjenter gjøres i denne Tid færdige.

Billedhugger Peters har efter et af ham udfærdiget Udkast til et Basrelief i Vestibulen, som er antaget af Commissionen, faaet Bestilling paa sammes Udfærdigelse. De ydre af samme Kunstner foreslaede plastiske Decorationer bleve ikke antagen, da Architect Hansen ikke billigede dem. Det er en Selvfølge at Bibliothekssalen er forsaavidt færdig at Bibliotheket kan opstilles og ordnes. I den chemiske Afdeling er den store Kappe over de tre Ovne i Præparations-Laboratoriet for nogle Dage siden bleven færdig efter adskillige Uheld ved Opmuringen. Man er nu beskjæftiget med Indretningen af det analytiske Laboratorium. Man har malet Loftet i det lille Dissections-værelse, men iøvrigt gaaer Arbeidet her meget langsomt frem. Skabene til Værelset for det anatomiske- patholo-

Vestibule ca. 1908. I dag næsten uforandret bortset fra, at der nu står en hestestatue i midten, der menes at være en gave til professor P. C. Abildgaards 50 års fødselsdag. Modellen er et forstadiet til Saly's rytterstatue af Frederik D. 5. på Amalienborg Plads. Se også side 86.

Vestibule approx. 1908. Virtually unaltered apart from a sculpture of a horse now in the middle, believed to be a gift for Professor P. C. Abildgaard's 50th birthday. See page 86. The model is a study for Saly's statue of Frederik V on horseback at Amalienborg Square.

J. Saly's forstudie.
J. Saly's study.

giske Musæum ere satte i Arbeide. I Haven ere Jordarbeiderne atter igang til den forestaaende Plantning.

April d. 15de afholdtes Commissionsmøde paa Landbohøiskolen i Anledning af Modtagelsen af en Deel bortliciteret Brolægning og Flisefortougene. Man fandt at Flisestenene paa flere Steder ikke passede nøie og laae rigtig hvorfor det vedtoges at 200 Rdl. skulde holdes tilbage af Licitationssummen indtil det Paaankede rettedes. Snedker Bruns Panneler i Sidebygningerne besigtigedes og blev kasserede i et Par Værelser og flere Udsættelser gjorde i andre.

Mai 22. Idag er Stilladset i Læsesalen i Stuen nedtaget da Decorationen er færdig paa Nischerne nær, hvortil reistes særskilte Stilladser. Allerede for 14 Dage siden ere Trapperne i Vestibulen lagte og Fyld indbragt til at høine Gulvet.

Side 87: Den første side fra kataloget over P. C. Abildgaards bøger. Hans store bogsamling udgjorde begyndelsen til det bibliotek, der blev flyttet fra Christianshavn til Frederiksberg i 1858 og som i dag hedder Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek.

On page 87: The first page of the catalogue of P. C. Abildgaard's books. His extensive collection provided the basis of the library moved from Christianshavn to Frederiksberg, today Danish Veterinary and Agricultural Library.

Libri in Folio

1° Veterinaria

1. — Anatomica del Cavallo Superiore al suoi re-
medii di Carlo Buioni cum figuris. Venetia. 1618.
2. — Cavallo Frenato. di Pietro Antonio Ferraro
Venetia. 1690.
3. — Georg Hubbs Anatomie of en Korp. c. mit
disjunctis figuris. London. 1766.
4. — Cours D'hippiatrique ou traite' complet
de la medecine des chevaux par M. Laforest avec
65 planches illustrees. Paris. 1779.
5. — von Lindes vollständige Unterricht in
den wissenschaften eines Stallmeisters. Göt-
tingen und Götta. 1770.
6. — Des Herzogs von Meckel neu eröffnete
Reitschulen oder vollkommenen Stallmeisters mit
Solltafeln anmerkungen und Zusätzen. Nürn-
berg. 1779.
7. — 8. — Lehnscienzs neu eröffnete Hof- kriegs- und
Reit- schule in Kupfern von Trichler. Nürn-
berg. 1797. Vol. 1-4.
9. — L'Instruction du Roi en l'exercice de
monter à cheval par Messire de Pluvinet.
Paris. 1695.
10. — 11. Pinters verbesserten Pferdeschatz. Frank-
furt am Mayn. 1688. Vol. 1-4.

Siden den 20. April har jeg været beskjæftiget med Bibliothekets Ordning og Optælling. Opstillingen til Laboratoriets Inventarium gaaer nu rask fra Haanden. Snedkerarbeidet vil om kort Tid være opstillet. Staldene ere afpudsede, brolagte og Spiiltougene opstillede. Ridehusets Mure indvendige ere nu afpudsede. For omtrent 3 Uger siden lagdes Grunden til Ladebygningen, hvilken man nu er beskjæftiget med at opføre. Træplantningen i Haveanlægget blev temmelig sent paabegyndt og udførtes i de sidste otte Dage af April og den første Uge af Mai. De fleste fra Flotback ved Hamburg købte Træer ere daarlige Exemplarer og synes ikke at ville slaa an. En Deel af Naaletræerne vilde gaa ud, da de i Efteraaret paa Transporten fra Gisselfeldt lede af Frost.

14. Juni. Det synes at de fleste plantede Løvtræer ville lykkes, kun en Deel af de Planter som ere modtagne fra Flatback, ere ikke slaaede an. Af Naaletræerne gaae en Deel ud, hvorimod de Planter, vi have faaet fra Hirsholm staae kraftig. – Med Haandværkerarbeidet skrider det kun langsomt frem; der mangler baade overordnet og underordnet Central, endskjønt der ere nok, som faa Løn. – Den lille Anatomiestue er nu belagt med Fliser og man er ifærd med det samme Arbeide i den store Anatomiesal. Snedkerarbeidet i Musæet er meget langt tilbage og man har kun begyndt at stille Skabe op i Værelset for Pathologien. Man er derimod ret fremskredet med Inventariets Forfærdigelse og Opstilling i det chemiske Locale. Tømmerværket imellem Sidesøilerne ved Indgangen til de anatomiske og chemiske Localer er nu opstillet.

Den 15. Juni skrev jeg et Brev til Prof. Fenger, hvori jeg tilkjendegav ham, at saaledes som Fremgangen var ved Arbeidet af Inventariet til Musæet vilde dette ikke kunne være færdigt til den 23. August, naar Høiskolen skulde begynde sin Virksomhed. Det har ikke været mig muligt af fremskynde Arbeidet uagtet mine mangfoldige Anmodninger til Directeur, Architect og Haandværkere. Der er her som ved de fleste Arbeider gaaet frem med en besynderlig Ligegyldighed og Uorden.

D. 19. Juni. Flisegulvene i Anatomilocalet ere nu omsider blevne færdige.

D. 22. Juni vare de tilkommende Lectorer og Docenter samlede til et foreløbigt Møde i den gamle Forstanderbolig (Skjæbnens

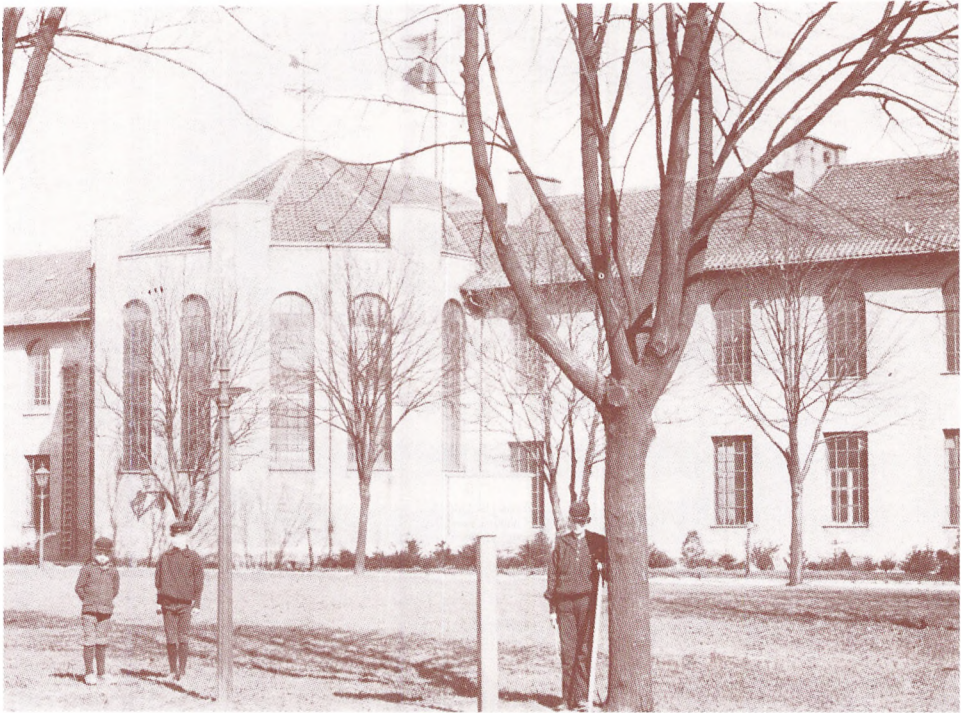
Facaden af Veterinærskolen på Christianshavn. Veterinærhistorisk Museum, København.
The façade of the Veterinary School at Christianshavn. Museum of Veterinary History, Copenhagen.

Ironi) paa Veterinærskolen for at begynde sine Forhandlinger om den indre Bestyrelse af Høiskolen. Lectorerne Prosch og Freuchen vare ikke tilstede. – Directeuren fremhævede efter Loven Undervisningsraadets Virksomhed ved Anstaltens Bestyrelse og flere Comiteer bleve nedsatte til at forelægge Forslag om adskillige Forhold i næste Møde. De mest paatrængende Sager bleve først foretagne, nemlig om Elevernes Betaling for Undervisningen og øvrige Gebyrer, Bestyrelsen af Stipendiefondet og Undervisningsplanen.

Den 24. Juni. Igaar var Architraven lagt paa Søilerne og indrettet saaledes som jeg tidligere havde foreslaaet, med et Rum imellem begge Bjælker til at sætte Kasser ned, hvori Hængeplanter vare anbragte.

Man begyndte idag at sætte Underlaget for den store Læsesals Amphitheater op. I den store Anatomiestue ere to Arbeidere beskjæftigede med at indsætte Porcellainsskiverne paa Væggene. Der lægges Asphaltgulv i Hundehuset.

Idag sluttede Veterinærexamen paa den gamle Veterinærskole. Det er bestemt at flytte Sygehospitalet den 1ste August, hvormed den offentlige Virksomhed i dette Locale er endt. Directeuren har

Bag hovedbygningen lå den gamle ridebane omkranset af platantræer.
The old riding ground lay behind the main building ringed by plane trees (Platanus).

meldt til Indenrigsministeriet at Høiskolen begynder sin Virksomhed med Underviisningen den 23de August.

1. Juli aabnedes officielt Underviisningsraadets Møder efter at to Møder tidligere vare blevne afholdte, hvori Raadet foreløbig havde discuteret om de Indstillinger, der skulde gjøre angaaende Lærestaltens Virksomhed under dets Omraade. Bendz, Barfoed og Jensen vare udvalgte til en Comitee for at gjøre Forslag om Elevernes Betaling for Forelæsninger, Øvelser og Repetitorier samt om Afgiften ved Indskrivning og Examina. Bendz valgtes som Referent og forelagde Comiteens Forslag, som af Raadet discuteredes og vedtoges til Expedition.

20. Juli 1858. Igaar bragtes det første Partie, nemlig de pathologiske Præparater i Brændeviin, fra den nedlagte Veterinairskole ud paa Landbohøiskolen og imorges flyttes en Deel af de mindre

d. 25 januar 1858 aflagtes eden af

Kiøber

Attended.

H. C. F. Klüver

H. F. W. Braasch

H. C. Fock.

d. 2de juli 1858 aflagtes den af

Kiøber

Niels Nielsen

Hermann Jacobsen

Fr. Chr. Wulff.

Joh. Aug. Karstens.

Chr. Hadler

R. P. L. Björholm

J. E. H. Holm

De sidste elever fra Veterinærskolen i januar hhv. juli 1858. Den 25. januar aflagdes eden af N. T. Husted, H. C. F. Klüver, H. F. W. Braasch og H. C. Fock, og den 2. juli så af Niels Nielsen, Hermann Jacobsen, Fr. Chr. Wulff, Joh. Aug. Karstens, Chr. Hadler, R. P. L. Björholm og J. E. H. Holm.

The last students from the Veterinary School in January and July 1958, respectively.

Et af P. C. Abildgaards præparater: en bændelorm fra menneskets tyndtarm. (*Diphyllobothrium latum*).

*One of P. C. Abildgaard's specimens: a human tapeworm (fish tapeworm, *Diphyllobothrium latum*); the specimen is now in the Department of Zoology, the Royal Veterinary and Agricultural University, Copenhagen.*

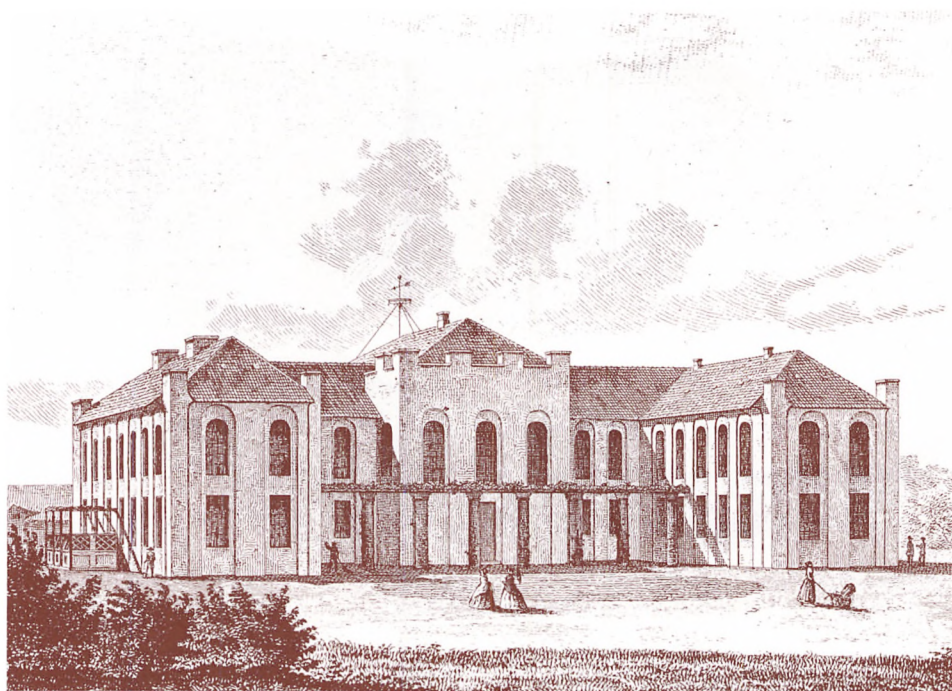

Dromedarkranium med betegnelse *Abildgaard* 1794. *Camelus dromedarius* i 3. Aar.
A camel skull with Abildgaard's label from 1794. Camelus dromedarius in 3rd year.

Skeletter. Om et Par Dage kunne begge Dissectionslocalerne tages i Brug til at omstille og restaurere de omtalte flyttede Gjenstande.

Den 24. August indviedes Høiskolen. S Tidsskrift f. Veter. B[ind] VI [pag. 108–115 her].

25de October 1858. I Anledning af de heftige Angreb som have været stiledede imod Directeuren af Landbohøiskolen og tildeels mod Commissionen for Mangler og Misgreb ved Bygningerne forespurgte jeg i Nærværelse af Prof. Jørgensen og Lector Prosch Directeuren om han meente at Commissionen længere bestod. Han svarede at han ikke vidste det, men at han ansaae den for at have tilendebragt sit Hverv og Jørgensen og Prosch fremsatte den bestemte Paastand at den maatte være hævet. Vi fralagde os al Andeel i Regnskabet og Ansaret for samme, da Directeuren aldrig havde meddelt os noget desangaaende og i det Tilfælde af at et saadant skulde forelægges os vi da ikke vilde underskrive det. Jeg maa da antage at vi ere løste fra al videre Ansvar for hvad der for Eftertiden skeer med Lærestaltens Bygninger. Jeg gjorde imidlertid opmærksom paa at der var meget som var mangelfuldt og burde søges

KVL's hovedbygning. Til venstre ses den lille træbygning, det såkaldte præparations/eksplionshus til udførelse af specielle og farlige kemiske reaktioner.

The main building. Note the small wooden building to the left, the so-called preparatory/explosion house, used for performing special and potentially dangerous chemical reactions.

ændret og ytrede navnlig min Beklagelse over at Musæts Indretning endnu langt fra var færdigt paa Grund af det daarlige Opsyn med Haandværkerne.

Den 6. Sept. 1859. Regnskabet fra Fenger for Bygningsvæsenet ved Høiskolen tilsendtes mig, hvilket androg 187.409 Rdl. 60 S. Bevilliget til Bülow'sveien, Indkørsel og Fortouge 21.912 Rdl., og desforuden to Summer bevilgede af Rigsdagen paa circa 14.000 Rdl. og 2.000 Rdl.

Da der fandtes en Underballance af 17.409 Rdl. tilkjendegav Fenger at han alene paatog sig Ansvar for hvilket ligefrem var i sin Orden, da han aldrig har forelagt Bygningscommissionen nogen Beretning om Pengenes Forvaltning, eller indhentet dens Samtykke til at erholde Tillægsbevilling fra Rigsdagen. Han anmodede Commissionens Medlemmer om at underskrive det Brev der skulde ledsage Indsendelsen af Regnskabet.

Den 9de Sept. 1859.

Hertil svarede der for mit og Prof. Prosch's Vedkommende ved nedenstaaende Skrivelse.

Deres Excellence har ved at tilsende os Regnskabet for Opførelsen af den Knigl. Vet. og Landbo Høiskole begjæret vor Underskrift paa den Skrivelse som ledsager dette Regnskab.

Vi maa herved tilbagekalde i Deres Excellences Erindring, at vi den 25de Octob. 1858 tillode os at forespørge hvorvidt Bygnings-commissionen, der ikke havde afholdt noget Møde eller været raadspurgt siden 15de April 1858, endnu bestod eller var opløst, og at vi derpaa erholdt det Svar at den ikke længere fungerede, om den end muligen ikke kunde siges at være opløst, men "hvilede".

Det foreliggende Regnskab omfatter flere Poster, om hvilke Commissionen ikke har været hørt og nogle af disse ere muligen først paabegyndte, men utvivlsomt fuldførte og afleverede længe efter det Tidspunkt, da Deres Exc. selv har erklæret vor Function at være ude af Virksomhed.

Men har Commissionen i over Aar og Dag været undraget al Indflydelse paa Bygningens Anliggender og er den i mange Retninger endog uden officiel Kundskab om, hvad der er udført, kunne vi ikke anse det for rigtigt, ved at underskrive den fremlagte Skrivelse, at give det Udseende af, at Commissionen med forenede Kræfter havde fuldført det af den paabegyndte Arbeide.

Vi havde ønsket at conferere denne Sag med Prof. Jørgensen, men have ikke villet opholde den indtil hans Hjemkomst.

Den Knigl. Vet. og Landbo-Høiskole, d. 9. Sept. 1859

Bendz

Prosch.

I et Møde som Prosch og jeg holdt d. 9. Sept. angaaende denne Sag og hvor ovenstaaende Skrivelse blev undertegnet var Architect Chr. Hansen efter Indbydelse tilstede, men da han stod i et andet Forhold til Sagen kunde han ikke undertegne denne Skrivelse, hvorimod han agtede for sit Vedkommende ved en særskilt Skrivelse at nægte sin Underskrift.

Rosenpergola i haven.
The rose pergola in the gardens.

*Nedenstaaende er ikke forelagt eller sanctioneret af
Bygnings-Commissionen.*

Foldene og Træhuset bagved Staldene.

Jerngitteret langs Bylows Vei.

Inventariet til Lærernes Aftrædelsesværelser.

Hele Indretning af Directeurens Locale med dets Meubler.

Anskaffelse af Instrumenter til den physiske Samling.

Anskaffelse af Landmaalingsinstrumenter.

Inventarium til Langes Localer i Drivhuset.

Honoraret til L. Fenger for Drivhusets Opførelse.

Tillægsbevillinger fra Rigsdagen 14.000 og 2.000 Rdl.

Indretning af Møddingen.

Al Træhegningen langs Veiene og ved Grændsen af Jordarealet.

Den endelige Ordning af Haven.

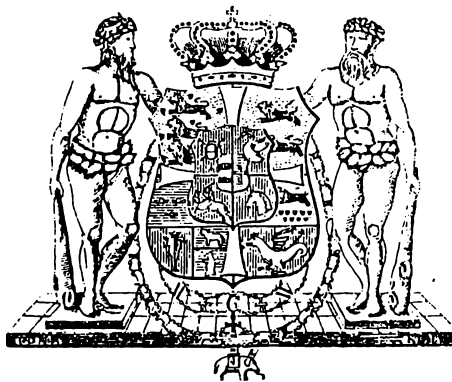
En af de originale lamper siddende på auditorium VII. Bagest Nordre Sidebygning.
One of the original lamps of auditorium VII. Behind the North Wing.

Lov

angaende

Oprettelsen af en Veterinair- og Landbohøiskole.

Christiansborg Slot, den 8de Marts 1856.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. S. Schult.

i Frederik den Syvende,

af Guds Naade Konge til Danmark, de Benders og

Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn,

Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg,

Gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1.

Under Navn af den Kongelige Veterinair- og Landbohøiskole oprettes en Lærestalt, som skal meddele en høiere Underviisning for Dyr læger, Landmænd og Landinspektører. Til den henlægges hele den Underviisning, som hidtil er meddeelt ved den Kongelige Veterinairsskole i Kjøbenhavn, de for Landmænd ved den polytechniske Lærestalt holdte Forelæsninger og den Underviisning, som nu af det Offentlige meddeles Landinspektører.

§ 2.

Lærestalten beholder de Forpligtelser, som hidtil have paahvilet den Kongelige Veterinairsskole, og de Rettigheder, hvoraf denne har været i Besiddelse.

§ 3.

Til de Forelæsninger, Dvælses og Repetitorier, som holdes ved Læreanstalten, skal Udgangen staae aaben for Enhver, som løser Udgangskort; Betalingen for disse fastsættes af vedkommende Ministerium efter Underviisningsraadets Indstilling, hvorved der bliver at tage Hensyn saavel til Timeantallet, som til Forbruget af Materialier, hvor dette finder Sted. Underviisningsraadet kan for den Enkelte eftergive eller nedsætte denne Betaling, naar han har Indfødsret. Skulde der til nogen Forelæsning, Dvælse eller Repetitorium melde sig flere Deeltagere, end der er Plads til, have Læreanstaltens Elever fortrinnsviis Udgang.

§ 4.

Til at blive Elev ved Læreanstalten udfordres enten at have bestaaet i den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet, eller at have bestaaet i Udgangsprøven ved en saadan Bøndehøiskole, Realskole eller anden Skole, som af vedkommende Ministerium erkjendes for at meddele den nødvendige Forberedelse, eller paa anden Maade at have erhvervet sig denne Forberedelse og at have beviist dette paa en for Ministeriet tilfredsstillende Maade.

§ 5.

Kun Læreanstaltens Elever kunne erholde Stipendier ved denne, medens Udgang til Examen mod Erlæggelse af den for Eleverne fastsatte Afgift staaer aaben for Alle. Eleverne have at erlægge en Afgift ved Indskrivningen og en ved Examen, men kunne, naar de ere uformuende, fritages for disse Afgifter efter Indstilling fra Underviisningsraadet. Disse Afgifter efter Fradrag af Examensudgifterne tilfalde Stipendiefonden; det Samme er

Tilfældet med Betalingen for Underviisningen og med Anstaltens øvrige tilfældige Indtægter, efterat de med dem forbundne Udgifter ere afholdte.

§ 6.

Stipendiefonden staaer under Underviisningsraadets Bestyrelse og vedkommende Ministeriums Overbestyrelse; den kan som juridisk Person i Formue, modtage Gaver og paatage sig Forpligtelser. Den har ingen anden Bestemmelse end den, at understøtte trængende og flittige Elever ved Læreanstalten.

§ 7.

Læreanstaltens Anliggender bestyres af en Directeur, som udnævnes af Kongen. Han er Forretningsfører, Regnskabsfører, har Controllen med Underviisningen og fører Tilsyn med Benyttelsen og Bestyrelsen af Underviisningsapparatet og Alt, hvad der tilhører Anstalten. Den specielle Bestyrelse af Underviisningsapparatet tilfalder efter Ministeriets Bestemmelse de vedkommende Lærere ved Skolen, som derfor have at aflægge Ephoriregnskaber.

§ 8.

Underviisningen meddeles fornemmelig af 7 fast ansatte Lærere, som udnævnes af Kongen, nemlig fire Lærere i Veterinairvidensskaberne, een i Chemie og Pharmacie, een i Landoeconomie og een i Landmaaling. I de Fag, som ikke kunne besørges af disse, overdrages Underviisningen til Docenter, som deels kunne være udnævnte af Kongen ved fast Ansættelse, deels af Ministeriet paa Aaremaal eller Opsigelse.

6

§ 9.

Underviisningsraadet bestaaer af Directeuren og alle Anstaltens Lærere og Docenter. Det har at gjøre Forslag til og afgive Betænkning i alle Sager vedrørende Studieplanen og Examina. Det udarbejder Forelæsningsfortegnelsen og vælger Censorerne ved Examina. I Lærestaltens øvrige Anliggender afgiver det Betænkning, saa ofte dette af Ministeriet forlanges.

§ 10.

Til Stipendiefonden tilskydes i de første fem Aar indtil 2000 Rd. aarligt, i de næste fem indtil 1000 Rd. aarligt. Directeuren nyder en aarlig Gage af 1000 Rd.

De fastansatte Læreres Gage er 1000 Rd. for den yngste, og Gagen stiger paa hvert Trin i Anciennitetsscalaen med 200 Rd., saa at den ældste Lærers Gage er 2200 Rd.

En af de fastansatte Lærere eller Directeurer erholder fri Bolig paa Lærestalten; de Øvrige faae hver en Huseleieportion af 300 Rd.

§ 11.

Til Opførelsen af de for Lærestalten nødvendige Bygninger bevilges en Sum af 170,000 Rd., dels af Statskassen, dels af Sorø Academies Overskud, hvoraf Halvdelen udredes i Finantsaaret 18⁵⁶/₅₇ og Halvdelen i Finantsaaret 18⁵⁷/₅₈. Forsaavidt det skulde blive nødvendigt at erhverve ny Grund for Skolen, kunne Omkostningerne herved forskudsvis udredes af Finantskerne, indtil de den Kongelige Veterinairskole tilhørende Eiendomme kunne afhændes til Dækning af en Deel af de saavel med Grundens Erhvervelse som med de nye Bygningers Opførelse forbundne Omkostninger.

§ 12.

En aarlig Beretning om Anstaltens Virksomhed samt Regnskab over dens Indtægter og Udgifter offentliggøres af vedkommende Ministerium.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

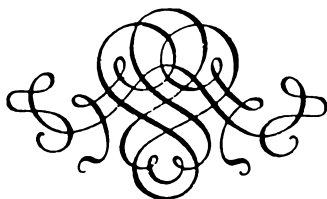
Givet paa Vort Slot Christianøborg, den 8de Martz 1856.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Simony.

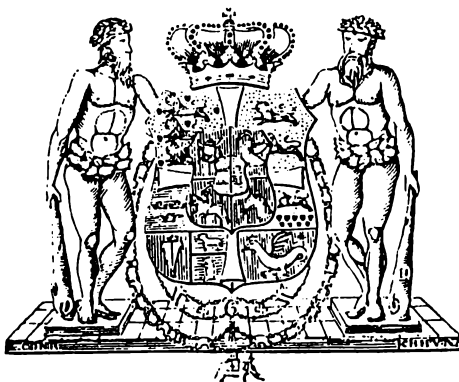

Lov,

indeholdende

Tillæg til Lov af 8de Marts 1856 angaaende Oprettelsen af en
Veterinair- og Landbohøjskole.

Christiansborg Slot den 11te Februar 1863.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. H. Schultz.

**i Frederik den Syvende,
af Guds Naade Konge til Danmark, de Benders og
Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn,
Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,**

Gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget, og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1.

Der skal for Fremtiden ved den Kongelige Veterinair- og Landbohøjskole meddeles Underviisning i den oekonomiske Havedyrkning. Hertil tør anvendes indtil 800 Rd. aarlig. Forsaavidt Indretning af en Bolig i denne Anledning maatte blive nødvendig, da maa Forslag herom fremlægges i Forbindelse med Finantsloven.

§ 2.

Forstvidenskab kan optages blandt Højskolens Underviisningsfag, naar det kan skee uden Udgift for Kongeriget.

Hvorfter alle Vedkommende sig have at rette.

Givet paa Vort Slot Christiansborg den 11te Februar 1863.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Orla Lehmann.

Ved

den nye

Veterinair- og Landbohøiskoles

Indvielse

den 24de August 1858.

I.

(Melodi af Weyse.)

Frodig er den Jord, vi træde:
Himlens Sol og Himlens Væde
Lokke Spirer af dens Muld;
Talrig Hjorden er, den nærer,
Stolt er Gangeren, den bærer,
Og af Agren vælder Guld.

Men Kræfterne, Jorden dølger,
Og de Love, Livet følger
Fra sin Spire til sin Død, —
Kan Menneskets Aand dem fatte,
Vil han finde nye Skatte
I Naturens dunkle Skod.

Derfor Kundskabs Morgenrøde
Tændes skal og liflig gløde
Over Sletten sommergrøn;
Og dens Straaler skulle tvinge
Jordens Kræfter til at bringe
Dobbelt Grøde, dobbelt Løn!

II.

(Melodi af Kroyer.)

Hil Dig, Du ædle danske Drot,
Som reiste dette Kundskabs Slot!
Gid Du maa see herfra oprinde
En Lysglands om Dit eget Minde!
Og gid det Scepter, Gud Dig gav,
Maa bære Frugt som Arons Stav!
Og gid den Tid, til Gud Dig kalder,
Maa vorde Danmarks gyldne Alder!

*C. P.**

* Carl Ploug (1813–1894).

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole i en af de mange variationer af mere eller mindre kendte kunstnere. I baggrunden th. staldbygningen.
The Royal Veterinary and Agricultural University in one of many reproductions by more or less known artists. In the background, at the right the stables.

Indvielsen af den Kongl. Veterinair- og Landbo-Høiskole den 24de August 1858.

Ifølge et af Lærerne almindelig yttret Ønske, at Høiskolens Virksomhed aabnedes med en festlig Indvielse i Hans Majestæt Kongens Nærværelse, henvendte Lærestaltens Directeur en Anmodning herom til Indenrigsministeriet. Det behagede Hans Majestæt allernaadigst at modtage Ministeriets Indbydelse og at beramme Indvielsen til den 24de August. Til denne Dag vare Høiskolens Omgivelser festlig smykkede ved en Æreport og ved Laurbærtræer og Myrther i Ballier, hedsatte paa Græsplainerne langs Veien til og ved Indgangen af Hovedbygningen; fra Bygningens Tinder vaiede Dannebrog. Efter udgaaet Indbydelse til at overvære Festiviteten havde

Den Kgl. Danske Veterinærskole på Christianshavn. I baggrunden tårnet af Vor Frelsers Kirke. Bygningerne findes ikke mere – nu er der boligkomplekser i flere etager og kun en lille marmorplade, anbragt vis à vis Vor Frelsers Kirke, minder om Nordens ældste veterinærskole.

The Royal Danish Veterinary School (RVS) at Christianshavn. The tower of "The Church of Our Saviour" in the background. Sadly, the building has been replaced by a housing complex, and only a marble plaque is a reminder of the origin of RVS.

Hans Kongl. Høihed Arveprindsen, samtlige Ministre, med Undtagelse af Geheimeraad Unsgaard, der var upasselig, flere høitstaaende Officerer, en stor Mængde overordnede Embedsmænd, Biskoppen over Sjællands Stift med flere Geistlige, Kjøbenhavns Politidirecteur, Magistratsmedlemmer, Videnskabsmænd, Kunstnere, en Deel Medlemmer af Rigsdagen, flere Veterinairer, Landmænd, Forstmænd, Gartnere og de Studerende ved Lærestalten forsamlet sig i den smukt udstyrede store Forelæsningssal til den fastsatte Tid, Kl. 11^{1/2}. Hans Majestæt Kongen, der ledsagedes af Hs. Exc. Overhofmarschallen, Kabinetssecretairen og det øvrige Hofpersonale, modtoges i Vestibulen af Høiskolens Directeur og Lærerpersonele, og efterat Directeuren havde henvendt nogle Ord til Hs. Maj. Kongen begav Allerhøistsamme sig ind i Festsalen.

Efterat Studentersangforeningen havde afsunget nogle Vers af C. P., besteg Directeuren, Professor Fenger, Talerstolen, og udviklede Oprindelsen til og Betydningen af den nye Lærestalt i et Foredrag, hvis Indhold omtrent var

P. C. Abildgaard, Veterinærskolens grundlægger.
P. C. Abildgaard, founder of the Royal Veterinary School.

følgende, og som her gjengives efter „Dagbladets” Referat: Den danske Landbohøjskole, som indviedes idag, var den første i sin Art indenfor Danmarks Grændser, men dog ikke noget i sig aldeles Nyt, idet den hvilede paa et ældre Grundlag, Veterinærskolen. For et Aarhundrede siden fandtes der i Danmark ingen Veterinairer, ja end ingen Dyrlægekunst, skjøndt pestagtige Sygdomme hærjede Huusdyrene og forarmede Landeindomsbesidderne; Dyrlægekunsten skabtes i Danmark først ved Veterinærskolen, der var en af de første Anstalter af denne Art udenfor deres egentlige Fædreland, Frankrig, og den Mand, hvis Navn nærmest var knyttet til den, var Lægen Peter Christian Abildgaard. Veterinærskolen er stiftet under en Regjering, der er bleven bedre bedømt af sin Eftertid end af sin Samtid, nemlig af Ministeriet Struensee, men havde det Held at finde Understøttelse ogsaa af den paafølgende Regjering. Abildgaard var en af de Danske, som sendtes til Lyon for at studere ved den først opret-

tede Veterinair-skole, og han vendte tilbage derfra med en Iver for Sagen, som ikke senere svigtede; han vedblev at arbeide og i et gunstigt Øieblik kronedes hans Bestræbelser med Held, Staten kjøbte den af ham indrettede private Veterinair-skole og overtog dens Ledelse. Abildgaard fandt en dygtig Discipel og Medhjælper i Erik Viborg. Det var disse tvende Mænd, som skabte Dyr-lægekunsten i Danmark, byggede den paa videnskabelige Principer, dannede Systemer, der endnu staae som Mønstre, og ved Undersøgelser constaterede Sandheder, der endnu staae som Videnskabens Grundsætninger. Disse Mænds Aand hvilede endnu over Veterinair-skolen efter deres Død, og det var derfor ikke nogen Misfornøielse med Skoleus videnskabelige Virksomhed, der fremkaldte Tanken om dens Reorganisation*); Tanken fremkaldtes ved ydre Forhold, ved Nødvendigheden af at skaffe Skolen et nyt Materiel og ved Ønsket om at udvide Grundlaget for dens Virksomhed, saa at dette kunde komme til at omfatte hele Landbruget. Det er et Særkjende ved dette Aarhundredes Videnskab, at den med særlig Interesse omfatter de praktiske Forhold, der hidtil ene vare overladte til Haandværket og kun hentede sine Lærdomme fra Traditionen og den empiriske Methode; af alle den menneskelige Virksomheds Grene har ingen i den nyere Tid modtaget en saa betydningsfuld

*) Den nedlagte Veterinair-skole havde i Henseende til Underviisningen og dens indre Organisation undergaaet en gennemgribende Reform under Geheimeraad Collins Bestyrelse (Jevnfør Tidsskrift for Veterinairer 4de Bind, Side 76), der med Hensyn til dens Sammensmeltning med de nærstaaende Fagstudier i den oprettede Høiskole blev af væsentlig Betydning. Ligesom Veterinair-skolen som den ældre og med Hensyn til Underviisning hensigtsmæssig organiserede Lærestalt kom til at udgjøre en betydningsfuld Deel af Landbohøiskolen er det heller ikke uden historisk Interesse at minde om, at den første Idée og det første Forslag til Combinationen af de til Landbruget nærmest hørende Fag i en høiere Lærestalt udgik fra Veterinair-skolen.

Ad linie 4 i noten kan oplyses, at *Tidsskrift for Veterinairer* 1. Række, Bind 4, udkom i 1856.

Bistand fra Videnskaben som Landvæsenet, der fra Arilds Tid har været det danske Folks Hovedsyssel, og Videnskabens gennemgribende Indflydelse paa Agerbruget strakte sig ogsaa ind over vore Grændser, hvor Traditionen hidtil havde været den eneste Lærer, hvor ethvert rationelt Fremskridt kun uendelig langsomt kunde gjøre sig gjældende. Det var dette, som i Aaret 1854 indgav endeel Mænd den Tanke at reorganisere Veterinærskolen ved tillige at gjøre den til en Landbohøiskole; det kgl. Indenrigsministerium omfattede og behandlede denne Plan med en Interesse, en Indsigt og en Dygtighed, som sikkert har vundet Hs. Maj. Kongens fulde Bifald, og som er bleven erkjendtlig anerkjendt af alle dem, der have kunnet følge Sagens Gang. Der udarbejdedes et Lovforslag til Forelæggelse for Rigsdagen, og dette billigedes af Hs. Majestæt Kongen; i Rigsdagen mødte Forslaget Modstand fra forskjellige Sider, men Planens Ophavsmænd havde hverken ventet eller ønsket Andet, og af de Yttringer, som fremkom om de rette Principer for Underviisningen, om de Afveie, paa hvilke man let kunde komme, have de uddraget nyttige Vink, som de ville bestræbe sig for at følge. Rigsdagen endte med at approbere Planen, og den bevilgede da tillige, vel med klog Forsynlighed, men tillige med gavmild Haand de fornødne Midler (170,000 Rdl.) til at indrette den nye Høiskole paa en for Landet værdig Maade, et nyt Vidnesbyrd om, at ideelle Interesser ikke blot under Enevoldsregenter, men ogsaa i frie Stater kunne blive tilbørlig varetagne. Resultatet blev saaledes, at hvor der for to Aar siden fandtes nøgne Marker, der reiste sig nu den Samling af storartede, vel indrettede og hensigtsmæssige Bygninger, i hvilke man alt den følgende Dag kunde begynde Underviisningen, og at man idag kunde festlig indvie den nye Landbohøiskole, som Taleren haabede, vilde blive til Landets Hæder, fremme dets Vel og i Fremtiden blive nævnt blandt de bedste Gaver, som Frederik den Syvende havde skjænket sit Folk. Taleren gennemgik derpaa Planen

Erik Viborg, P. C. Abildgaards værdige efterfølger.
Erik Viborg, P. C. Abildgaard's worthy successor.

for Underviisningens forskjellige Grene. Skolen vilde ligesom hidtil Veterinairskolen overtage den fuldstændige Uddannelse af Dyr læger, saaledes at de Elever, der tilhørte Veterinairafdelingen, vilde blive udsendte fuldstændig uddannede til at virke praktisk i deres Kald. Det var Skolens Formaal at drive det ligesaa vidt med Landmaalere, og den haabede snart at kunne naae dette Formaal, skjøndt den ikke i dette Øieblik var fuldstændig istand dertil. Anderledes forholdt det sig derimod med Landmændene; det var ikke Skolens Kald at uddanne fuldfærdige, praktiske Landmænd, den krævede af sine agronomiske Elever, at de baade før og efter Besøget paa Høiskolen søgte at skaffe sig den praktiske Uddannelse og Erfaring, som kun det virkelige Liv kan yde, men den bestræbte sig for at bibringe dem den videnskabe-

lige Kundskab, som er nødvendig for at forstaae Naturens Fænomener paa den rette Maade, og at danne sine Elever til selv at anstille nyttige praktiske Erfaringer, byggede paa det eneste sikke Grundlag, Videnskabens. Men i ingen Deel af sin Virksomhed vilde Skolen glemme, at den tillige er en Høiskole: en Skole, som kar det Hverv ikke blot at meddele, men ogsaa at udvikle Videnskaben. Det var ikke nogen Tilfældighed, men en dyb og rigtig Tanke, at de tvende positive Videnskaber, Anatomi og Kemi, have erholdt hver sin Hoveddeel af Bygningen, og fremtraadte som Hjørnestenene for den hele Virksomhed; Skolen vilde virke for de rene Videnskaber, men den vilde tillige, sin Opgave tro, bestræbe sig for at virke til praktiske Formaal ved at vise Videnskabens Anvendelse paa det daglige Livs Gjerning. Maatte da denne Høiskole med den almindelige Guds Bistand med gode Frugter arbejde hen til det ophøiede Maal, der er den sat; maatte den efter sin Bestemmelse virke til Landets og Folkets Vel, til Minde om den Konge, under hvis Regering den er bleven stiftet; maatte de Kræfter, der have viet den deres Tjeneste, bidrage til at skaffe Fædrelandet Hæder og Lykke! —

Efterat Sangerne havde afsunget følgende Vers, ligeledes af C. P.:

Hil Dig, Du ædle danske-Drot,
 Som reiste dette Kundskabs Slot!
 Gid Du maa see herfra oprinde
 En Lysglands om Dit eget Minde!
 Og gid det Scepter, Gud Dig gav,
 Maa bære Frugt som Arons Stav!
 Og gid den Tid til Gud Dig kalder,
 Maa vorde Danmarks gyldne Alder!

udbragte Direktøren et „Leve Hs. Maj. Kong Frederik den Syvende!“, hvilket besvaredes med et ni-dobbelt, kraftigt Hurra.

Det behagede derpaa Hans Majestæt at tage hele Lærestalten i Øiesyn, hvor Allerhøiøstsamme ledsagedes af Direktøren tilligemed Lærerne samt den tilstedeværende Forsamling, der efterhaanden spredte sig i de forskjellige Afdelinger af Høiskolen: Forelæsningsalene, Bibliotheket, Musæerne, Laboratorierne, Staldene, Smedien, den botaniske Have o. s. v. Hans Majestæt yttrede sin allerhøieste Tilfredshed med alle Indretninger og de videnskabelige Samlinger, der forevistes ham af paagjældende Lærere, hvilket saameget mere var

disse behagelig, som de vare udførte og ordnede efter deres til Bygningscommissionen særskilt indgivne Forlag.

Efterat Hans Majestæt med synlig Interesse i flere Timer havde dvælet i Læreaanstaltens forskjellige Localer og gjort sig bekjendt med deres Indretning og Ordning, behagede det Allerhøistsamme tilligemed Ministrene, Hoffølget, flere af den ledsagende Forsamling, som havde overværet Festen, og Høiskolens Lærere at indtage en Frokost i Underviisningsraadets Locale. Da Hans Majestæt forlod Høiskolen Kl. 3^{1/2}, skiltes Forsamlingen ad, hvormed denne smukke Høitidelighed endte, der længe vil mindes som en af de betydningfuldste for Folkeunderviisningen her i Landet.

Autentiske beskrivelser af begivenhederne den 24. august 1858 mangler således ikke. Foruden de ovennævnte fra Tidsskrift for Veterinærer og Ugeskrift for Landmænd, skal det tilføjes, at professor H. C. Tscherning flittigt har ført dagbog om begivenhederne såvel på den gamle Veterinærskole på Christianshavn, som på den nye KVL. Han omtaler kun med ganske få linier skolens åbning den 24. august 1858, ja, man får det indtryk, at dette ikke var en særlig begivenhed, set med hans øjne.

Jens Peter Trap, som var Frederik den VII kabinetssekretær, har i bogen *Fra Fire Kongers Tid*, udg. v. Harald Jørgensen, bind 2, København 1966, pp. 318–319 noteret følgende under d. 24. august 1858:

Den 24de indviedes i Kongens Overværelse Landbohøiskolen. Ved denne Leilighed talte Kongen med Finantsministeren Krieger om forskjellige Arbeider, han vilde have udført til en forbedring af Vandstanden og Renholdelsen af Søen ved Glücksborg. Krieger synes at have svaret Kongen afslaaende og paa hans eiendommelig mukne Maade. Saameget ved jeg, at da vi kjørte derfra, lod Kongen pludselig holde, lod Berling og mig kalde og i en meget oprørt Stemning gav Ordre om, at Udgifterne skulde udredes af Civillisten, hvilket jo naturligvis ikke skete, da Berling jo inden det kom til nogen Udfærdigelse gennem Grevinden fik den Kongelige Villie tourneret. Muligvis har Krieger ogsaa derfor vist sig uvillig til disse Udgifter, fordi han saa, at det tenderede til et Ophold paa Glücksborg med Hr. von Scheele som Stamgjæst og al den Molest, som deraf kunde følge . . . Hofinspecteur Justitsraad Sally havde været sendt til Glücksborg og havde givet en meget trist Skildring af Søens Sommerudseende . . .

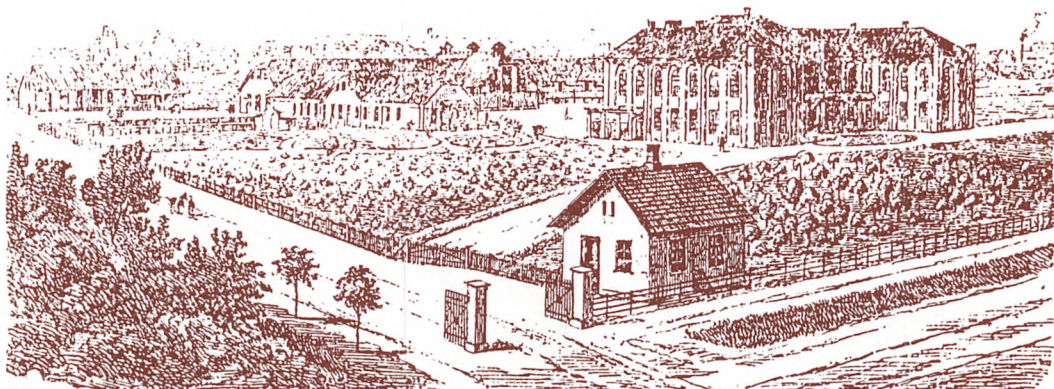
Den kgl. Veterinair- og Landbohøjskole.

Tirsdagen den 24. August aabnedes den nye Veterinair- og Landbohøjskole paa en høitidelig Maade i Overværelse af H. S. Majestæts Kongen, Arveprindsen, Ministrene og en stor Del høitstaaende Embedsmænd, foruden mange Videnskabsmænd og Landmænd. Efter H. S. Majestæts Ankomst Kl. 12 $\frac{1}{2}$ blev en Sang aflungen, hvorefter Højskolens Directeur, Prof. Jønger, i et Foredrag, der fulgtes med stor Opmærksomhed, gav en Udsigt over, hvad der var gaaet forud for Højskolens Oprettelse, og mindede om, at om ogsaa en saadan Højskole var eneftaaende her i Landet, skyldtes dens Tilværelse dog fornemmelig Trangen til at udvide den forhenværende Veterinair-skoles Hjælpenidder, og man havde da bragt i Forbindelse dermed en mere ordnet Undervisning for Landmænd og Landmaalere, end der hidtil var bleven diæse til Del.

Højskolen kunde derfor ogsaa begynde med større Sikkerhed for Veterinairernes Bedkommende, hvem den saae sig istand til at give en fuldstændig theoretisk og praktisk Uddannelse, hvad der nu først skulde forsøges for Landmaalernes Bedkommende, og hvad Landmændene angaaer, var det alene den videnskabelige Uddannelse, som Højskolen vilde og kunde byde dem, da det var antaget, at Højskoler ikke egne sig til at meddele den praktiske Undervisning, som de Yngre derimod maatte erhverve sig særskilt hos de ældre Landmænd baade før og efter deres Ophold paa Højskolen.

Taleren fremhævede Højskolens Betydning som en Anstalt, der ikke alene skulde meddele, men ogsaa selv udvikle de Videnskaber, som den var kaldet til at dyrke, saavel de rene Naturvidenskaber, som de afledede i deres Anvendelse paa det praktiske Liv, navnlig for danske Forhold. I Højskolens hurtige Tilblivelse, — for 2 Aar siden var her nogen Mark, hvor nu de storartede, smukke og velindrettede Bygninger stode, — saae Taleren et smukt Vidnesbyrd for, at videnskabelige Formaal ogsaa kunne understøttes og fremmes under en fri Forsætning. Taleren

Beskrivelse af indvielsesfestlighederne tirsdag d. 24. august 1858 i Ugeskrift for Landmænd, 6. bind 1858 pp. 357–358. Udgifveren af denne bog, der i mere end en menneskealder har overværet årsfester på KVL, kunne let genkende de hektiske forberedelser omkring skolens årsfest også i vor tid, især når kongehuset var repræsenteret.

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole umiddelbart efter opførelsen i 1858. – Øverst t. v. ses den senere så berømte Smedebygning, og midt i billedet ses den nu fredede Søndre Sidebygning, hvis østlige del med havedøren i gavlen rummede professor Bagges 10-værelses lejlighed. (*Folkekalender for Danmark 1859*, 8. årgang. København 1859).

RVAU just after construction in 1858. In the middle is the now protected South Wing, the East Wing of which, with the garden door at the end of the wing, included Professor Bagge's 10 room apartment.

lovede, at Høistolen trolig skulde arbejde mod det Maal, der var sat den, og han nærede det Haab, at dens Virksomhed skulde blive, til Velsignelse og Gode for Fædrelandet, og at dens Oprettelse saaledes maatte erkiendes som en af Kong Frederik den Syvendes vigtigste Regeringshandlinger.

Derefter blev følgende Sang af C. P. afsungen:

Hil Dig, Du ædle danske Drot,
Som reiste dette Rundslags Stot!
Gid Du maa see herfra oprinde
En Lydglands om Dit eget Minde!
Og gid det Scepter, Gud Dig gav,
Maa bære Frugt som Arons Stav!
Og gid den Tid, til Gud Dig falder,
Maa vorde Danmarks gyldne Alder!

Efter et nidobbelt Hurra for Kong Frederik den Syvende, som istemtes af den talrige Forsamling, forlod Hs. Majestæt Salen, for at tage Høistolens Bygninger og Indretninger i nærmere Diefsyn.

Heitideligheden holdtes i en stor amphitheatral Foredræningsaal, der er bestemt for Undervisningen i Chemi og Anatomi; Salen er prydet med Frescomalerier, der forestille Landets vigtigste Husdyr og Træværter, og støder umiddelbart op til den ligeledes smukt dekorerede Vestibule.

En fredelig plet. Fra Politiken. Distriktsblad for Vesterbro, Frederiksberg og Valby 14. 5. 1907.
A peaceful spot.

Det Hele havde et yderst festligt Præg, og Højskolen maa have udfoldet en overordentlig Virksomhed endog i de sidste Dage, for at bringe Alt i den Orden, som her fandtes. Højskolen ligger omgivet af den dertil hørende Have; paa de friske, grønne Rabatter langs Opførselen til Hovedbygningen og foran samme vare en Del Drangetræer meget heldigt anbragte. Kun et Stykke tørstige Roer mellem Hovedbygningen og Veien mindede om, at Højskolens Kræfter ogsaa havde sine Grændser.

Undervisningen har taget sin Begyndelse idag. Vi lykønske det danske Landvæsen til den Understøttelse, som den nye Undervisningsanstalt upaatvibelig paa forskiellig Maade vil kunne yde det saavel ved de aandelige som ved de materielle Kræfter, som her ere satte i Virksomhed. Vi ville forhaabentlig oftere faae Leilighed til at omtale Højskolens Virksomhed og dens Hjælpebidler; men sandsynligvis vil Højskolen ogsaa selv sørge for at vedligeholde Landmændenes Interesse for den nye Undervisningsanstalt.

I Landbohøjskolens have

Hvor er mon et bedre og skønnere Syn
og noget saa dejligt et Skue
som Blomsternes Flor ved de busk-grønne Bryn
under Himmelens blaanende Bue.

Hvor er her dog yndigt, saa sirligt og smukt
med skønhed i duftende Bede,
og Paradisæblernes nedfaldne Frugt
i Græstæppets Grønne sig brede.

Træernes Kroner og Sølvbirkenes Hang
dybt hælder sig ud over Dammen,
hvor Fuglene kvidrer og synger en Sang
til Ænder i Fryd og i Gammen.

Aah, hvilken Ro, og den helsesvangre Fred
ved Hvile i Højskolens Have
kan fylde et Hjærte med Lyksalighed
som en gylden og god Guds Gave.

Stenhøjenes Planter udfolder sit Væld
af sjældne, eksotiske Vækster,
mens Farverne tyder om Glæde og Held
i Livets og Hverdagens Tekster.

Senroseerne blusser paa blomstrende Jord
og Floraen gløder og brænder;
her er dog et Sted, hvor Skønheden gror,
— og Haab vel for Fremtid det tænder.

Laurits Nielsen.

Grønnegården 1902. Deltagere i Det Første Nordiske Veterinærmøde 1902. Den smukke rondel med roser blev sløjft i 1970erne.

*Grønnegården 1902 ("the green yard"). Delegates at the First Nordic Veterinary Meeting.
The pretty round rose bed was destroyed in the 1970's.*

FORTEGNELSE OVER LÆRERE VED KVL 1858

List of the teaching staff at RVAU 1858

C. P. M. Bache (landbolovgivning).

S. H. O. Bagge (dyrepatologi, sygdomslære, kirurgi, stationær klinik).

C. T. Barfoed (kemi, farmakognosi).

H. C. B. Bendz (anatomi, fysiologi, zoologi).

N. J. Fjord (fysik, meteorologi).

J. C. Fogh (jordbundslære).

P. P. Freuchen (landmålingslære).

M. Jensen (beslagkunsten).

B. S. Jørgensen (agerdyrkningslære, agerdyrkningsredskaber, alm. landbrugslære, mejerilære, landbrugsbogholderi).

Joh. Lange (botanik).

F. Meldahl (tegning).

F. V. A. Prosch (husdyrbrug).

H. V. Stockfleth (kirurgi, kirurgiske operationer, fødselshjælp, amb. klinik).

H. C. Tscherning (statsveterinærvidenskab).

Professorernes navne er *kursiveret*.

Antallet af studerende og ekstraordinære deltagere ved KVL var i 1858/1859

192, og de fordeler sig således:

Veterinærstuderende: 108.

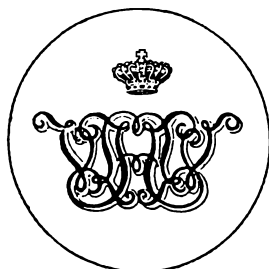
Landbrugsstuderende: 48.

Landinspektørstuderende: 23.

Andre: 13.

KVL's logos i tiden 1858–1992.

RVAU's logos.

1856

1908

1992

DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE

1858 - 1958

PROGRAM FOR

JUBILÆUMSFESTEN

4. SEPTEMBER 1958

I

FREDERIKSBERG RÅDHUSHAL

KANTATE VED DEN KGL. VETERINÆR- OG
LANDBOHØJSKOLES 100-ÅRS JUBILÆUM
I. DEL

Rektor, professor N. Thorkil-Jensen taler

KANTATENS 2. DEL

PROMOTION AF ÆRESDOKTORER

Formanden for det veterinærvidenskabelige fagråd
professor, dr. med. vet. Johs. Moustgård promoverer:

director dr. A. T. PHILLIPSON, Scotland
professor dr. JACOB TRAUM, U. S. A.
professor M. CHRISTIANSEN, København
professor dr. med. K. A. JENSEN, København
professor dr. phil. et med. h. c. P. BRANDT REHBERG, København

Formanden for det jordbrugsvidenskabelige fagråd
professor dr. H. C. Aslyng promoverer:

professor dr. JOHN HAMMOND, England
statsmykolog dr. phil. IVAR JØRSTAD, Norge
professor dr. JAY L. LUSH, U. S. A.
professor R. J. MORK, Norge
professor LARS-GUNNAR ROMELL, Sverige
forstander H. N. FRANDBSEN, Roskilde
forstander KARSTEN IVERSEN, Askov
afdelingsbestyrer R. K. KRISTENSEN, København
professor dr. phil. N. E. NØRLUND, København
planteskoleejer SVEND POULSEN, København

Rektor proklamerer æresdoktorerne

Rektor promoverer og proklamerer årets doktorer

KANTATENS 3. DEL

TALER AF:

Landbrugsminister Karl Skytte
Rektor for Københavns universitet, professor dr. med. Erik Warburg
Rektor for Kungl. Veterinärhögskolan, Stockholm, professor Nils Lagerlöf
Forstander Johs. Dons Christensen

KANTATENS 4. DEL

KANTATE

VED

DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES

100-ÅRS JUBILÆUM

Tekst: JØRGEN ABELL

Musik: VAGN HOLMBOE

Medlemmer af Statsradiofoniens Symfoniorkester

Unge Akademikers Kor

Dirigent: Svend-G. Asmussen

Solister: Gurli Plesner (Mezzosopran), Jan Arnholtz (Baryton)

SKÆNKET AF HØJSKOLENS LÆRERE

I

Sten, sten
luft og vand
skørner sten til støv.

Sol, sol
luft og vand
former støv til liv.

Sol, luft, vand, jord
det synger i alt det som gror
en sød og vild melodi
om at livet er aldrig forbi
at fra tidernes gry
og bestandig påny
sluttes op i den levende kæde.

Fjeldene fødte et land af granit
kværnet af isbræens kæbe
kastet med vold på et lagen af kridt
kysset af bølgernes læbe.

Klitsandet blæses af storhavets mund
tværs over lyngheders flade
agrene skråner mod fjorde og sund
dækket af kornaks og blade.

Bælterne binder de jordtunge øer
kornland langs højskoves mure
sindige åer fra sivfyldte søer
kranset af plovs-kærrets sure.

Hjemlandet, vores ved hævdvunden ret
værksted for øbo og jyde
boplads for danernes jordnære æt
grofolk, som ager vil bryde.

Sol, luft, vand og jord
er stedet hvor vi bor.

Kim
 kim til plante
 kim til dyr
 gener sig forener
 skabnings gådefulde vækst
 mer og mer forgrener
 gammelt stof i nyskabt dragt
 blir af sol, af luft, af vand
 til blomstring bragt.

Rødderne suger af jordens kemi
 saftspændt sig stænglerne rækker
 grønkorn ved solkraft gør livsstoffer fri
 frodigt sig væksttæppet strækker.

Morgenens stjerner blegner
 bonden går til sin dont
 kornhærens rækker segner
 for knivenes blinkende front.

Traktoren larmer på bakken
 fuglene synger i skov
 kørne bøjer nakken
 til græsningens evige rov.

Tærskningens rygende brummen
 sække som knejser på lad
 biernes flittige summen
 og mælkejunger på rad.

Bondefolks liv i storm og læ
 ved alle Danmarks strande
 bonden, hans høns og hans svin og hans kræ
 som bønder i alle lande.

Den kulsorte snegl og det snehvide lam
 de brunrøde drøvtyggerkroppe
 fisken som glider bag bølgens kam
 og fuglen som hænger deroppe
 det er urt, det er strå, det er buske og træer
 det er stof, det er kraft
 det er intet og alt
 det er her.

Kårene skifter for menneskets stamme
 vældig er kundskabens magt
 mennesket selv er stadig det samme
 forskning har fremskridtet bragt.

Skolen er smedien, hvor lærdommens bål
 gløder, når bogbælgen trækkes
 ildnende ungdom til stræben mod mål
 som formes, mens forsketrang vækkes.

Undrer du dig over alt det, som mennesker gør?
 undrer du dig over alt det, som mennesker tør?
 undrer du dig over barnets hånd
 som alting vil ta
 hånden som vokser og hærdes og griber
 som alting vil ha
 sårer og læger
 tøjler og hæger
 måler og vejer
 giver og ejer.

Livet selv kan leve
 helt uden lærebog
 men den som liv vil tæmme
 som ung må gøres klog.

Oplært ånd kan hjælpe
 de bedste kim til liv
 kun trænet hånd kan føre
 med føje dommens kniv.

Øvet blik kan måle
 henover jordens bryst
 i mark og skov fremelske
 en stedse større høst.

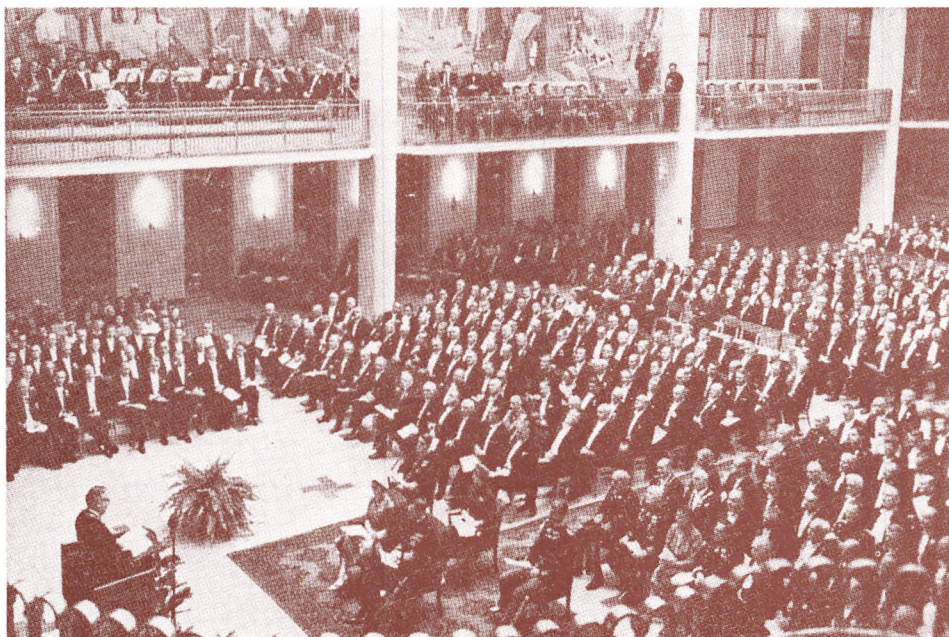
Mænd i flok vil vandre
 i lærdoms slidte rum
 med ildhu vil de lægge
 til kundskabs gamle sum.

Sol, luft, vand og jord
 en spinkel klang i kloders kor.

Dette nu er vort nu
vort glimt af lysets vælde
klog mands færd
gir livet værd
besejrer mørkets trælle.

Sålænge solen skinner
sålænge græsset gror
i drift og drøm der leve vil
et liv på denne jord.

Sol, luft, vand og jord
er stedet, hvor vi bor.

Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles jubilæumsfest på Frederiksberg Rådhus
den 4. september 1958.

The RVAU's anniversary celebration at Frederiksberg Town Hall, 4th September 1958.

1846 fæmpedes jeg til Gesandten Callie' mine fædres
Pauls om at flytte Hæderensskolen indenfor Rædernes
og stilles med Forslag paa 1, Holst udsædlerlagte Lelig
grund paa Efterskolevej i Torsdal til den næstlyste Landprocent
2, den Syvandede af den gamle og den gamle, 3, den for mig
længst til Sydens af de næstlyste Bygninge, 4, Næstlyste
fædres af en fædres Ombygning af Mangel og tilførelse af
Forsøgsmønstre Løst og 5, den nye Bygning mellem Løst
umiddelbart med at bygge Hæden til at bygge og
stad og Ombygning af Hæden paa Efterskolevej.

Deres Grænd' nante, Gesandten Callie' Løst, fædres
fædres en Hæderensskole og udsædlerlagte Løst
ning og udsædlerlagte fædres fædres Løst og udsædlerlagte
paa den gamle Løst nante at Løst Løst, og, naar det
i den Hæderensskole, fædres en Løst og udsædlerlagte
Løsting naar udsædlerlagte, fædres Løst i den
Løsting Løst fædres. Det er fædres en Grænd'
paa Løst mellem Løst og Løst, fædres Løst
uudsædlerlagte fædres.

1848. da Hæderensskolen fædres i Løst Løst fædres
og de offentlige Hæderensskole fædres inden de Løsting,
opstillede Hæderensskole Løst Løst. Deres, i Torsdal fædres
Callie' om Hæderensskolen fædres inden Hæderensskolen
fædres, fædres Løst fædres Callie' udsædlerlagte med
en Løsting af 28 Dec 1848 til Hæderensskole og fædres Løst inden
stillet med Hæderensskolen. Der indgik til Hæderensskolen

1846 fremsatte jeg til Geheimeraad Collin min første
Tanke om at flytte Veterinairskolen udenfor Vesterport
og støttede mit Forslag paa

- 1) Skolens ufordeeltige Beliggenhed paa Christianshavn
i Forhold til dens rigtigste Landpraxis
- 2) dens Fjernhed fra Jorderne paa Amager,
- 3) dens for ringe Areal til Opførelse af de nødvendige Bygninger,
- 4) Nødvendigheden af en snarlig Ombygning af Mangel paa
tilstrækkelig og hensigtsmæssige Localer og
- 5) den ringe Forskjel mellem Bekostningerne ved at henlægge
Skolen til et hensigtsmæssigere Sted og Ombygningen
af Skolen paa Christianshavn.

Disse Grunde vandt Geheimeråd Collins Bifald, hvorfor
han ved en Skrivelse af indhentede Lectorernes Betænkning
og, underhaanden forhørte sig hos Autoriteterne om en
passende Grund kunde ventes at blive tilstaaet, og var det
især Militairetaten, hvor allerede en Forandring af Kjøbenhavns
Befæstning var under Ventilation, hvortil Spørgsmaal i denne
Retning blev henvendt. Det var fornemmelig en Grund
paa Glaciet mellem Vester- og Nørreport, som dengang
ansaaes for hensigtsmæssigt.

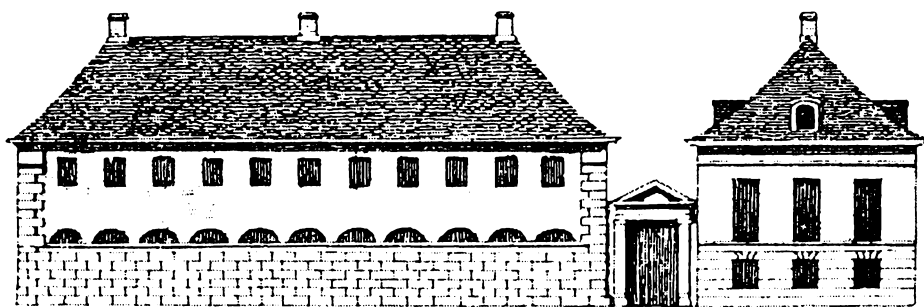
1848. Da Statsforfatningen forandredes i dette Aar forandredes
og de offentlige Stiftelser skulde henlægges under de dengang
oprettede Ministerier bragte Prof. Bendz i Forslag hos Geheimeraad
Collin om Veterinairskolens Henlæggelse under Underviisnings-
ministeriet, hvilken Anskuelse Geheimeraad Collin understøttede
ved en Indstilling af 28 Dec 1848 til Statsraadet og senere blev
understøttet ved Petitioner, der indgik til Underviisningsministeriet

På side 130 og 132: Prøve på H. C. B. Bendz' håndskrift.
On page 130 and 132: A sample of H. C. B. Bendz' handwriting.

og Veterinærinstituttet fra Kongeslykkehånd Philipsson og Lov
 Lovets Høiherredømmet i Kongens navn af d. 22. ^{Januar 1819} (T. 22)
 Lovens eller den kongelige helligste af den Kongelige Veterinærinstituttet
 og Monrad, men med Ministerrådets eller dette Lovens fulde
 og Høiherredømmet indrettede Veterinærinstituttet.

~~1819~~ ~~Under 5. Juli~~
 1819 Under 5. Juli

Den nævnte Lovendring har nu vil blive sat i Værk
 med Høiherredømmet med den fornødt nødvendige Lov, som
 den Lovendring indføres som at det af et, mere omfattende
 Institut, en Veterinær- og Landbo- skole, som behøves som
 den første forudsætning af en lang, del af Lovens og at givne
 Veterinærskolen nu med den fornødt nødvendige Omorganisation af
 at indrettes den som en fuldstændig skole i Landbo- og
 skole og Institut Veterinærinstituttet.

Den Kgl. Veterinærskoles facade mod Prinsens-(Prinsesse-)gade. T. h. gavlen af den i 1793 byggede læsesals-(auditorie-)bygning. T. v. den i 1819-20 byggede sygestald med bolig for beslagmester, skolens dyrlæge og elever. I midten portal for indkørsel til skolen. The façade of the Royal Veterinary School towards Prinsens-(Prinsesse-)gade (Prince (Princess) street). To the right is the reading room and auditorium building at 1793. To the left: the clinical stables with apartments for the farrier, the school's vet and students. The main access gate is in the middle.

Jonas Collin.

og Indenrigsministeriet fra Lægeselskabet Philiatrien og fra Landets Veterinairer i Begyndelsen af Aaret 1849. Jevnf. Tidsskrift f. Vet. I.22.

Samme Forslag blev dengang billiget af Underviisningsministeren Monrad, men ved Ministerskifte blev dette Forslag henlagt og Veterinairskolen henlagdes under Indenrigsministeriet.

Den egentlige Forandring der nu vil blive sat i Værks med Veterinairskolen ved den fornylig emanerede Lov, hvorved denne Lærestalt indtræder som et Led af et mere omfangsriig Institut, en Veterinair- og Landbo-Høiskole, maa betragtes som den sidste Bestræbelse af en lang Række af Forsøg paa at give Veterinairskolen en med Tiden svarende Omorganisation og at indordne den paa en hensigtsmæssig Maade iblandt nærbeslægtede Underviisningsanstalter.

Veterinærskolens segl 1773.

The seal of The Royal Veterinary School 1773.

64,14

III B b No 9

5

Oprettelse

af

et naturvidenskabeligt Universitet.

Særskilt Aftryk af „Fædrelandet.“

Kjøbenhavn.

Trykt hos Louis Klein.

1852.

Bendz' artikel i "Fædrelandet"; numrene øverst er pladssignaturer.
Bendz' article in "Fædrelandet" (The Fatherland); the numbers upper are shelfmarks.

H. C. B. Bendz.

Den helgdelige Kalle, som Naturvidenskaberne
 fyldte i Nationernes Læse og Hørelse og den
 overordentlige Fremfærd, disse Hidsigter i alle
 Aarsindene jama gjort, hvorved mangfoldige Opfin-
 delser ere fremkomne, der gæbe dybt ind i Mennes-
 kens Hælses, nye Producter og Glæde, de
 allerede bekjendte Guld- og Sølv- og
 Bronse- Løst, Dampkraft og Opfindelse for de
 og end fjerde alle de materialle og som følge heraf
 alle de andre Læse med disse Hidsigter Opfin-
 der som for eksempel og forment, at den højeste
 Gæde med Hidsigter af alle Aarsindene alle vilde
 gøre want at forudsige, — alle de andre mangfoldige
 Hidsigter gøre det muligt for Hidsigterne at
 søge for en uafgjort plads af disse Hidsigter
 for at bringe dem af deres Hidsigter den samme igen
 som alle Solen, ~~for i sin Hidsigter som i sin Hidsigter~~
~~den af og ind i Naturen den er ind i den~~
 Læse, ingen Læse, som gøre ind i alle de andre
 Opfindelse alle de andre Hidsigter af Naturen, inden de
 kunne gøre Opfindelse for alle andre Gæde
 af Naturvidenskaberne, en Hidsigter, der for alle disse
 dybt Opfindelse som det høje overordentlige Læse
 tal af Solen Hidsigter som af sine Hidsigter med Naturen
 gæde, alle de andre for alle mangfoldiggjøre og for
 alle Hidsigter, at ind i alle de andre Hidsigter
 forskellige Hidsigter og alle de andre Hidsigter

Prøve på H. C. B. Bendz' håndskrift.
 A sample of H. C. B. Bendz's handwriting.

Den betydelige Rolle, som Naturvidenskaberne spille i Nationernes Leven og Virken, og de overordenlige Fremskridt, disse Videnskaber i dette Aarhundrede have gjort, hvorved mangfoldige Opfindelser ere fremkomne, der gribe dybt ind i Menneskehedens Velvære, nye Producter ere skabte, de allerede bekjendte fuldkommengjorte og deres Frembringelse lettet, Samsfærsel og Omsætning befordrede og, kort sagt, hele det materielle og som Følge heraf tillige det aandige Liv ved disse Videnskabers Opsving er blevet saa forandret og fremmet, at den dristigste Tænkter ved Begyndelsen af dette Aarhundrede ikke vilde have vovet at forudsige det — hele denne mægtige Indflydelse gjør det til Pligt for Regeringen at sørge for en omhyggelig Pleie af disse Videnskaber, for at Frugterne af deres Studium kan trænge igjennem hele Folket. Der er intet Foretagende, ingen Levevei, som gaaer ud paa at behandle Gjenstande eller Frembringelser af Naturen, uden de kunne hente Oplysninger fra een eller anden Gren af Naturvidenskaberne, en Sandhed, der har en desto dybere Betydning, som det langt overveiende Flertal af Folket direct lever af sin Virken med Naturgjenstande, beflitter sig paa at mangfoldiggjøre og forædle Naturproducterne, at undersøge og kjende deres forskjellige Egenskaber og behandle dem til Frembringelse af Menneskenes utallige Fornødenheder. I et saadant Forhold staae Agerdyrkerne, Førstmændene, Haandværkerne, Fabrikanterne, Kjøbmændene, Kunstnerne og m. A., hvis Held og Fremskridt i deres forskjellige Bestræbelser for en stor Del ere afhængige af det Kjendskab, de have til Naturforholdene af de Gjenstande, som de behandle. Men desuden fordrer Nutiden til almindelig Dannelse en vis Indsigt i de almindeligste Naturlove og de vigtigste Naturgjenstande, ikke alene for som Menneske at forstaae den Natur, hvori det lever, men ogsaa, fordi denne Kundskab danner Aanden og vækker Selv-

tænkningen paa en eiendommelig Maade og aabner Øiet for en Verden, hvis Omfang og Rigdom overgaaer Alt, hvad der kan bydes det ad anden Tænkningens Vei.

Men en Udbredelse af Begreber om Naturen igjennem hele Folket udfordrer en øverste og høieste Kilde, hvorfra de enten umiddelbart eller middelbart kunne udstrømme, hvor de begribes i deres hele Omfang og Sammenhæng, hvor nye Love efterforskes og prøves, hvor Lærere for Folkets forskjellige Dannelseanstalter kunne hente deres Kundskaber om Naturen, og hvor der umiddelbart kan virkes ved Førelæsninger for de højere Læreanstalter, hvis specielle Øiemed medføre en større eller mindre Kjendskab til Naturvidenskaberne. Skulde en saadan Kilde være frugtbargjørende, maatte de adspalttede Kræfter samles til et friskt og fyldigt Væld, for at opnaae en større Magt og mere Harmoni i deres Samvirken, hvor Naturvidenskaberne i deres nøie gjensidige Forhold kunne pleies, dels for deres egen Skyld, dels for den directe Nytte, de kunne yde det praktiske Livs mangfoldige Retninger. Et saadant Øiemed kunde opnaaes ved til en vis Grad at sammensmelte alle Hovedstadens højere naturvidenskabelige Anstalter med det naturvidenskabelige og medicinske Facultet ved Universitet og deraf danne en fælles Institution, et naturvidenskabeligt Universitet, udstyret med al den Selvstændighed, som den hurtige Udvikling og Fremstræben af Naturvidenskaberne maatte gjøre nødvendig og deres Virken paa Folket udkræve.

Det er saa langt fra, at det filosofiske Universitet (man tillade, at den øvrige Del af det nuværende Universitet benævnes saaledes i Modsætning til et naturvidenskabeligt) vilde tabe ved en saadan Adskillelse, hverken i materiel eller aandig Henseende, at det meget mere vilde træde skarpere frem for Nationens Blik, at dette Universitet vilde repræsentere Culturens historiske Basis, der ligesaa lidt vilde kunne oversees og tilsidesættes, som man ikke ustraffet vilde kunne hemme Nutidens friske

Skud, der have slaaet saa dybe Rødder og yttret en saa mægtig Indflydelse paa Folkeslagenes Udvikling. Adskilte og gjensidig ubindrede i deres Virken, vilde de, saa sandt al Viden har eet fælles høieste Udspring og Maal, føres ad forskjellige Veie til Opnaaelsen af samme Øiemed, Nationens flersidige Oplysning og Uddannelse. Combinerede vilde de danne en saa stor og sammensat Organisme, at deres mangfoldige Interesser vanskelig vilde kunne bringes til Harmoni og deres Bestyrelse være forbunden med saamange aandelige og materielle Vanskeligheder, at de lettelig vilde hømme hinandens frie Udvikling og maaskee i flere Retninger sygne hen.

Kaster man et Blik over alle de Institutioner, hvis vigtigste Øiemed er Studiet af Naturvidenskaberne, eller som væsenligen støtte sig paa disse, da ere de enten særskilte Anstalter eller combinerede med andre ikke-naturvidenskabelige; en Del have endog ikke tilkæmpet sig et bestemt Omrids, men leve saa at sige som Snylteplanter paa de andre, og for enkelte, endog meget vigtige Fag og Livsstillinger, savnes aldeles særegne Læreanstalter, hvis Oprettelse længe har været et forgyæves Ønske hos Nationen. I det nuværende Universitet er indbefattet et medicinsk og et naturvidenskabeligt Facultet, og nøie forbunden med samme en polytechnisk Lærestalt, hvorimod en militair Høiskole, en Navigationsskole og en Veterinairskole existere som særskilte Instituter; til de endnu uformede Instituter maae mere eller mindre beuregnes en Lærestalt for Forsimænd, Landmaalere, Gartnere, Agerdyrkere, Apothekere, hvorat nogle saa god som kun ere kjendelige ved Examina, Agerdyrkernes theoretiske Lærestalt blot repræsenteret ved et Cursus af offentlige Forelæsninger over nogle til Agerbruget hørende Discipliner. Desuden eier Staten Instituter, saa som det kgl. naturhistoriske Museum, tildels Sorø Academi, hvis Virksomhed hidtil kun har været stillet meget ugunstigt med Hensyn til Frugtbarjørelsen af deres naturvidenskabelige Samlinger og aandige Kræfter; og til

flere af de ovennævnte Instituter ere knyttede mere eller mindre omfangsrige physiske og naturhistoriske Samlinger, Laboratorier og Bibliotheker, som for største Delen kun virke til Tarv for de Instituter, hvorfor de nærmest ere bestemte. Ved alle de forskjellige Anstalter holdes Forelæsninger over Naturvidenskaberne, der med Hensyn til de elementaire Cursus ere næsten af samme Indhold og Maal, noget modificerede efter de Studerendes forskjellige Forkundskaber. Denne Adsplittelse af Lærestalterne medfører en unyttig Brug af Lærernes Kræfter, da flere af de Studerende efter deres Forkundskaber vilde kunne høre fælles Foredrag, og ved denne Misbrug af Kræfterne besværliggjøres Istandbringelsen af Forelæsninger over specielle Afdelinger af Videnskaber, som nærmest maatte være bestemte for særskilte Fagstudier; hertil kommer, at Adsplittelsen af Samlingerne fører til en Ødselhed med Penge og Tid, da i det mindste de væsentligste Gjenstande blive nødvendige at anskaffe for hver Samling til samme Fag. — Ved en Forening af alle Kræfter vilde der være en langt større Garanti for, at alle Naturvidenskaberne skete en lige Ret efter deres særskilte Betydning, da denne lettere i Forhold til det Hele vilde kunne vurderes, og ved en umiddelbar Bestyrelse, valgt af Lærernes egen Midte, vilde alle Videnskabernes Tarv kunne opretholdes og ingen Gren eller særskilt naturvidenskabelig Afdeling udsættes for at lammes i sin Virksomhed ved Bestyrelsen af en ukyndig Autoritet. En saadan Bestyrelse af Lærerne vilde faae en saanæget desto større Betydning og Vægt, som det ikke er sandsynligt, at en Naturforsker vil blive valgt til Cultusminister, da man vist neppe vil beslutte sig til at nedlægge Overbestyrelsen af de geistlige Sager i hans Hænder. Men som Følge heraf vilde Naturvidenskaberne rimeligvis aldrig finde nogen kyndig Talsmand i Regeringen selv.

Oversigt over de væsentligste naturvidenskabelige Forelæsninger ved de for Tiden bestaaende Instituter.

Mathematik ved Universitetet, Ramus.

Mathematik og rational Mechanik ved den polytechniske Lærestanstalt, Ramus.

Den descriptive Geometri ved samme Lærestanstalt, Kellner.

Mathematik ved samme, Steen.

Mathematisk Analyse og rational Mechanik ved den militaire Høiskole, Andræ.

Den descriptive Geometri ved samme, Kellner.

Geodæsi og Topographi ved samme, Andræ.

Physik ved Universitetet, Holten.

— ved den militaire Høiskole, Holten.

— for Forstmænd, Holten.

— ved polytechnisk Lærestanstalt, Holten.

— ved Veterinairskolen, Barfoed.

Maskinlære ved polytechnisk Skole, Hummel.

— ved den militaire Høiskole, Wilkens.

Astronomi ved Universitetet, Olufsen.

Almindelig Chemi ved Universitetet, Scharling.

— ved polytechnisk Lærestanstalt, Forchhammer og Scharling.

Analytisk Chemi ved samme, Forchhammer og Scharling.

Chemisk Teknologi ved samme, Forchhammer og Scharling.

Agerdyrkningschemi ved samme, Thomsen.

Chemi ved den militaire Høiskole, Barfoed.

— ved Veterinairskolen, Barfoed.

Mineralogi, Geognosi og Geologi ved Universitetet, Forchhammer.

— — — — ved polyt. Lærestanstalt, Forchhammer.

Jordbundslære for Forstmænd, Forchhammer.

Geologi ved den militaire Høiskole, Forchhammer.

Krystallographi ved samme, Barfoed.

— ved polyt. Lærestanstalt, Forchhammer.

Botanik ved Universitetet, Liebmann.

— ved polyt. Lærestanstalt, Liebmann.

— ved Veterinairskolen, Liebmann.

- for Forstmænd, Liebmann.
- Zoologi ved Universitetet, Steenstrup.
- Entomologi ved samme, Schiødte.
- Zoologi ved polyt. Lærestalt, Steenstrup.
- ved Veterinærskolen, Krøyer.
- for Forstmænd, Krøyer.
- Menneskets Anatomi ved Universitetet, Ibsen.
- Husdyrenes Anatomi ved Veterinærskolen, Bendz.
- Menneskets Physiologi ved Universitetet, Eschricht.
- Husdyrenes Physiologi ved Veterinærskolen, Bendz.

Ved at gennemgaae denne Oversigt over den offentlige Undervisning i Naturvidenskaberne vil letteligen sees, at flere Foredrag, som nu ere adskilte, maatte kunne forenes for Studerende paa samme aandige Trin, og derved Lærernes Kræfter kunne anvendes til at foredrage Videnskabsgrene, hvori for Tiden ingen offentlig Undervisning gives, saasom flere Grene af den anvendte Botanik, den specielle Zoologi, den sammenlignende Anatomi og Physiologi, den physiologiske Chemi o. fl. andre.

Overblik over de naturvidenskabelige Samlinger og Musæer, som bestaae særskilt eller ere knyttede til Hovedstadens høiere Lærestalter og til Sorø Academi.

Physiske Samlinger: ved Universitetet, den militære Høiskole, Sorø Academi; en ubetydelig ved Veterinærskolen.

Mineralogiske Samlinger: ved Universitetet, i det kgl. Museum, Sorø Academi; mindre Samlinger ved den militære Høiskole og Veterinærskolen.

Botaniske Samlinger og Haver: Samling af Herbarier ved Universitetets botaniske Have, en botanisk Have ved Rosenborg med Drivhuus, en lille botanisk Have ved Veterinærskolen, beliggende paa Amager, og en Forsthave ved Charlottentlund.

Zoologiske Samlinger: ved Universitetet, det kgl. Museum; en mindre ved Veterinærskolen, Sorø Academi.

Anatomiske Samlinger: ved Universitetet, det kgl. Musæum og ved Veterinærskolen findes Samlinger for den sam-

menliggende Anatomi; ved Universitetet en Samling for Menneskets Anatomi og ved Veterinairskolen for Husdyrenes Anatomi.

Chemiske Laboratorier, til hvilke Samlinger af chemiske Præparater ere knyttede: ved den polytechniske Skole, den militaire Højskole og et mindre ved Veterinairskolen.

Naturvidenskabelige Bibliotheker, enten som særskilte eller som Afdelinger af større Bibliotheker: ved Universitetet, Kongens Bibliothek, det kgl. naturhistoriske Museum, den botaniske Have, den militaire Højskole, Veterinairskolen, Sorø Academi.

Ovenstaaende Overblik over de offentlige Samlinger synes noksom at godtgjøre, at deres Sammensmeltning, saavidt Omstændighederne maatte tillade det, vilde medføre en ikke ubetydelig Besparelse af Arbejde og Tilsyn, og at de for Tiden anvendte Pengesummer vilde kunne benyttes paa en mere hensigtsmæssig Maade til Samlingernes Udvidelse.

Det naturvidenskabelige Universitet maatte omfatte hele det mathematisk physiske og naturvidenskabelige Studium og være saaledes udstyret baade i aandig og materiel Henseende, at det i regelmæssige Cours kunde tilbyde Forelæsninger og Øvelser over ovennævnte Videnskaber saavel i Almindelighed, som over deres særskilte Grene, og tillige Foredrag, afpassede efter visse praktiske Fagstudier. Det maatte til den Ende søge at tilfredsstille de Fordringer, som kunne gjøres ved en videnskabelig Undervisning i denne Retning for Lærere, der ville uddanne sig til at docere Naturvidenskaberne ved Latinskoler, Realskoler, Borgerskoler, Seminarier og de høiere Skoler for Bønder, endvidere for Studerende, der ville hellige sig til Polytechniken, de høiere militaire Cbarger, Medicinen, Veterinairfaget, Forstvæsenet, Agerdyrkningen, Gartneriet, Apothekerfaget, Navigationen og Landmaalingen. Forelæsningerne maatte ordnes saaledes, at de elementaire Foredrag blev fælles for de Studerende, der stode omtrent paa lige aandigt Trin og havde underkastet sig en lignende Adgangsexamen, hvorimod Forelæsningerne over de særskilte Grene eller anvendte Dele af Videnskaberne maatte afpasses efter det fælles Tarv

for Studerende af flere eller, om det maatte behøves, for Studerende af et enkelt Fag. Saaledes vilde maaskoe tilkommende Lærere i Naturvidenskaberne, de medicinske og polytechniske Studerende samt de, der ønske at træde ind som Elever ved den militaire Høiskole kunne høre samlet Foredrag over Elementerne i de mathematisk-fysiske og naturvidenskabelige Fag; tilkommende Lærere, Polyteknikere, militaire Elever fælles Foredrag over den høiere Mathematik; de to sidstnævnte Arter af Studerende over den rationelle Mechanik, Maskinlære, Teknologi. Derimod kunde fælles Foredrag holdes over Elementerne i Naturvidenskaberne for Veterinairer, Forstmænd, Agerdyrkere, Gartnere, Apothekere, og særskilte Foredrag over de anvendte Videnskabsgrene efter Fagstudiernes særegne Krav, hvoraf dog flere vilde kunne være fælles, saasom over Medicinalplanter for Læger, Veterinairer og Apothekere, de dyrkede Planter for Veterinairer og Agerdyrkere, for Agerdyrkere og Gartnere, speciel Zoologi for Veterinairer og Agerdyrkere, medicinsk Zoologi for Læger, Veterinairer, Apothekere, osv.

Indenfor hele det naturvidenskabelige Universitets Omraade maatte de nærmest staaende Videnskaber og deres Samlinger og Apparater knyttes til hverandre, dels for at Foredragene kunne formes efter en fælles Plan, dels for at Samlingerne og Øvelsesmaterialet kunne blive fælles. Det synes derfor hensigtsmæssigt, at Universitetet inddeltes i følgende Afdelinger:

1. En mathematisk-fysisk Afdeling.

Her maatte holdes Forelæsninger over den elementaire, den høiere og den anvendte Mathematik, over de forskellige Grene af Physiken, Maskinlæren og over Astronomien. Hertil vilde udfordres:

- 2 Professorer i Mathematik,
- 2 Professorer i Physik og
- 1 — i Astronomi.

Under denne Afdeling maatte henhøre en Samling af fysiske Instrumenter, en Samling af Modeller til Maskiner og en Samling af astronomiske Instrumenter.

2. En chemisk-mineralogisk Afdeling.

Her maatte holdes Forelæsninger over Cbemi og Mineralogi i Almindelighed, og særskilt over den tekniske, pharmaceutiske, physiologiske Chemi, Agerdykningschemi, samt over Mineralogi, Geognosi, Geologi, Krystallographi. Øvelser i Laboratoriet. Hertil udfordredes:

3 Professorer i Chemi,
1 — i Mineralogi.

Til denne Afdeling maatte knyttes et rummeligt Laboratorium, tilligemed en Samling af chemiske Præparater, en mineralogisk Samling, en geologisk Samling og en krystallographisk med Modeller.

3. En botanisk Afdeling.

Forelæsninger over den almindelige Botanik (indbefattende Planternes almindelige Formlære, deres Anatomi, Physiologi, Systemlære), særskilt over de naturlige Plantefamilier, de medicinske Planter, de dyrkede Foderplanter, Have- og Zirplauter, Forstplanterne; hertil komme botaniske Excursioner. Der udfordredes:

2 Professorer i Botanik.

Hertil maatte knyttes en botanisk Have, samt en Forsthav, Herbarier og øvrige Botaniken særskilt vedkommende Samlinger.

4. En zoologisk Afdeling.

Forelæsninger over den almindelige Zoologi, særskilt over Dyrerigets forskjellige Classer, over anvendt Zoologi, nemlig over Culturdyr, Jagtdyr, Forstinsecter og anstilles zoologiske Excursioner. Hertil udfordredes:

3 Professorer i Zoologi.

Herunder maatte et zoologisk Musæum staae.

5. En anatomisk physiologisk Afdeling.

Forelæsninger over den almindelige og sammenliggende Anatomi og Physiologi, særskilt over Menneskets Anatomi, Husdyrenes Anatomi, Menneskets og Husdyrenes Physiologi: Dissectionsøvelser. Hertil udkrævedes:

3 Professorer i Anatomi,
1 — i Physiologi.

Hertil maatte knyttes Samlinger for den sammenliggende, Menneskets og Husdyrenes Anatomi, samt et Dis-

sectionslocale for Menneskets og et andet for Husdyrenes Anatomi, og endelig et physiologisk Laboratorium. hvor Øvelser kunne foretages med Mikroskopet i den almindelige Anatomi, Dissectioner i den sammentegnende Anatomi og physiologiske Experimenter.

6. En geographisk-statistisk Afdeling.

Her maatte holdes Forelæsninger over den physiske Geographi, Geodæsi, Topographi, Statistik, og Øvelser foretages i Korttegning og Landmaaling. Hertil fordredes:

- 1 Professor i fysisk Geographi,
- 1 — i Geodæsi og Topographi,
- 1 — i Statistik.

Der maatte forfattes en særskilt Undervisningsplan for de forskjellige Studerende, afpasset efter deres Tarv, og for de særskilte Studerende afholdes naturvidenskabelige Examina, inden de gik over til deres praktiske Fagstudier eller dimitteredes til de praktiske Lærestalter. Der maatte bestaae en særskilt praktisk Skole for Militaire, Polytechnikere, Læger, Veterinairer, Forstmænd, Agerdyrkere, Gartnere, Navigations elever, hvor alle de praktiske Fag maatte doceres og øves. Flere af disse praktiske Anstalter kunne sættes i Forbindelse med det naturvidenskabelige Universitet, eftersom en fortsat Benyttelse af dets Kræfter kunde være hensigtsmæssig eller andre Forhold gjøre det ønskeligt.

Det naturvidenskabelige Universitets
Bestyrelse.

Alle fælles Anliggender, som vedkomme hele Universitetet, maatte forebringes en Forsamling af alle dets Professorer, der maatte have lige Stemme. De maatte afgjøres ved simpel Stemmemæflighed. De Anliggender, der kun vedkomme de enkelte Afdelinger, maatte først forebringes disses Professorer og afgjøres ved simpel Stemmemæflighed i Forsamlingen af alle Professorerne, dog saaledes, at de af vedkommende Afdeling afgivne Stemmer taltes dobbelt.

Hver Afdeling maatte aarligen vælge sin Forretningsfører ved simpel Stemmemæflighed; han maatte varetage Ud-

førelsen af Afdelingens Beslutninger og løbende Forretninger.

Alle Universitetets Professorer maatte aarligen i en Plenarforsamling vælge ved Stemme flerhed en Universitets-Rector, der maatte varetage Udførelsen af Plenarforsamlingens Beslutninger og Universitetets fælles løbende Forretninger. Gjenvalg maatte kunne skee baade af Forretningsførere og af Rector.

Ved Universitetet maatte ansættes en Bogholder og Kasserer.

Samlinger og Musæer maatte bestyres af de respec-tive Professorer, og de fornødne Medhjælpere ansættes. Det Samme maatte være Tilfældet ved det chemiske La-boratorium og Dissectionsanstalterne.

Ved Bibliotheket maatte ansættes en Over- og en Underbibliothekar.

Det naturvidenskabelige Universitets
Fonds og Pengemidler.

Alle Legater, som ere tillagte Naturvidenskabernes Studium og Fremme ved Hovedstadens nuværende Anstalter.

Alle Summer, der ere bestemte til Samlingernes Ved-ligeholdelse og Forøgelse.

Alle Summer, der medgaae til naturvidenskabelige Øvelser i Laboratorier og Dissectionsanstalter.

Lønningerne af Lærerne og Bestyrere, samt Med-hjælpere ved paagjældende Instituter.

Salget af enkelte Bygninger, som mulig med Tiden kunne blive overflødige ved Fremskridningen af Universi-tetets Udvikling.

En passende Andel af Universitetets Midler og navnlig en Andel af det ved samme opsparede Byggefond.

Et Tilskud fra Sorø Academi.

Et Tilskud fra Staten.

Ugeskrift for Landmænd.

Udgivet
af
C. Møller Holst.

Nr. 12 og 13.

d. 21. December.

1855.

Indhold: Det offentlige Stutterivæsen angaaende. — Om en Bondehøjskole ved Kiøbenhavn. — Et Par Svarebemærkninger til Sr. n. — Agerdyrkning i East-Lothian (Skottet). — Correspondance. — Literatur. — Handelsberetning. — Anmeldelser.

Om en Landbohøjskole ved Kiøbenhavn.

Paa Landmandsforsamlingen i Kiøbenhavn i Efteraaret 1852 blev det Spørgsmaal discuteret: Paa hvilken Raade bør Staten medvirke til den unge Landmands Uddannelse? Forsamlingen sluttede sin meget levende Discussion herover med at nedsætte en Comitee, som skulde udarbejde en Plan i denne Retning til det næste Møde, der holdtes i Hønsborg i Sommeren 1854. Ved dette Møde forelaae Comiteens Betænkning trykt, og Spørgsmaalet blev atter omhyggeligt discuteret. Det kunde naturligvis ikke undgaaes, at afvigende Meninger udtaltes i denne Anledning, ja selv i Comiteens Betænkning var der en Spaltning. Dog var der Get, hvorom der ingen Uenighed havde hersket, derom nemlig, at Staten burde tage sig af Landmandens Uddannelse.

Lage vi Comiteens Majoritetsbetænkning som Udtrykket for den almindelige Anskuelse, saa forlangte denne en af Staten oprettet, overveiende theoretisk Dannelsesanstalt for Landmænd, helst i Kiøbenhavn og i Forbindelse med en af de tidligere bestaaende Institutioner, — medens de afvigende Meninger bestandig gik ud paa større og mere omfattende Planer for Statens Medvirking til Landmandens Uddannelse.

Der forelaae altsaa Opfordring nok for Regieringen, — dersom den trængte til en saadan ydre Impuls — til at tage denne Sag under Behandling, og det kan vistnok ansees som en Følge heraf, naar Indenrigsministeriet i Efteraaret 1854 udnævnte en Commission, bestaaende af d'Her., Professorerne

Fenger, Bendz og Jørgensen, samt Lector Prosch og senere Justitsraad, Stiftslandinspecteur Wegge, der skulde udarbejde „et fuldstændigt, detailleret Forslag angaaende Veterinairskolens Udvidelse til en Anstalt, hvorved samtlige de Veterinair- og Landbovæsenet vedkommende Discipliner foredrages“.

Inden et Aars Forløb havde Commissionen sin Betænkning færdig; den foreligger nu Offentligheden, idet den findes optaget i det sidst udkomne Hefte baade af „Tidskrift for Veterinairer“ og „Tidskrift for Landøkonomie“. Dens Indhold turde derfor være tilstrækkeligt bekendt for den større Del af Ugeskriftets Læsere, saa meget mere, som dette tillige i det Bæsentlige har været giengivet i „Fædrelandet“ og „Dagbladet“. Vi skulle i det Følgende nærmere omtale denne Plan, der i fuld Maade fortjener Landmændenes Opmærksomhed.

Indenrigsministeriets Idee, at afskaffe Landvæsenets Savn ved at udvide Veterinairskolen, kunde i og for sig ikke være meget tiltalende, thi det kunde berygtes, at Landmændenes Undervisning da vilde blive stillet i et underordnet Forhold til Veterinairernes, en Betragtningssmaaade, som lige saa meget maatte virke skadeligt paa den ustuderede Landmands Opfattelse af Landvæsenets videnskabelige Standpunct og Betydning, og let kunde virke hemmende paa den unge Landmands Uddannelse, som det i sig selv vilde være unaturligt og urigtigt, om det ikke klart erkjendtes, at Veterinairskolen kun er til for og ved Landvæsenet, og ikke omvendt. Det burde ikke engang have Skinnet af, at Veterinairvidenskaberne mere fortjente Statens Opmærksomhed, end selve Landvæsenet, paa hvis sunde og kraftige Udvikling Landets materielle Lykke tilsidst dog ene beroer.

Denne Frugt har imidlertid den foreliggende Commissions-Betænkning ingenlunde givet Næring. Man har, saavidt vi kunne skønne, fuldkommen rigtigt ladet Landvæsenet indtage den Plads, der tilkommer det. Til dette Resultat har vistnok een lykkelig Omstændighed medvirket. Det udtales nemlig, at Veterinairskolen allerede for Veterinairernes Tarv er i en utilfredsstillende Stand, derhos ere dens Grændser saa skarpt afpaaledede af Christianshavns Gader, og dens hele affides Veligheden saa ugunstig, at den for sit eget Vedkommende kun kan

vinde ved en Forandring. Hermed var Ijen brudt, og Commissionen har derfor eenstemmig foreslaaet at oprette en Landbohøjskole tæt udenfor Byen, s. Ex. paa Bakketerrainen ved Frederiksberg og indrette denne saaledes, at den tillige afgiver beqvem Leilighed for en hensigtsvarende Veterinairskole.

Efter at have udtalt vor Glæde over den Nætsfærdighed, som Commissionen har ydet Landvæsenet, og at have fremhævet, hvor megen Vægt vi lægge paa, at Landvæsenet strax fra Begyndelsen af stilles i det rette Forhold til de andre Videnskabsfag, tør vi vel, uden at besyldes for Pedanteri, gjøre en Bemærkning ved Overtskriften paa den smukke Tegning af den paataente Højskole, hvor det hedder: „Udkast til en Veterinair- og Landbo-Højskole o. s. v.“. Derfor dette Udtryk optages, saa kunne vi vente, hvad vi allerede have seet i et Dagblad, at den nye Højskole vil blive kaldet Veterinairhøjskolen eller maaskee blot med det gamle Navn: Veterinairskolen — hvilken Betegnelse efter den udkastede Plan jo vilde være vildeblende.

Afseet fra den antydede Frygt for, at Modertræet skulde blive overstykket af et enkelt Sideskud, kunne vi ikke andet end ansee den paataente Forbindelse for heldig og naturlig for Landbohøjskolen. Veterinairskolen har altid været saa meget besøgt af Landmændene, at den kan siges at have Værd paa deres Interesse, og Fordelene derved ere umisliendelige. Landmanden vil under sit korte Ophold ved Højskolen kunne skaffe sig et Indblik i Behandlingen af syge Dyr, som siden vil give ham desto større Interesse og Ugtelse for Dyrlægens Kunst, han vil derved bedre kunne følge en Sygdoms Gang og — til Gavn for Dyrene — bedre vide at benytte den af Dyrlægen givne Anvisning. Men et meget væsentligere Hensyn er dette, at flere af Veterinairfagene maaskee have en langt større Bigtighed for Landmændene end for Dyrlægerne, thi Dyrlægens Hjælp er og bliver dog altid en Nødhjælp, medens Landmanden selv har den daglige Pleie af Dyrene i sin Haand; ja af Landmandens Indsigt og Omforg er jo Husdyrenes Productivitet og Forædling aldeles afhængig, og naar vi i denne Henseende træffe paa Etkiødesløshed og Ligeegyldighed, saa er det ikke vanskeligt at see, at dette ene har sin Grund

i Ukyndighed og Ubehjærpsomhed; thi den Interesse og Kiærlighed, ja selv den Ekionhedsfands, som udvikles ved et paa Physiikens og Physiologiens Love begrundet Kiendskab til Dyrene, vil, i Forbindelse med Landmandens egen velforstaaede Interesse, gjøre ham til en mild og omhyggelig Herre for Husdyrene, hvis Udvikling er Landmandens skønneste og vigtigste, men tillige hans vanskeligste, landøkonomiske Opgave — og af denne Grund kunne vi ikke noksom ønske en noie Tilslutning mellem Landbohøiskolen og Veterinærskolen, hvorved der tillige, efter vor Forestilling, gives Veterinærskolens Do-center en meget vigtigere og mere omfattende Virksomhed.

Medens Comiteen fra Landmandsforsamlingen havde foreslaaet en Sammenlutning af „Landmænd, Forstmænd, Landinspecteurer og maaskee Gartnere“, har Indenrigsministeriet af Grunde, som det er vanskeligt at forklare, kun tænkt sig denne for Landmænd, Veterinærer og Landinspecteurer, og ikke tillige for Forstmænd og Gartnere. Dette er paafaldende, fordi Forstmænd og Gartnere derved fremdeles ville vedblive at være lige saa husvilde, som Landmænd og Landinspecteurer i dette Dieblik ogsaa ere det; men det vilde derhos være en Mangel ved Landbohøiskolen, naar der ikke ved samme fandtes saa fuldstændige Samlinger af Planter og Tegninger og Boger, for ikke at tale om Undervisningen, som Forstmandenes og Gartnerens Uddannelse kræve, og dette kunde vi ikke vente at finde der, naar Undervisningen var splittet. Dertil kommer, at Forbindelsen med Veterinærskolen vilde være en Ensidighed, naar den unge Landmand ikke samtidig kom i lige saa nær Berøring med Forstinstitutet, som for en vis Klasse af Grundeiere kan have en større Betydning, ligesom den har en større traditionel Interesse for denne, end Veterinærskolen.

Comissionen har imidlertid ofte nok antydet det Naturlige i denne Forbindelse og taget saa meget Hensyn dertil, som vel muligt, naar det erindres, at Forhandlingen herom laae udenfor dens Competence, saa at denne Forbindelse forventelig endnu let vil kunne bringes istand uden at forandre den engang lagte Plan for Høiskolens Indretning.

At Comissionen, hvad Undervisningsplanen angaaer, næsten udelukkende har havt Landmændene for Die, hidrører

fra, at Veterinairernes Undervisning alt i længere Tid har været ordnet, og Landinspécteurernes, der vel ikke kan ansees for endelig ordnet, har i alt Fald været Gienstand for særlige Forhandlinger.

Spvad nu selve Planen for Landbohøiskolen angaaer, da have vi med sand Glæde fulgt den helt igiennem, og det vil være tilfredsstillende for Landmændene at bemærke, at der i de 2 forskellige Comité-Betænkninger ikke foreligge 2 forskellige Planer for Landmandens Uddannelse, men at disse i alt Bæsentligt stemme overeens, kun at Meget af det, der i den første antydes, i den senere udtales med større Bestemthed, hvilket allerede tilstrækkeligt finder sin Begrundelse i den mere officielle Charakter hos den sidste Commission og, om vi skulle sig det, dennes mere planmæssige Sammensætning.

Planen selv er i sine Enkeltheder saa omhyggeligt behandlet og saa vel motiveret, at det vilde være overflødig nærmere at gaae ind herpaa, især da vi tør forudsætte denne kiendt af Læserne. Der er taget saa meget Hensyn som muligt til Tid og Bekostning for den unge Landmand, idet et fuldstændigt Cursus ved Høiskolen er beregnet paa 3 Halvaar, rigtignok med Forudsætning af, at Vedkommende iforveien har taget Præliminair-Examen og er øvet i det praktiske Landvæsen, og der er tillige foreslaaet Fripladser og Stipendier for de Dygtigere blandt de Uformuende. Vi kunde ønske herved at gjøre en Bemærkning, dersom den ikke for meget strider mod den almindelige Anskuelse. Det er vistnok altid meget smukt at hjælpe den Trængende, men et Spørgsmaal er det, om Staten ikke bør uddele sine Penge efter en ufsaaansommere Synsmaade og nærmest see paa sin egen Fordel. Vilde vi gaae ud herfra, maatte Betingelserne for Uddelingen af Stipendierne vistnok stille sig anderledes, og navnlig vilde Uformuenhed da neppe blive nogen Anbefaling i Statens Dine — især hvor Talen er om Landmænd. Vi ønske sandelig ikke at vanskeliggjøre Veien for Talentet, men dette vil formentlig heller ikke see, om den Unge Formuesomstændigheder lades aldeles ude af Betragtning, især naar det fastholdes, som det er foreslaaet, at give Eleverne fra andre Ugerdyrkningskoler, som vi strax skulle omtale, fortrinlig Udgang

til Stipendierne. Det behøver heller ikke at befrygtes, at Pengene paa den Maade rent skulde tabe sig i rige Folks Hænder, thi blandt de Begavede er Opfordringen til at anstrenge sig naturligvis størst for de Ubemidlede, og disse ville derfor let selv gjøre sig gjældende; desuden vilde det formentlig stemme med vore nuværende, friere Statsforhold, om det forudsattes, hvad disse nok skulde medvirke til, at ingen tynderlig bemidlet Mand i dette Tilfælde vilde lade sin Sen modtage et Stipendium paa 100—200 Rd., som han maatte vide, vilde kunne gjøre større Nytte i andre Hænder. Det vilde jo ogsaa være i sin Orden, at det aarlig offentliggjøredes, til hvem af af de Studerende Stipendierne anvendtes, — og hertil vilde den nye Højskole neppe engang savne sit særegne Organ.

ville vi nu undersøge, i hvilket Forhold Landbohøjskolen stiller sig til de øvrige landøkonomiske Undervisningsanstalter i Landet, saa finde vi, at man ogsaa her gaaer ud fra de bestaaende Forhold og kun stræber at ordne og udfylde det Spredte og Manglende ved disse.

Vi have i en Række af Aar haft adskillige Bønderhøjskoler her i Landet, og deres Tal forsøges saa at sige med hvert Aar; dette er det bedste Bevis for deres Nytte og, vi kunne tilføie, deres anerkendte Nødvendighed. Disse have mest bestaaet ved privat Opoffrelse og navnlig nydt særdeles liden Opmærksomhed fra Regjeringens Side. Foruden disse have vi haft et Par Agerdyrkningsinstituter, hvoraf det ene, nemlig paa Haraldslund, vel kunde henregnes til Commissions-Betænkningens saakaldte Forvalterskoler; dette har stadigt nydt Understøttelse af Regjeringen; det er nu nedlagt, eller, om man vil, forflyttet til en nærliggende Gaard, Skaarupgaard. Det andet Institut, nemlig paa Hofmangave, som ikke kan henføres til den af Commissionen opstillede Kategori, nød aldeles ingen Understøttelse af Regjeringen, men bestod alene ved Bestyrerens Nidkærhed og fortiente Anseelse. Dette Institut er imidlertid endelig nedlagt, skøndt det bestandig var meget søgt og stod i høi Andest.

Hvad der hidtil har været til Hinder for de landøkonomiske Skolers Udvikling er paa den ene Side den ringe materielle Understøttelse, de nøde af Staten, og paa den

anden Side den ringe intellectuelle Understøttelse, de kunde forskaffe sig, da der hidtil ikke var Lærere af Jaget at erholde. Commissionens Plan gaaer nu ud paa, ikke at Regieringen skal slaae Haanden af de private Instituter, naar den selv opretter en Landbohøiskole, men meget mere, at den skal medvirke til de andre Skolers Dpfønst, dog uden at berøve disse deres private Charakter, f. Ex. ved, som tidligere nævnt, at lette Eleverne fra disse Udgangen til Landbohøiskolen og dennes Stipendier. Hvad Forvalterskolerne angaaer, foreslaaes det, at Regieringen skulde understøtte 5—6 saadanne, nemlig 3 i Jylland, 1 i Fyen, 1 i Siælland og (maaaskee) 1 paa Verne, hver med c. 1500 Rd. aarlig, imod at Staten stiller visse Betingelser til disse og forbeholder sig nogen Control med Undervisningen.

For disse Skolers Bedkommende vil Landbohøiskolen blive af største Betydning som Middel til at skaffe dem brugbare Lærere og til at give deres mere fremragende Elever Leilighed til at afflutte en heldigt begyndt Uddannelse. Disse Skoler ville selvsølgelig lige saa meget støtte høiskolen ved at sende den dels forberedte og dels begavede Elever og saaledes danne et naturligt Obergangsled og Bindeled mellem det rent videnskabelige og det rent praktiske Landvæsen.

Det samme økonomiske Hensyn, som der, efter vor Formening, er taget til de Studerendes Tid og Kræfter, det samme troe vi ogsaa at kunne paastaae at være anvendt i en anden Retning, nemlig paa de Fordringer, der gøres i den Anledning til Staten. Det er tilmed meget langt fra, at Spørgsmaalet dreier sig om, hvorvidt Staten skal, eller ikke skal, udrede de 150,000 Rd., som den nye Høiskoles Oprettelse antages at ville medtage, thi, som tidligere antydet, vil Veterinairskolen for sit eget Bedkommende i den nærmeste Fremtid kræve betydelige Bidrag fra Statens Side, dersom den foreliggende Plan opgives. Talen er jo heller ikke om at skabe en ny Slags Undervisning for Landmændene, men at ordne en alt bestaaende og at sørge for, at den fra Landmændenes Side saa rigtigt følte Trang til videnskabelig Jagdannelse ikke skal hemmes eller qvæles ved mangelfulde, ydre Omstændigheder,

istedetfor ved hensigtsmæssige Foranstaltninger at ledes og fre-
des til Gavn for Landets og Folkets Udvikling.

Sagen vil sandsynligvis endnu i disse Dage blive for-
handlet i Rigsdagen.*) Vi tvivle ikke om Udfaldet heraf, og vi
slutte disse Linier med det Haab, at der endnu kun maa hen-
gaae een Vinter, foruden den nærværende, hvori de 70—80
Landmænd (og vordende Landinspecteurer), som i de sidste
Vintere studere her i Byen, skulle være nødte til i Dagens
Løb at søge deres Undervisning snart paa Polyteknisk Skole,
snart paa Veterinærskolen, snart paa Giethuset og snart paa
Universitetet, for ikke at tale om Museer og Bibliotheker, som
alle ere paa forskellige Steder og indrettede uden særligt Hen-
syn til Landmændene.

Naar Landmændene allerede under saa ugunstige Forhold
søge den theoretiske Uddannelse, hvormeget mere og bedre
vilde de da ikke kunne giøre det, naar deres Undervisning og
Ovelser samledes for dem, naar de derhos daglig havde Ud-
gang til et hensigtsmæssigt indrettet, agriculturchemisk Labora-
torium, til Samlinger af Agerdyrkningsredskaber og levende og
tørrede Kulturplanter o. s. v., hvilke Hjælpemidler de nu, af
Mangel paa Plads, saa godt som aldeles maae undvære.

Vi ere oftere af Landmænd blevne adspurgte, om de ikke
under et Ophold i Kiøbenhavn kunde faae Samlinger i de paa-
pegede Retninger at see. Der gives neppe noget civiliseret
Land udenfor Danmark, der ikke har saadanne Samlinger at
opvise, og den Tid kan nu ikke længere være fiern, da danske
Landmænd ville i deres eget Fædreland kunne see lignende
Samlinger — thi de ville komme med den nye Landbohøjskole!

*) Efter at dette er nedskrevet, har Indenrigsministeren forelagt en Lov
herom i Folkethinget, hvilken der har giennemgaaet første Behandling
og nu foretigger til Prøvelse af et Udvalg.

Ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole studerede i 1860erne Chr. Engelsen, der senere bosatte sig som dyrlæge i Rusland. Han skrev i 1905 til professor Harald Krabbe: "Da er dog vor Skole den skønneste, den meest fuldkomne af Alle".

Christian Engelsen studied at the RVAU during 1860's. He later settled as veterinarian in Russia and in 1905 he wrote to professor Harald Krabbe: "Of all the Schools I have visited, ours is the most attractive".

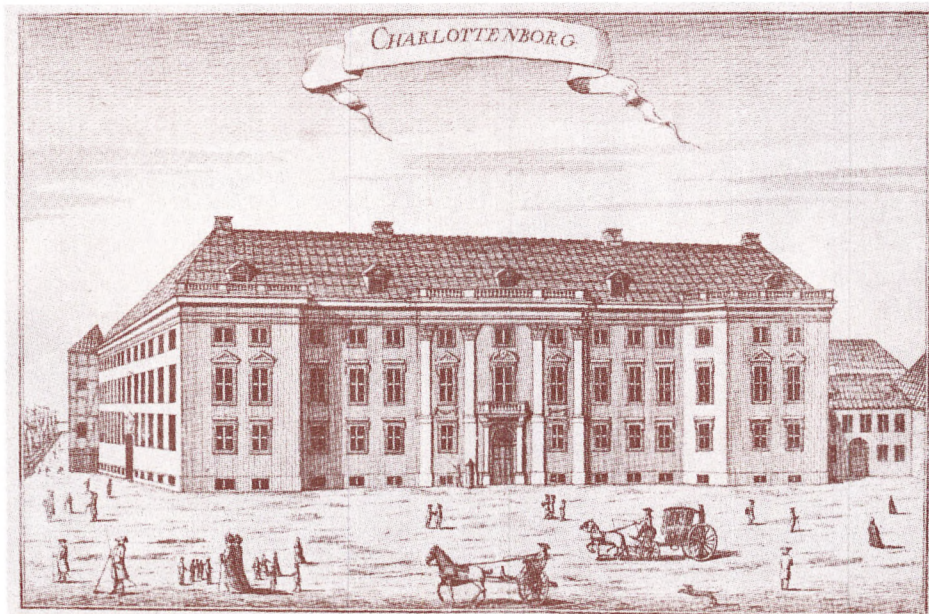
Det var på Frederiksberg . . .

I 1958 fejrede Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL) sit 100 års jubilæum, og ved denne lejlighed forærede hr. Henrik Bendz en afskrivning af et manuskript til daværende administrator A. Paludan. Det var hans bedstefars, H. C. B. Bendz's dagbog, der fortalte om KVL's tilblivelse rent fysisk. Professor anatomiae *Henrik Carl Bang Bendz*, søn af borgmester Lauritz Martin Bendz fra Odense og bror til den danske maler Wilhelm Bendz var manden bag selve ideen om KVL.

H. C. B. Bendz har ført sine optegnelser fra marts 1856 til ultimo august 1858, da skolen begyndte sit første undervisningsår på Frederiksberg. Gennem hans interessante notater erfarer vi, hvorfor hovedbygningen og den smukke have, der kendes af så mange, fik netop denne beliggenhed.

Bendz fortæller os, hvor byggematerialerne kom fra, om byggeriets gang, variationer i udsmykningernes udførelser (besparelser også dengang!), betragtninger om eventuelle senere udvidelsesmuligheder, uenigheder blandt de enkelte medlemmer af byggekommissionen, og det værste – arkitekt M. G. Bindsbølls pludselige død på et tidspunkt, hvor der var mest brug for ham.

Og så i september 1858 – underskud på regnskabet, så direktør C. E. Fenger selv måtte i Rigsdagen og udrede trådene. Men omsider kunne skolen åbne sine porte for de fine og indbudte gæster med Frederik den VII i spidsen den 24. 8. 1858, som regnes for KVL's officielle "fysiske" fødselsdag, der afsluttedes med en frokost i Undervisningsrådets lokale.

Charlottenborg.

Det var sammenfald af forskellige forudsætninger, der førte til grundlæggelse af Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole på Frederiksberg. Da H. C. B. Bendz blev ansat som lærer ved den gamle Veterinærskole på Christianshavn, var denne skole allerede slidt, for lille, umoderne, og desuden lå den i et kvarter i byen, hvor tidens hygiejniske krav i det lange løb ikke mere kunne honoreres. Og han begyndte så småt at tænke på forbedringer. Samtidig var der tanker om at flytte den gamle botaniske have bort fra det sted, hvor den lå bag ved Charlottenborg.

Bendz var manden af vide horisonter, og han indså straks, at for et lille land som Danmark ville det ideelle være at grundlægge et helt nyt *naturvidenskabeligt universitet*, hvor også medicin skulle doceres og naturligvis veterinærmedicin samt landbrug, havebrug etc., og hvor faciliteterne som f. eks. kemisk, fysisk, zoologisk og botanisk laboratorium skulle være fælles. Og de *polytekniske videnskaber* skulle også med! Om alle disse ideer skrev han i *Fædrelandet* allerede i 1852. Ja, endda før, i 1846 meddeler han Collin sine planer, se pp. 130–147 her.

Men det tog nogen tid, førend hans tanker vandt genhør og forståelse hos de højere statsinstanser. Og som så ofte før og senere måtte man nøjes med kompromiser, beskæringer, omflytninger og omskrivninger, men sin skole fik han, og den har siden da været en pryd for ikke blot Frederiksberg, men for hele landet. Det som vi især må være glade for i dag er, at han allerede dengang så, at der senere ville opstå behov for udvidelser og sørgede for

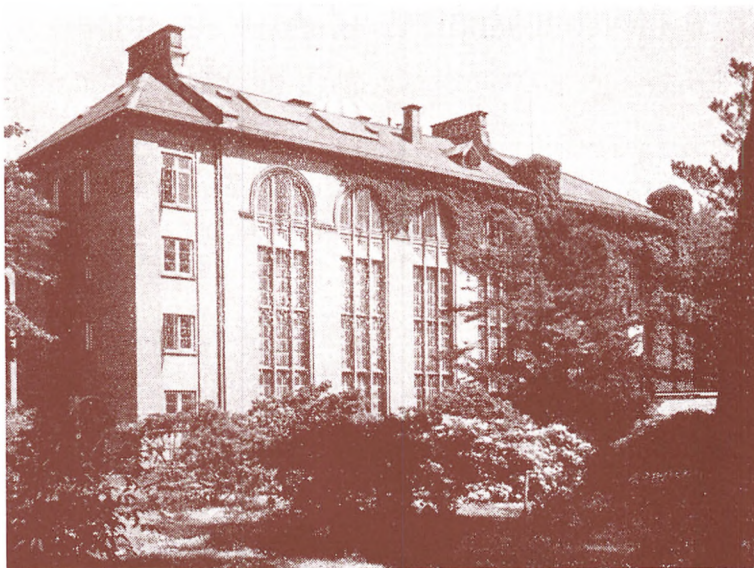

De moderne bygninger på Thorvaldsensvej bygget i 1960erne.
Arkitekt Steen Eiler Rasmussen.
The modern buildings at Thorvaldsensvej (1960's).

plads til det. I 1890erne byggedes den nuværende hovedbygning, og i 1920erne og i 1930 fik skolen en del nye klinikker m. m., og de sidste store ombygninger og nybygninger fik vi i 1960erne og 1970erne.

Som det ses af dagbogen gik meget anderledes, end Bendz oprindelig forestillede sig, hans ønske om, at *al* undervisning i naturhistoriske og polytekniske fag skulle samles på Frederiksberg, gik ikke i opfyldelse og var allerede opgivet på det tidspunkt, hvor dagbogen begynder. De to discipliner, medicinen og polyteknikken, kom således ikke til Frederiksberg, ej heller universitetets botaniske have, selv om man kalkulerede hermed til det sidste, fordi man regnede med, at professor Liebmann, som var indædt modstander af flytningen, snart ville dø og problemet så løst på en nem måde.

Bendz fik heller ikke sine kunstnerisk udførte prydvaser udført og anbragt på søjlerne, men der kom i stedet nogle billige trækasser til "ziirplanterne" og alle har tidens tand forlængst bortskaffet. Og KVL's botaniske haves areal blev også noget reduceret efter ministerielt krav. Bendz havde tænkt sig at spare ekstra udgifter til støbning af en port til KVL og foreslog Frederiksbergs gamle gitterport overført til skolen, men dette skete af en eller anden grund ikke, og arkitekt, professor Hansen, måtte selv tegne porten, der har holdt i mange år.

Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek.
Danish Veterinary and Agricultural Library.

Ønsket om at hædre Abildgaard og Drewsen med et mindesmærke gik ikke i opfyldelse. Drewsen fik aldrig sin buste og Abildgaard først i 1910. Men kort efter Bendz's død udarbejdede billedhugger Peters Bendz's marmorbuste. Den pryder i dag konsistoriets mødesal sammen med buste af andre KVL-lærere.

Det planlagte springvand foran den smukke hovedbygning bygget i en italiensk inspireret herregårdsstil blev heller ikke til noget.

En servitut, der i sin tid blev indført, om at der ikke må drives køer på Bülowvej, synes stadigvæk at blive overholdt. I højskolens første tid var den også til glæde for dennes fornemme nabo, maleren Constantin Hansen på Amalievej nr. 10.

Til slut kan jeg oplyse, at jeg har gengivet dagbogens tekst efter den maskinskrivne afskrivning fra 1958, bortset fra nogle få inkonsekvenser i stavemåde, og det vil derfor forekomme, at f. eks. navnet Bülow er stavet Bylov. Det samme gælder planteskolen i Hamborg, Flottbek, som i den afskrevne dagbog blev stavet på flere måder, f. eks. Flotbeek, Flotback og Flatback.

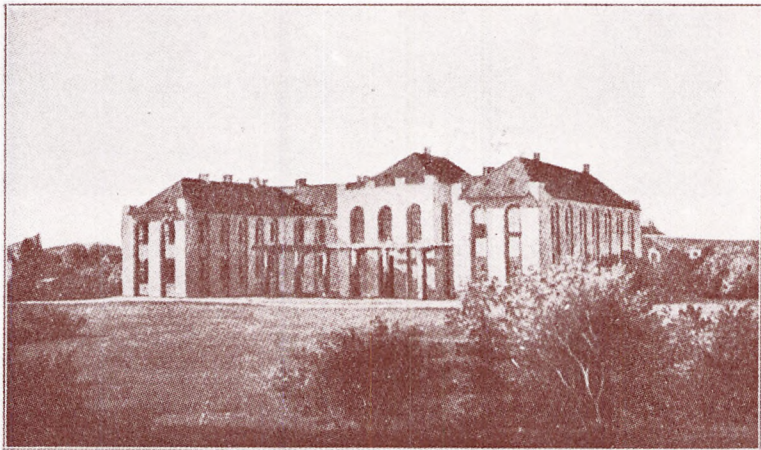
Den originale dagbog har jeg aldrig set og ved ikke, hvor den befinder sig i skrivende stund – den efterlyses hermed og retteligt burde den en dag indlemmes i Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek, der i forvejen ejer så mange værdifulde håndskrifter, som engang har tilhørt KVL's lærere og andre danske og udenlandske lærde.

I 1862 fejredes på KVL Bendz's 25 års jubilæum som lærer. Ved den lejlighed fik han en mindegave fra elever, en sølvpokal og en sølvbakke, hvorpå der fandtes afbildninger af den gamle Veterinærskole på Christianshavn og den nye KVL på Frederiksberg. Såvel pokalen som bakken efterlyses hermed.

Erindringer fra mit Studieophold ved Højskolen, 1862—66.

Af fhv. Statskonsulent J. Jensen.

Jeg er Søn af en Vognmand og Avlsbruger i Aalborg og født „hestgal“, hvad jeg altsaa havde god Lejlighed til at pleje i mit Hjem. Da jeg 16½ Aar gl. havde taget den saakaldte „udvidede Præliminæreksamen“ ved Byens Latinskole, meldte Valg af Livsstilling sig, og da Erhvervslivet i de Tider var

stærkt begrænset, og at Forretning efter Pengekrisen 1857 vedblev at være trykket, saa gik Tendensen afgjort i Retning af de mindre usikre, om end beskedne Stillinger, hvortil kom, at jeg som „Præliminarist“ følte mig for stor til at begynde som Lærling paa et Kontor. Da Valget var saa begrænset, sejrede min Hesteinteresse, saa jeg bestemte mig til at blive Dyr læge, uagtet jeg egentlig ikke følte mig kaldet dertil, og Faget desuden ikke kunde kaldes tillokkende for en forfængelig ung Mand. Efter Ferien kom jeg altsaa til København og blev indskreven som Veterinærelev paa den nye Veterinær- og Landbohøjskole, der dengang laa et godt Stykke fra Byen i et smukt, ikke tæt bebygget Villakvarter. Gl. Kongevej var saaledes en Landevej med Grøft paa søndre Side og kun delvis bebygget. Højskolen var bygget i Lighed med en Landejendom, med den tarvelige, men stilfulde Hovedbygning i den

T.v. hjørnet af Bülowvej og Gl. Kongevej. T.h. B. E. Kleins boghandel. De skiftende ejere siden grundlæggelsen i 1888 var: *Albert Martin Sørensen*, der senere tog navneforandring til *Albert Martin Høgsholm* til 1913, *Halvor Søeborg* til 1932, *Bernhard E. Klein* til 1956, *Arne Woldicke Schmidt* til 1977, og *Aksel Andersen* fra 1977.
The corner of Bülowvej and Gl. Kongevej to the left, B. E. Klein's bookseller to the right.

store, nyanlagte Have eller Park, der saa noget bar ud med de store, daarlige Græsplæner og de smaa, unge Træer og Buske, der vare plantede langt fra hverandre — men uden Spor af Blomsteranlæg til at oplive.

Efter Nutidsfordringer var det et beskedent Etablissement, om end et betydeligt Fremskridt fra den gamle „Skole“, der egentlig ikke var berømt, ligesom Veterinæreleverne fra gammel Tid heller ikke havde det bedste Ord paa sig. Men dels ved de nye Lokalteter og dels ved Sammensmeltningen med Landbohøjskolen, der besøgte af fine Folk, blev Niveauet hævet, og Veterinærerne, der vare i stort Flertal, steg ligesom „Skolen“ i Folks Omdømme, hvad der ogsaa var fuldt fortjent; thi vel vare Eleverne endnu et noget blandet Selskab: Holstenere og Nørdmænd, til Dels noget ældre og rustificerede samt uden Fordannelse, men i Hovedsagen dog unge danske, fra 16 til 22 Aars Alderen, for en Del Københavnerne, og i alt Fald næsten uden Undtagelse Købstads-

G. F. Westring.

børn eller Sønner af „Folk uden for Bondestanden“. Gennemgaaende var det pæne, unge Mennesker, velklædte, til Dels lidt lapsede. Høje Hatte var dengang moderne, ogsaa til meget unge Mænd, og Handsker hørte til anstændig Paaklædning; i saa Henseende gjorde Eleverne altsaa fuldtud Fyldest. Med Dannelsen, for saa vidt den skal bedømmes efter Eksamen, var det ikke slet saa godt bevendt, da Flertallet kun havde den paakrævede „lille Præliminæreksamen“, taget ved Universitetet; men da de allerfleste af disse alligevel havde nydt en ordentlig Skoleundervisning, stod det slet ikke saa galt til med den aandelige Kultur. Og det maa siges til Elevernes Ros, at der hos næsten alle var en priselig Attraa efter at hæve Standen, som, man følte, kunde trænge til det. Derfor vare ogsaa tvivlsomme Elementer mindre velsete, næsten boycottede af de finere Kliker. Aristokratiet blandt Eleverne vare dog Kavalleriofficererne, af hvilke der stadig vare nogle enkelte. De gik altid i Uniform og havde baade Oppasser og

Ridehest, ligesom de oppebar fuld Lønning i deres Studietid. Uagtet de ikke passede i Selskabet, kom de dog godt ud af det med de civile Elever, men fornemmelig med Lærerne, af hvilke enkelte synlig foretrak dem, baade til daglig og ikke mindst ved Eksamen.

Lærerstabten var i god Harmoni med den nye Læreanstalt, idet den væsentlig bestod af gode, yngre Kræfter. Den omfattede to Slags: Lektorer, de fast ansatte Lærere, og Docenter i Bifagene; men begge kunde opnaa Professor-titlen.

Fra den gamle Skole var overgaaet Professorerne Bagge, Barfoed, Bendz, Prosch og Tscherning, og af dem vare de 3 mellemste Førsterangs Kræfter, hvorimod Bagge som Lærer var sløj og heller ikke gjorde sig, hverken som Teoretiker eller Praktiker, medens Tscherning, der var bleven degraderet til Docent i Veterinær Retslære, nærmest var en Umulighed. Ny som Lektor var Dyrslæge Stockfleth og som Docenter: Fjord og Professor Johannes Lange.

Til Lærerstabten hørte endvidere Læreren i Beslagkunst, Docent Morten Jensen, der laa dødssyg under hele mit Begynderkursus i Beslagkunst. Hans Afløser blev den dygtige Assistent i stationær Klinik, Westring, der var uddannet Smedesvend.

Assistenten i ambulatorisk Klinik var Jens Jeppesen, der forlod „Skolen“ inden Krigen, efter at være bleven gift med Stockfleth's Svigerinde, den smukke Frøken Hedegaard, med hvem han blev Fader til Folketingsmand Borbjerg.

Som Halen blandt vore Lærere stod Apoteksbestyreren, den gamle, originale Kammerraad Rasmussen, som vi drev lidt Løjer med. Ellers var Tonen særdeles god lige over for Lærerne med Undtagelse af Tscherning, der ikke indgød Respekt. Selv Bagge, hvis Forelæsninger mest bestod i en ofte aandsfraværende Oversættelse af den medbragte Röll's Patologi, fremkaldte ingen Reaktion fra Tilhørernes Side. Bagge var jo den rare, stilfærdige og fornuftige

Professor S. H. O. Bagge
med sin hustru J. Bagge,
født Reiersen,
fotograferet omkring 1880.
(Reproduceret efter tilladelse
fra Gyldendal).
*Professor S. H. O. Bagge
and wife, J. Bagge,
né Reiersen, ca. 1880.
(Reproduced courtesy
of Gyldendal).*

Mand, som alle syntes om, og som derfor ogsaa udadtil vandt Tiltro, saa han samlede adskillige Tillidsposter.

En reel Modsetning til ham i alt, var den lidt yngre Mediciner, Prosch, der var kolerisk, ikke omgængelig og selvbevidst i en næsten sygelig Grad, men som Lærer nærmest at kalde genial. Fra Zoologien var han gaaet over til at blive Lærer i Husdyravl og Husdyrbrug, Fodringslære og Beslaglære, hvilke Fag han uddybede og ombyggede efter sit Hoved. Videnskabsmand i moderne Betydning — Forsker — var han ikke, han var ren Teoretiker, Naturfilosof, belæst, dertil lærd i sin Udtryksmaade, saa han ikke var let at følge; alligevel ikke alene imponerede, men ogsaa fængslede han sine Tilhørere. Praxis foragtede han, og det var derfor naturligt, at han heller ikke stod højt som Praktiker, hvilket især var uheldigt, da han var Lærer i Ydrelære. For os unge Mennesker stod han som den ophøjede, utilgængelige og strenge Mester, som vi vel beundrede, men samtidig frygtede for Eksamens Skyld, thi der var han uberegnelig og ikke altid

naadig. Nu til Dags vilde hans Læremetode næppe være bleven godkendt; dog dengang havde den sin Mission, da hans Undervisning ikke alene var et gavnligt Kursus i Tænkelse, men desuden fik den største Betydning for vor Husdyravl, idet han dannede Skole i sine Fag.

Som den ældste af de „medicinske“ Lærere, men derfor ikke som den ringeste, skal Anatomen, Etatsraad, Dr. B e n d z, nævnes. Han stod endnu dengang paa sin fulde Højde og var efter Tidens Krav en fremragende Kraft, baade som Videnskabsmand og Lærer. Hans Foredrag vare lærerige og interessante, og han tegnede udmærket. Der er næppe Tvivl om, at han fuldt ud stod paa lige Fod med Universitets-Professorerne. Set med Nutidsbriller syntes hans Undervisning mere Anatomi for Anatomens Skyld end et videnskabeligt Grundlag, navnlig for Kirurgien; saaledes forsømtes Regionsanatomien, og Undervisningen i Dissektion overlod han til Assistenten, der ikke heller gjorde meget ved den, saa hele Udbyttet af Dissektionsøvelserne blev lidt manuel Færdighed. Kadaverne bleve parterede paa en bestemt, sikkert god økonomisk Maade, men med Undtagelse af Forelæsningspræparaterne gav Øvelserne kun ringe praktisk Indblik i Hestens Bygning. Anatomien blev paa den Maade et stort Udenadsfag, der var svedt ud nogle Maaneder efter Eksamen.

Det var maaske i endnu højere Grad Tilfældet lige over for B e n d z end over for de andre Lærere, at man følte Afstanden mellem Lærer og Elev; thi vel var han den behagelige og fornøjelige Personlighed; men alligevel bevarede han det fornemme Væsen, der ikke i fjerneste Maade indbød til Tilnærmelse.

Den fjerde egentlige Faglærer, Lektor S t o c k f l e t h, var af en helt anden Støbning; han var en af vore egne, idet han k u n var Dyrlæge. Han var Pioneren, der var trængt ind i „det lærde Lav“, og af den gode Grund, at man haardt trængte til ham, ellers var han som Ikke-Akademiker i denne Professorvældets Tidsalder næppe kommen indenfor. Vi vare ogsaa saa „einverstanden“ med den herskende Overtro paa Universitets-Stemplet, at vi ikke regnede S t o c k f l e t h, saaledes som f. Eks. B a g g e, for rigtig Videnskabsmand,

Veterinærkandidater fra januar 1866 med lærere. (1. febr. 1866).
Candidates in veterinary science (MSc), January 1866.

Stående fra venstre: Jens Poulsen Jensen (Jydske Jensen) (1845–1935)

Heinrich Christian Dunker (1842–?)

Prof. Harald Viggo Stockfleth (1824–1879)

Christian Jacob Rodtvitt Lund (1845–1908)

Frederik Christian Voldby (1843–1916)

Niels Chr. Hansen (1843–1933)

Mads Christian Pedersen (1834–1913)

Johan Ernst Hartmann Brønnicke (1846–1867).

Siddende fra venstre: Ricardt Nis Jepsen Schmidt (1843–1876)

Edvard Peter Ephraim Høyer (1844–1895)

Lauritz Lauritzen (1833–1895)

Thomas Samuel Hamann (1844–1913)

Prof. Hans Christian Tscherning (1804–1886)

Frederik Fenger (1845–1874).

Forfatteren til artiklen på pp. 160–171 her, J. P. Jensen, ses øverst til venstre.

ja, vi snakkede oven i Købet om, at Stockfleth ikke kunde opnaa Professortitlen, da han ikke var Student. Stockfleth, der havde været „Dyrlæge“ ved den gamle Skole, blev som nævnt ved den nye tillige Lærer i Kirurgi, hvorunder hørte Fødselshjælp og kirurgiske Operationer, hvilke dengang spillede en ringe Rolle for Dyrlægerne, idet de praktisk taget indskrænkede sig til Aareladning, Simetrækning og Kastration — som vi dog ikke fik noget af — da „alle“ andre større Operationer mislykkedes. Undervisningen bestod i nogle faa traditionelle Øvelser, bl. a. „Englisering“, der slet ikke anvendtes i det daglige Liv.

Stockfleth var rutineret Praktiker med et godt Haandelag; men som Lærer i Operation var han derfor ikke ideel, idet han var af Natur forjaget og savnede den for en Lærer i dette Fag fornødne Ro; for ham gjaldt det om at blive hurtigt færdig og navnlig at faa Blødning standset — ved Suture, Tamponering eller Brænding — medens jeg derimod aldrig mindes at have set ham underbinde i et Saar. Hans Metode bevirkede, at de Elever, der ikke af Natur vare meget rolige, bleve nervøse og ængstelige for at forsøge sig som Operatører i Praksis.

Af Lærere i Bifagene var Kemikeren, Professor Barfoed, tillige Docent i Farmaci. Han var et Pragteksemplar af en Lærer: grundig, rolig, behagelig, upartisk, men fordringsfuld, saa man ikke slap igennem med Snak.

I Zoologi havde vi Prof. Bendz, og skønt det ikke var hans Speciale, klarede han det naturligvis nydeligt. Botanikeren, Prof. Johannes Lange var i høj Grad kedelig, men ligesom Docent Fjord, der docerede Fysik, Dygtigheder hver paa sit Omraade.

Undervisningen var efter Skolens Plan fastslaaet til $2\frac{1}{2}$ Aar, hvoraf det sidste halve til Praksis i ambulatorisk Klinik, saa selve Studiet var begrænset til 2 Aar ÷ Ferierne. Deraf gik det ene Aar planmæssigt til Bividenskaberne; men da Eksamen i Botanik først afholdtes i Oktober, blev der for dem, der havde begyndt Studiet efter Sommerferien Aaret forud, i Virkeligheden kun 8 Maaneder til hele 2. Del paa 15 Fag! Selvfølgelig blev Planen heller ikke fulgt; kun ganske enkelte

gjorde sig færdige paa 3 Aar, medens $3\frac{1}{2}$ var den sædvanlige Minimumstid, saaledes at der blev mindst $1\frac{1}{2}$ Aar til Hovedeksamen.

Studiet var ligesom ved Universitetet fuldstændig frit, baade hvad Forelæsninger, Øvelser og Eksaminatorier angik, saa man kunde møde eller blive borte, uden at der var nogen som helst Kontrol dermed. For den teoretiske Undervisnings Vedkommende var der heller ikke Spor af Vejledning eller Planlæggelse af Studiet fra Lærernes Side, lige saa lidt som der var Lærebøger i noget Fag (Prosch's undtagne), saa Begynderen unægtelig stod fri og — hjælpeløs. Vi bleve paa den Maade tidlig vænnede til Selvhjælp; men det var rigtig nok en haard Omgang for Eleverne, til Gengæld nemt for Lærerne! De vare som Præster, der prækede for Menigheden; men her var der den Forskel, at vi skulde have Eksamen, og saa vare de fleste rene Dreng, lige slupne fra Skolebænken og Hjemmet, ikke unge Videnskabsdyrkere. Resultatet var ogsaa, at Flertallet spildte et halvt Aarstid med at finde sig til Rette, og det blev sjældent paa den mest rationelle Vis; thi Erhvervelsen af det forlangte Pensum opnaaedes ved Afskrivning af nogle mere eller mindre daarlige „Kollegier“, da det ikke var ret mange givet at kunne referere Forelæsninger, eller for de mere velhavendes Vedkommende ved Hjælp af tarvelig Manuduktion. Frit Studium, som der skiltedes med, var der ikke Spor af Betingelser for end sige Tid til, naar Forelæsninger, Øvelser og Hjemmearbejdet skulde passes; men til Elevernes Ros skal det siges, at der gennemgaaende herskede Flid, og at det var respekteret at være flittig og dygtig.

Der saas op til 4 „Ug“ til første Del som noget særlig hæderværdigt og samtidig attraaværdigt, da det gav Adkomst til højeste Stipendium paa 30 Kr. maanedlig, hvilket desværre blev inddraget ved Krigen. Til Hovedkarakter blev derimod ikke givet „Udmærkelse“ i min Tid.

Under min Studietid faldt den sørgelige Krigstid, der mærkedes paa „Skolen“ ved de mange Indkaldelser, saaledes af begge de kliniske Assistenten, Biilmann og Baron Oluf Eggers, af hvilke denne kom tilbage og fungerede

S. Biilmann.

hele min Studietid i ambulatorisk Klinik. De havde det tilfælles, at de vare ualmindelig pæne Mennesker, velbegavede, men uden Arbejdsmod. Som Stedfortrædere fungerede forskellige af de flinkeste Kandidater, saa Forholdene m. H. t. praktisk Vejledning og Hjælp i Klinikkerne ikke vare ideelle i den Periode, jeg var Kliniker.

De værnepligtige indkaldte Dyrleger bleve straks Reserverdyrlæger, der rangerede med Reserveløjtnanter og bar Uniform som Regimentsdyrlæger, som dengang stod i Klasse med Sekondløjtnanter i Linien; naa, paa Standens Vegne var der forholdsvis ikke Grund til at klage, da Lektorerne rangerede med Premierløjtnanter!

Blandt Eleverne var Stemningen under Krigen stærkt national og meget ophidset mod Tyskerne, saa det gik stærkt ud over de tyske Elever fra Hertugdømmerne, der maatte døje en Del af Fanatikerne; men det kom dog ikke til korporlig Forfølgelse.

Hvad de rent personlige Forhold angik, da levede de fleste udenbys Elever paa den Maade, at de lejede et møbleret

Chr. Oluf Tønnies Eggers.

Værelse for 5—6 Rdlr. maanedlig, spiste i et Middagsabonnement for andre 5—6 Rdlr. og for Resten holdt sig selv med Tørkost. Hos Portner T h o m s e n var der en lille, hyggelig, fortrinlig og utrolig billig Frokostkafé for et mindre men ud-søgt Selskab. Veterinærforeningen i Bianco Lunos Allé var Samlingssted for den „mere folkelige Del“, der følte sig hjem-løs; men for Resten bød den ikke meget, hverken af aandelige eller legemlige Nydelser.

I Kandidat-Halvaaret, som de vekslende Hold nød som en mere eller mindre vel fortjent Løn for flere Aars Slid, var det naturligt, at den nær forestaaende Forandring til selv-stændig Virksomhed, som Kandidat-Tjenesten var Over-gangen til, gav Anledning baade til Eftertanke og Drøftelse mellem Kameraterne af Fremtidsplaner og Udsigter. Natur-

J. P. Thomsen, der var portner
fra højskolens oprettelse indtil 1891.
*J. P. Thomsen, portner from
RVAU's founding to 1891.*

ligvis svingede Stemningen mellem Haab og Frygt efter de forskellige Naturer; men fornuftigvis var der mest Grund til alvorlige Betragtninger; thi selv med den fineste Eksamen maatte man desværre bekende, ikke at være moden til at begynde som selvstændig i en saa vanskelig og utaknemmelig Stilling, som den praktiserende Dyr læges var i de Tider, i alt Fald i største Delen af Jylland, hvor det var et Nybyggerarbejde paa aldeles ukultiveret Bund. Og paa det Tidspunkt var der ikke anden Udvej for 20-aarige i enhver Henseende umodne Kavalerer.

Jens Poulsen Jensen (Jydske Jensen) (1845–1935), forfatteren til denne artikel, praktiserede i Nørresundby og Aalborg til 1879, senere blev han konsulent i hesteavl. Denne artikel blev publiceret i *Maanedsskrift for Dyr læger* 1922/1923, bind 34, pp. 87–95.

Hans Jensen Madsen.

En gammel fynsk Dyr læges Erindringer og Oplevelser.

Af Dyr læge H. J. Madsen, København.

Det blev bestemt at jeg skulde læse til Dyr læge, og d. 21. August 1868 mødte jeg paa Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole for at indmelde mig som Elev. Paa Kontoret sad den gamle Fuldmægtig Jokumsen, der gav mig en Undervisningsplan, og paa min Forespørgsel om hvor jeg skulde begynde Arbejdet, henviste han mig til at læse i Planen. Jeg stod da udenfor paa Pladsen og grandskede i den vidtløftige Plan over alle de Fag med de for mig fremmede Navne, uden at det var mig muligt at hitte ud af, hvor en vordende Dyr læge skulde begynde, eller hvor jeg skulde gaa hen. Jeg gik over i den store Hovedbygning, og i den store Vestibule, der imponerede mig, traf jeg en ældre Herre, som

Udarbejdet i anledning af Fyns Stifts Dyr lægeforenings 75 års jubilæum (1861–1936) og udgivet af dyr læge J. J. Jensen, foreningens sekretær (Allested). H. J. Madsens erindringer bringes her i uddrag (pp. 64–78) fra festskriftet.

Auditorium VII (i dag 1-01).
Auditorium VII (known today as 1-01).

jeg spurgte, om han kunde sige mig, hvorledes jeg havde at forholde mig for at paabegynde Studiet til Dyrlæge.

„Naa,“ sagde han, „skal De være Veterinær, saa gratulerer jeg Dem den Onde lyne mig med at være kommen paa denne Møganstalt.“ Han gav mig saa nogen Besked, som jeg efter den Salut ikke rigtigt stolede paa.

Det viste sig senere, at han var en gammel Elev, der havde gaaet og „bumlet“ paa Skolen i mange Aar.

Der stod jeg saa og gloede, til der kom andre Unge, som ogsaa skulde begynde der, og vi drøftede saa, hvorledes Undervisningen skulde foregaa.

Efter Planen blev vi klar over, at der til 1ste Del skulde læres Fysik, Kemi, Zoologi og Botanik.

Fysikundervisningen skulde begynde næste Dag Kl. 9 i Auditorium VII. Jeg mødte til den angivne Tid, og et Kvarter over Tiden traadte en middelhøj, noget tynd Herre ind. Hans Maade at gaa paa gav et tilforladeligt Indtryk, dette med et lille Nik for hvert af hans faststemplede Fodtrin. Det var Docent N. J. Fjerd. Fysik, som han skulde undervise os i, havde jeg aldrig før stiftet Bekendtskab med. Jeg lovede mig selv, at jeg nok skulde passe godt paa at faa det lært. Det var nogen Skuffelse for mig, at Docenten straks gik hen til Bordet og begyndte med „mine Herrer“ og saa holdt et indledende Foredrag over Fysikken, og, da

N. J. Fjord.

den elektriske Klokke ringede, med et Buk forlod Lokalet. Jeg var meget skuffet, jeg, som havde troet at faa Anvisning paa en Bog, hvori jeg kunde læse om Tingene, skulde nu være indstillet paa at faa Kundskaberne gennem Øret; det var noget aldeles nyt for mig, og saa knob det med at forstaa Docentens lidt jyske Dialekt. Min Skrivefærdighed var heller ikke saa stor, at jeg kunde nedskrive Foredraget.

Noget lignende gik det i næste Time. Her indtraadte en ældre, sortklædt, pertentlig Herre med høje Fadermordere og et Silketørklæde om Halsen. Hans Ansigt var blegt, men med et lille venligt Smil. Det var Prof. Barfod, der skulde forelæse Kemi for os. Han var en meget sensibel Herre, der altid eftersaa, om Termometret holdt sine 15°, før han begyndte sin Forelæsning. Naar det var Blæst eller Regn, saa vi ham komme gaaende med Galocher, 2 Paraplyer og en Stok; han nikkede venligt til os, naar vi i dyb Ærbødighed hilste paa ham. Han talte meget sagte, saa jeg i Begyndelsen ikke kunde høre eller forstaa alle de Tegn og Bogstaver paa Grundstofferne, som han paa en smilende Maade afleverede til os. Heller ikke han gav os Anvisning paa nogen Bog, hvor vi kunde læse om alle de mærkelige Ting, jeg for første Gang hørte om.

Der var stor Handel med Kollegiehefter af tidligere

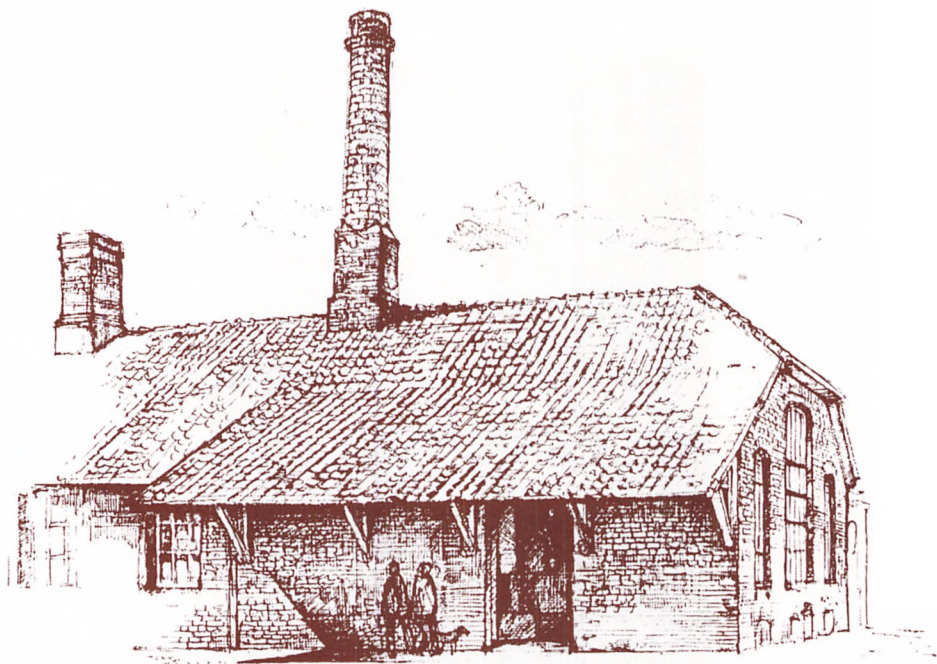
J. C. Schiødte.

Elever, men de viste sig at være af mere eller mindre Værdi for os.

Alle disse Tal, Formler og sære kemiske Forbindelser gjorde, at jeg i den første Tid var Fortvivlelsen nær, at lære alt dette for at kunne kurere Dyr, Dyr, som vi aldrig saa, syntes jeg, var ud i det blaa. At søge Raad og Vejledning hos Dhrr. Professorer turde vi ikke, dertil holdt de sig alt for højt hævet over os. Dertil kom, at ingen spurgte, om vi var Stede eller ikke, de syntes lige glade med, om vi var der eller ikke. I det Hele en Hjælpøvelse for os i den første Tid.

I Zoologi havde vi Prof. Schiødte. Han holdt Forelæsninger om Aftenen. Det var vist udmærkede poetiske Foredrag, men noget at lære efter til Eksamensbrug syntes jeg ikke, det var. Det var efter hans Maade at tage det paa næsten en Slags Underholdning for os. Han hadede Lytkens og Krøyers Lærebøger, som han altid gjorde Nar af. Ved Eksamen fordrede han en Del, som jeg ikke mindes at have hørt et Muk om i hans Foredrag.

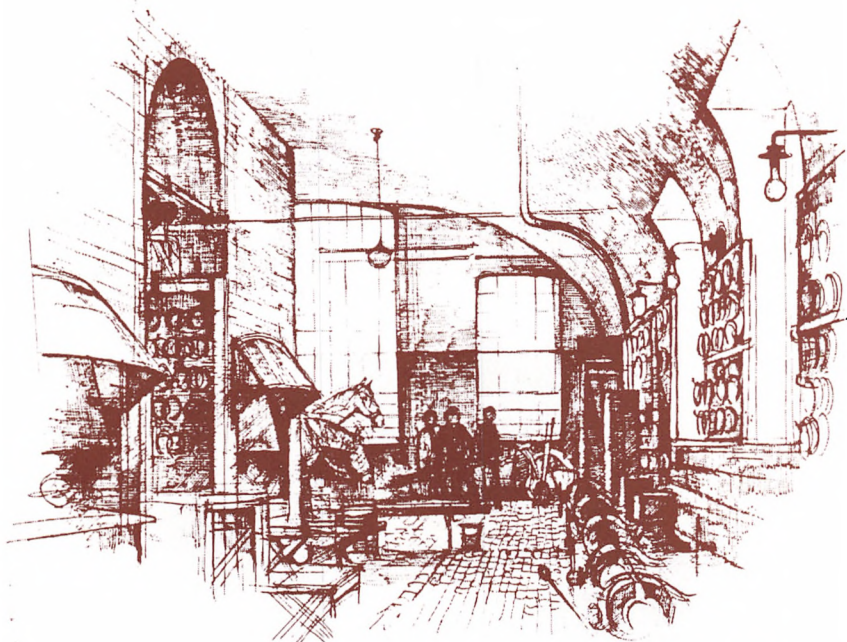
I Botanik havde Prof. Joh. Lange derimod ganske anderledes Greb paa at lære os om Planterne. Hans Ekskursionsture med os var sande Fornøjelsesture, idet baade han og hans Assistent, Stefan Nyland, velvilligt gav os Besked om Planterne, naar vi spurgte.

Den gl. Smedie af Hesteskoven og Smederens Hus. Tegnet af Mads Stage 1973.

Den gl. smedie. Tegnet af Mads Stage 1973.
From the old smithy. Depicted by Mads Stage 1973.

Efter Sommerferien 1869 begyndte jeg at læse til 2den Del. Om Morgenen gik vi hver Dag i Smedien for at lære at smede Hestesko. Det var Docent Westring, der var Lærer heri. Han var en underlig, faamælt Mand, som gav os Underretning næsten uden Ord. Vi fik først Øvelse i at smede Sømten af gamle Hestesko, for at vi derved kunde faa Haandelaget til at bruge Hænderne under Smedningen, og først naar vi kunde strække en smuk firkantet Sømten, fik vi Lov til at smede Hestesko. Vi fik alle anskaffet Arbejdsbluser og Skødeskind, og det kan nok hælde, at der var livligt Spektakel, naar alle vi 20 unge hamrede løs paa det gloende Jern. Vi var 2 om hvert Ildsted og hver Ambolt og skiftedes til at slaa med Forhammeren. Det var slet ikke uden Fare at arbejde der, idet der af og til suste en gloende Hestesko højt i Luften, naar den af en ubehændig Medhjælper blev ramt af Forhammeren, saaledes at den røg ud af Tangen for ham, der skulde forme den. Dette Smederi var rigtig noget for mig. Det var noget, hvorved jeg kunde komme til at anvende mine praktisk udviklede Evner. Jeg fik da ogsaa hurtigt Smedepølsen, og efter denne fik jeg Lov til gratis at fortsætte med Øvelsen, ja, jeg fik endogsaa lært at smede Søm, som slet ikke er saa let, naar de skal være bruglige. Hr. Westrings Undervisningsmaner var underlig; han kom ofte ufornødt, tog Tangen med det gloende

Fra den gl. smedie. Tegnet af Mads Stage 1973.
From the old smithy. Depicted by Mads Stage 1973.

Jern fra os og med Hammeren viste, hvorledes vi skulde gøre; men for at høre, om han sagde noget, maatte vi tage os i Agt for ikke at bøje os ned til ham, da vi saa kunde risikere at blive ramt i Panden af Hammeren, naar han løftede den til Slag. Jeg kan ogsaa huske, at Westring en Gang kom bag paa mig uden at jeg anede det, tog han en lang Sømten fra mig og kastede den i Brokkassen med de Ord: „Simpelt Arbejde kan ogsaa gøres omhyggeligt.“ Jeg maa vel have staaet og sløset med det, men det var en god Lærdom for mig. Jeg drev det til ved Eksamen at erhverve mig et ug i Beslagkunst, hvilket, efter hvad Prof. Stockfleth, som var Censor, sagde til mig, var en uhyre sjælden Karakter i det Fag, hvorfor han ønskede mig til Lykke dermed, noget uhørt og for mig uoplevet af en Censor som Prof. Stockfleth. Docent Vestring sagde derimod ingen Ting.

Det største og sværeste Fag var Anatomien, der foredroges af Etatsraad, Prof. Bendz. Det var med største Estime, næsten med Andagt, jeg gik til hans Forelæsninger. Denne ældre i hele sin Fremtræden fine, noble Mand indgød ved sin Fremtræden den allerstørste Respekt. Han mødte altid til Forelæsningen i fin, sort Diplomatfrakke og altid med fint pudset Fodtøj paa de smaa Fødder. Det var, som om han gik til en uhyre hellig Handling. Der var noget fint dramatisk over hans Fremtræden og Foredrag, og den kyn-dige og sikre Haand, hvormed han behandlede og fremstillede

Harald Krabbe.

indbragte Præparater, glemmer man ikke; ogsaa hans straalende Talent til med faa Streger at illustrere Tingene paa den sorte Tavle var ganske enestaaende, men jeg havde en Følelse af, at han skulde skynde sig for at faa det store Pensum igennem. Det lettede os imidlertid meget, at han havde skrevet de ypperlige Lærebøger i Faget, hvilket vi meget savnede i andre Fag, navnlig i Patologien. Det var utænkeligt, at nogen skulde vove at henvende sig til Étatsraaden. Han har aldrig henvendt et Ord til mig uden for Eksamen, men der var han høflig og uden Spydigheder om éns Dumheder. Undervisningen, vi fik i Dissektion, var kun fattig og knap. Étatsraaden gav sig ikke af med manuelle Ting, og hans Assistent, Dr. Krabbe, gik omkring som en nærsynet, underlig, tør, sær Mand og sagde ingen Ting. Det var maaske Betjenten, Knudsen, vi lærte mest af ved at se ham fremstille Præparater til Undervisningen; ogsaa til at sælge lavede han fine Bensamlinger, som blev lufttørrede uden for Dissektionssalen. Det var om Aftenen, vi øvede os i Dissektion, og herved var vi gerne overladt til os selv, hvorfor det ofte gik meget livligt til. Der blev kastet med Kødstykker, og undertiden udviklede det sig til hele Batailler. En Gang under en saadan traadte pludselig Étatsraaden ind, noget, som aldrig var hændt før. Han bebrejdede os paa den noble og elegante Maade, der var ham egen, „at vi kunde nænne at profanere Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole

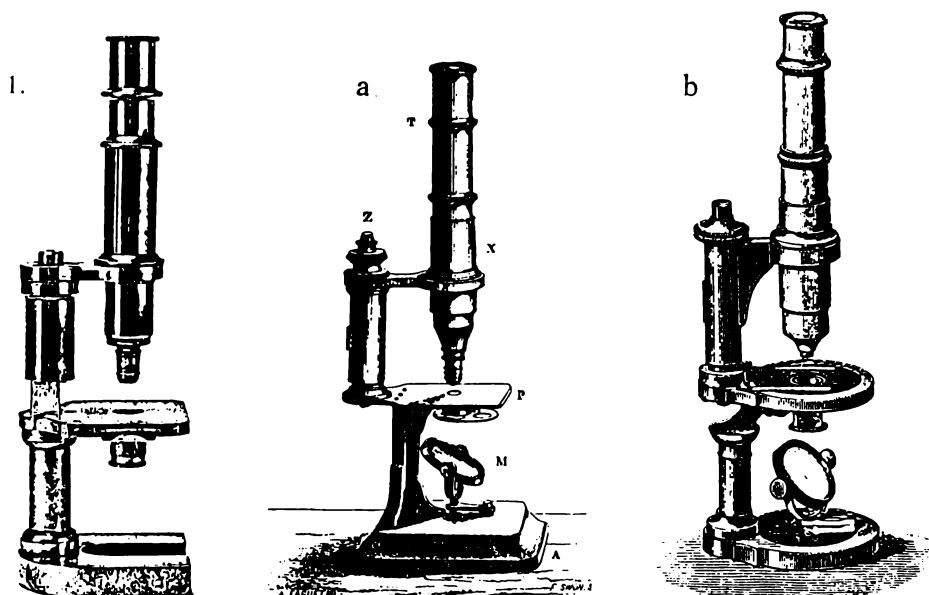

Stud. med. H. C. B. Bendz i sit studiekammer. På væggen t.h. et portræt af faderen, borgmester L. M. Bendz, Odense. Billedet er et udsnit af "Interiør fra Amaliegade 1824-1828", malet af H. C. B. Bendz's broder, maleren Wilhelm Bendz (1804-1832). Original på Den Hirschsprungske Samling i København.

H. C. B. Bendz occupied with his studies.

ved at tilsvine et Lokale, hvis Mage ikke fandtes i Verden." Det kan nok være, at den Tale gjorde sin Virkning, vi indsaa meget vel, at vi havde baaret os drengeagtigt ad, hvorfor der efter den Tid var Ro i Dissektionssalen. Fysiologien blev den Gang foredraget sammen med Anatomien, og jeg ser endnu Etatsraaden ved sine Forelæsninger paa sin elegante, teatraliske Maade træde et Par Skridt frem, forevise Præparater og Tegninger og sige: „Der ser De, mine Her- rer, hvor vist Naturen har indrettet alt.“ Vi fik Følelsen, som om det var ham, der havde udfundet, hvorledes det hele egentlig foregik, det var, som om han trak Tæppet bort for det hemmelige Rum, som vi fik Lov til at kigge ind i, for vi var kun værdige til at kikke og beundre. At have eller nogensinde faa selvstændige Begreber eller Mening om Tingene, nej, det var udelukket for os, saa lavtstaaende Kroppe, som vi følte os over for saadan Storhed og Visdom, som her mødte os.

Mikroskopi var der den Gang endnu ikke Undervisning i, der stod kun opstillet en Række Mikroskoper, hvori vi kunde se de derunder indlagte histologiske Præparater, men selv at behandle eller haandtere et Mikroskop var aldeles udelukket, det var et alt for fint og kostbart Instrument for os.

1. Zeiss' første sammensatte mikroskop udkom i 1857/1858. Kort efter fremstillede Zeiss 5–6 andre modeller, deriblandt den viste, som blev produceret i mange år. To små mikroskoper, "Microscope usuel" (a) og "Microscope d' étudiant" (b) af Chevalier. Fra Harald Moe: Mikroskopets historie, København 1990.

1. Zeiss' first compound microscope was produced in 1857/1858. Two small microscopes "Microscope usuel" (a) and "Microscope d' étudiant" (b) of Chevalier.

Et saa vigtigt og belærende Fag som Patologien, indre Medicin, Farmakologi, Farmaci og alt dertil hørende blev doceret af Prof. Bagge. Jeg mindes endnu de lange Forelæsninger om almindelig Patologi, om Sygdommens Væsen og Aarsag, om de lange filosofiske Betragtninger over Begrebet Feber og Flogiston og de henflydende teoretiske Betragtninger over antiflogistiske Midler og Behandling, hvilket gav mig Følelsen af noget sært aandeagtigt, som stammede fra en ukendt Verden, der var meget vanskelig at faa Indblik i. Endvidere om de smitsomme Sygdomme, der kunde opstaa af Miasmer og Kontagium, og derefter kaldtes miasmatiske og kontagiøse Sygdomme; ja, det var vist god Latin i den Tid, som vi arme Spirer havde stort Besvær med at faa lært. I min Skoletid var Termometret ikke brugt til Maa-ling af Legemstemperaturen. Feberens Grad og Styrke bestemtes udelukkende ved Pulsslægts Antal og Beskaffenhed, Aandedrættet, den ydre Legemsvarme og Kongestion i synlige Slimhinder. Fandt man deraf Feber, ja saa var antiflogistiske Midler indiceret. Den første af disse var Aareladning, der havde det Gode, at Folk kunde se, der blev gjort noget, og dette, at se Blod i strømmende Mængde flyde ud, og saa at Dyrslægen igen var Mand for at standse Strømmen, gjorde en vis Effekt, og gør det vist endnu. Af andre

God morgen, hr. professor. Professor Bagge ved gennemgang af klinikken ca. 1865. Illustrationen er hentet fra J. Jensens artikel i *Maanedsskrift for Dyrlæger* 1922/1923, bind 34, pp. 87–95 (pp. 160–170 her). "Good morning, Professor". Professor Bagge on a clinical round approx. 1865.

Midler blev Salpeter, Salmiak og senere Brækvinsten almindelig anvendt.

Professor Bagge var ogsaa Forstander for den stationære Klinik, hvor vi skulde gøre os praktisk habile til at behandle syge Dyr, hvoraf der altid var mange. Den Gang var Prisen for opstaldede Dyr meget ringe, og jeg antager, det var af den Grund, der blev sat saa mange Dyr ind, for den Behandling, de fik, var, synes jeg nu, ikke meget beventd. Prof. Bagge mødte altid i Klinikken i Diplomatfrakke og høj Hat. Selv i den værste Vinterkulde har jeg aldrig set ham med Overfrakke paa. Manchetskjorten var ikke altid knappet foran, saa vi kunde se hans laadne Bryst, naar Skjorten under Bevægelserne aabnede sig; han gik altsaa heller ikke med Uldrøje under Skjorten. Naar han om Vinteren kom gaaende over i Klinikken, saa man kam derfor ofte „skutte“ sig og gnide Hænderne energisk.

I denne Paaklædning var det derfor ikke saa underligt, at han sjældent foretog sig noget, hvorved han kom i nær Berøring med Dyrene, hvorfor Undervisningen nærmest bestod i en svævende, teoretisk Konversation om den foreliggende formodede Sygdom, naar Krisen vilde infinde sig osv.

Der var vel nogen Øvelse i Perkussion og Auskultation, men nogen Art havde det dog ikke. Vi kendte jo ikke noget

til Bakterier og deres Forhold som Sygdomsaarsag og heller ikke til Antiseptik, dog var Karbolsyre begyndt at blive brugt i Form af Karbololie, der var Prof. Bagges Universalmid- del til Brug ved Saarbehandling.

Prof. Stockfleth kunde derimod ikke indse Nytten af Karbololien, han sværgede stadig til Blaastensvand, et For- hold, der var meget desorienterende for os Elever, idet de to Herrer var Censorer ved Eksamen i de kliniske Fag hos hinanden, saa det ikke altid var saa let for os at balancere mellem disse Synspunkter. Vi Elever arbejdede den Gang nærmest for at faa Eksamen, det store, truende Spøgelse, der stod der forude, at dygtiggøre os til den praktiske Gerning, vi skulde gaa ind i, kom ligesom i anden Række. Den store Videnskab fordrede sin Ret, derfor var hele Apparatet med Diplomatfrakke og høj Hat og mig tre Skridt fra Livet vel nødvendigt for at vise den enorme Højde og de imponerende Vidder, denne Videnskab aabnede os en Smule Adgang til at kikke ind i.

Uagtet jeg var meget flittig til at møde i Klinikken og sørgede for at faa saa mange Patienter som muligt for der- ved at faa Øvelse og Indsigt med deres Behandling, saa var det, som det hele gled forbi een uden noget videre Udbytte. Prof. Bagge vovede man jo ikke at spørge, fordi vi som Regel kun fik et ironisk Spørgsmaal til Svar. Han nøjedes med at læse vore Journaler og foreskrive os den Medicin, der skulde gives.

Hans Assistent, Løjtnant Bekker, som vi var nærmest henvist til at spørge, var vist mere Løjtnant end Kliniker, saa der fik vi ikke megen Underretning af Værdi.

— Vidt forskellig herfra var Prof. Stockfleths Under- visning, der var mere praktisk anlagt. Han skev ogsaa sta- dig praktiske Bøger om Kirurgi, som han underviste i, og som vi syntes var Hovedhjørnestenen for vor fremtidige Virk- somhed som Dyr læger. Professoren, der selv tidligere havde været praktiserende Dyr læge, mødte ikke i Diplomatfrakke og høj Hat, han var kendt af de mange Klienter, som Sko- len den Gang havde, og forstod paa en meget praktisk Maade at omgaas dem. De saa alle op til ham, hvad der skaffede ham stor Respekt ogsaa blandt os Elever. Hans forstrinligt ledede Operationsøvelser var af stor Tiltrækning for os, idet vi her lærte en meget væsentlig Del af det, vi senere som Dyr læger fik Brug for, Prof. Stockfleth var en i allerhøjeste Grad optaget Mand, idet han, foruden at forelæse Kirurgi, ledede Operationsøvelserne og Fødselshjælpen og tillige var Leder af den ambulatoiske Klinik, som den Gang var meget stor, og hvor han næsten daglig i Praksis foretog lange Køre- ture i Københavns Omegn. Han havde altid meget travlt, og man saa ham vimse omkring med raske, vævre Skridt og Bevægelser. Selv om han ikke gav sig af med den enkelte af os, havde vi dog en knusende Respekt for ham, saa vi kunde gaa i Ilden for ham, om det var nødvendigt. Vi holdt af ham som en faderlig Ven, men som jeg dog ikke kunde tænke mig at komme paa nærmere Hold.

Veterinærkandidater vinterhalvåret 1877–1878 med prof. H. V. Stockfleth og doc. E. Becker. Bageste række fra venstre:

Veterinary graduates from the winter semester 1877–1878 with Professor H. V. Stockfleth and Docent (Reader) E. Becker.

Hans Kirstejn Christensen (Dollerup) (1857–1886)

Caspar Christian Roed-Müller (1855–1922)

Hans Peter Møller (1857–1943)

Erik Becker (1842–1902)

Jens Christian Carlsen Fløistrup (1854–1937).

Siddende fra venstre: Frantz Christian Sophus Liisberg (1857–1898)

Laurits Nielsen (1849–1911)

Harald Viggo Stockfleth (1824–1879)

Hans Hansen (1856–1930).

Heller ikke han kendte videre til Antiseptik, Aseptik og Bakterier. Ved vore Operationer og Øvelser blev der ikke anvendt nogen Antiseptik. Saarfeltet blev ikke afvasket, og jeg tror endog, vi advaredes mod at fugtiggøre det Sted, hvor vi gjorde vore Indsnit. Den eneste Gang, jeg mindes en lille Antydning af Antiseptik, var, da han opererede Kongens Ridehest for Strubepibning.

Jeg havde den Patient at passe, og jeg mindes, at Prof. hver Dag kom over i Stalden med en Refraichør og overdouchede Saaret med Karbolvand efter Operationen.

Den Dag, Operationen skulde foretages, kom et kongeligt Køretøj med rød Kusk og 3—4 høje Herrer, der vilde overvære Operationen. Prof. gik nervøs omkring og gav Ordre og Instruktioner til os om, hvorledes det hele skulde foregaa. Han var iført en gammel Dragt uden Kittel, som den Gang ikke kendtes. Det undrede mig, at han ikke var finere, nu da alle disse høje Herrer kom til Stede.

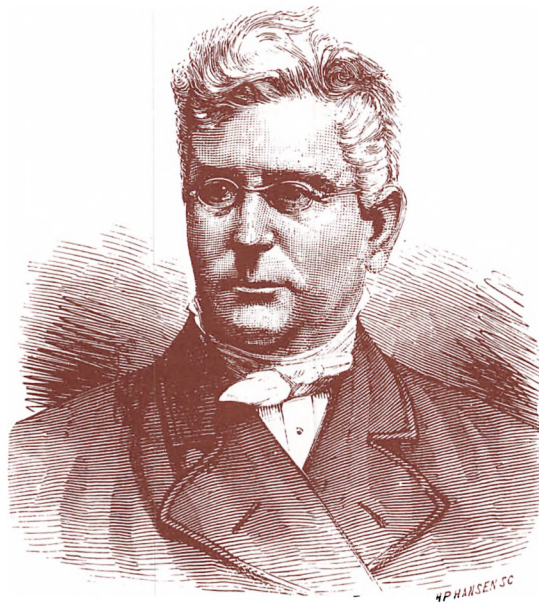
Det blev mig forundt at holde Hovedet og senere at ride Hesten rundt paa Ridebanen, men da jeg ikke havde et ordentligt Ridetøj, gjorde jeg vist en meget ynkelig Figur paa den meget livlige og fyrige Hest.

Operationen lykkedes, saa vidt jeg ved, godt, og kort Tid efter havde vi den Glæde, at Prof. blev hædret med Ridderkorset.

Kongen kom ofte kørende ud for at se til sin Hest. Han henvendte sig første Gang paa Vagtstuen for at faa Besked om, hvor Kongens Hest stod. Den vagthavende Kandidat kendte ham ikke, men pegede hen paa Stalden, hvor Hesten stod, idet han forklarede, at naar han gik ind ad den 1ste Dør og saa til venstre, stod Hesten der. Kongen takkede og gik over mod Stalden. Kandidaten blev meget forbavset, da han saa Prof. Bagge komme farende og med Hatten i Haanden teede sig saa ærbødig for denne Mand.

Hver Gang Kongen besøgte sin Hest, gav han Staldbetjenten en Specia i Drikkepenge. Da jeg fortalte Prof. Stockfleth det, sagde han: „Ja, Madsen, ja, Madsen, det er dyrt at være Konge!“

Prof. Prosch underviste os i Husdyrbrug, Hestens Ydrelære og Beslaglære. Han var endnu mere end alle de andre Lærere højt hævet over os Elever. Han var vistnok en meget lærd Herre, som vi skulde omgaaes med stor Forsigtighed, for ved den mindste Forstyrrelse afbrød han sine Forelæsninger, den store Aare i hans Pande svulmede synlig op, og det varede lidt, førend han igen kunde fortsætte. Hans Forelæsninger var ikke saa lige til at forstaa, da han benyttede lange indskudte Sætninger med bidske Sidehug om anderledes tænkende eller kritiske Bemærkninger om det Bestaaende, saa det var meget svært at finde ud af, hvad hans Mening om Tingene var. Det lettede os dog noget, at han var en meget flittig Forfatter, der skrev mange Bøger, som vi læste

V. A. Prosch

Professor V. A. Prosch.

for at søge at finde ud af, hvad den strænge Mand egentlig mente; men det var nu heller ikke saa lige til, for hans Skrivemaade var tung og vidtløftig med meget lange Sætninger og Indskud, saa her var det ogsaa svært at finde Guldkornet. — Han skulde ogsaa bibringe os praktisk Øvelse i Bedømmelse af Hestens Eksteriør, men her var hans Væremaaede saa kritisk og bidende, at det var med Angst og Bæven, vi mødte der. Vi havde en Følelse af, at han saa ned paa os elendige Veterinærer, som han lod nedsættende Ytringer falde om ved adskillige Lejligheder. Jeg husker den sæere store Naade, vi følte, naar vi ved meget sjældne Lejligheder, f. Eks. i Ydrelære, undgik en sønderlemmende Kritik, som altid skulde have Afløb, om ikke over andet, saa over Lokalet eller over Belægningen i Ridehuset med Bark, saa det ikke var til for ordentlige Mennesker at opholde sig der under Øvelserne. Prof. Prosch var dog sikkert en stor Hippolog og Kender af Heste, men vi fik dog ikke megen Viden af denne frygtindgydende Mand. Vi var meget ængstelige ved at gaa til Eksamen hos ham, der vankede

næsten altid megen Ironi. Jeg overværede en Gang en meget pinlig Episode ved en Eksamen. En noget ældre Elev kom til Eksamensbordet. Prof. Prosch lagde en Bunke Sedler foran Eleven, der trak en. Denne tog Prof., idet han sagde: „Her staar,“ og saa læste han de tre Spørgsmaal op, som stod skrevet paa Sedlen, hvorefter han anbragte Albuerne paa Bordet og Hænderne for Øjnene. Efter nogen Tids Tavshed spurgte Eleven, om han ikke maatte faa eet Spørgsmaal ad Gangen. Prof.'s store Aare i Panden svulmede, han gentog Oplæsningen af de 3 Spørgsmaal og indtog derefter igen den samme Stilling. Endelig, efter nogen Nølen og efter at Prof. havde set paa sit Ur og sagt noget om, at der kun stod 20 Minutter til Elevens Raadighed, begyndte denne at tale noget om det først opgivne Spørgsmaal, og da han pauserede og saa afventende paa Prof., sagde denne, „ja, alt det kunde man have faaet at vide af enhver Røgter, ved De ikke mere?“ Pavse. Lidt efter rejste Eleven sig, idet han udbrød, „jeg troede, jeg var kommen herop for at blive eksamineret og ikke for at blive holdt for Nar.“ Jeg ser ham endnu staaende og knappe sin lange, sorte Frakke i og op gentagne Gange fra øverst til nederst. Prof. var ved at eksplodere, rød i Hovedet og aldeles rasende raabte han til Eleven om straks at forføje sig bort, og da denne tøvede, opfordrede Prof. os i Auditoriet til at smide den Karl ud. Da ingen gjorde Mine til at efterkomme Opfordringen, raabte han: „Hent da Skolebetjenten til at smide den Karl ud!“ Eleven, der stadig gentog sin Protest mod den Behandling, han havde faaet, retirerede nu langsomt hen imod Døren og forsvandt. Prof. fo'r ind i sit Værelse, og Censorerne sad og saa til aabenbart i Tvivl om, hvad de skulde foretage sig.

En Stund efter kom Prof. igen ind og fortsatte Afhøringen af næste Elev under en meget trykkende Atmosfære for os alle.

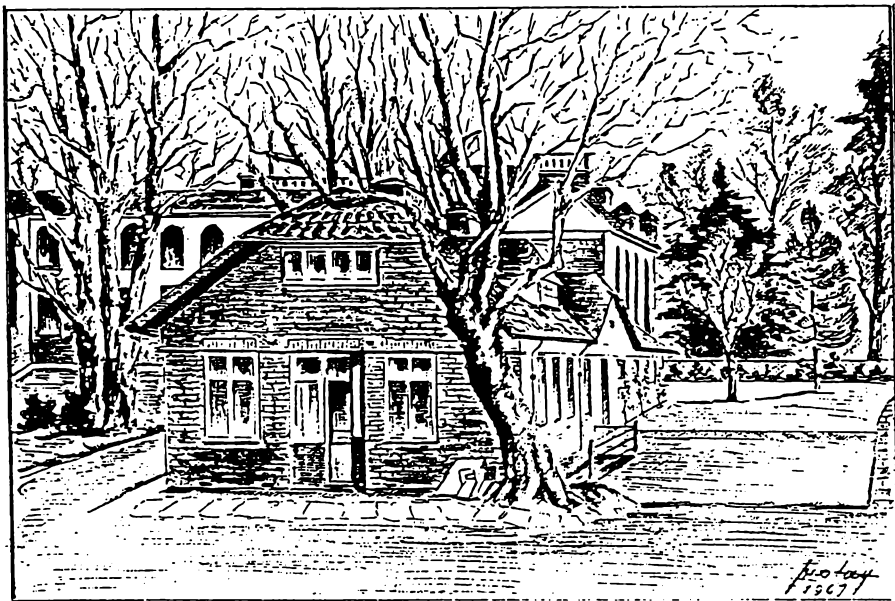
Skandalen blev i den følgende Tid drøftet i Aviserne, idet baade Prof. og Eleverne skrev Redegørelse herom. Prof. indgav Andragende til Skolens Direktion om at faa Eleven bortvist fra Skolen, men Resultatet blev, at Eleven fortsatte og Aaret efter fremstillede sig igen til Eksamen. Vi var svært spændt paa, hvorledes det vilde gaa, og Auditoriet var stuvende fuldt ved den Lejlighed. Eleven havde engageret 2 Stenografer til at nedskrive, hvad der forefaldt under Eksaminationen. Som sædvanlig trak Eleven en Seddel, hvis Spørgsmaal Prof. læste op, men forholdt sig iøvrigt passiv ligesom forrige Gang. Eleven forklarede en Del om Spørgsmaalene, og da de 20 Minutter var gaaet, endte denne Scene med et kort „Tak“ af Prof.

Resultatet blev, at Eleven fik slet, men da han i de andre Fag stod godt, fik han Eksamen og blev Dyrslæge.

H. T. V. Bay.

Docent Bay var Lærer i veterinær Retsslære. Han var Læge, en bred, duknakket Skikkelse, der altid gik, som om han grundede paa store Verdensproblemer. Han gav os altid kun et Nik til Hilsen, naar vi svingede med Hatten for ham. Den høje Hat, han altid gik med, rørte han aldrig ved sin Hilsen. Vi var flere, der gik til Manuduktion hos ham for at lære noget af Patologiens Hemmeligheder. Paa en meget praktisk Maade fik vi noget Kendskab til Sygdomslæren, som var af nyere Dato, end den vi fik doceret af Prof. Bagge. Her hørte jeg første Gange om Bakterier, idet han beskrev os Miltbrandstaven, som noget Nyt, der var fremkommen, og at man ved „en Tuberkel“, forstod en lille Hob, der fandtes i snivede Hestes Lunger. Bay tog sig faderlig af os til stor Forskel fra de fleste andre af vore Lærere. Han drev det endog til at aflægge mig et Besøg, da jeg en Gang laa syg af en Byld i Halsen. Da der i den Tid var en stor Koppe-epidemi i København, vaccinerede han os med original Koppelymfe, som han erhvervede sig ved at indpode et Par Kvier, der henstod paa Skolen. Enkelte af os Elever, hvor Podningen ikke slog an, var jeg med til at revaksinere, idet jeg tog Lymfen fra min Arm og podede dem med dette paany. Hr. Bay maa have erfaret dette, for han holdt en stor Formaningstale til os om, hvor farligt dette var, idet der muligt kunde overføres Sygdomme fra den ene til den anden. Af Bays Forelæsninger over smitsomme Sygdomme lærte jeg den Smule Patologi, jeg i det hele taget fik lært. Terapien var hen i det blaa, den fik vi kun lidt af i Klinikken.

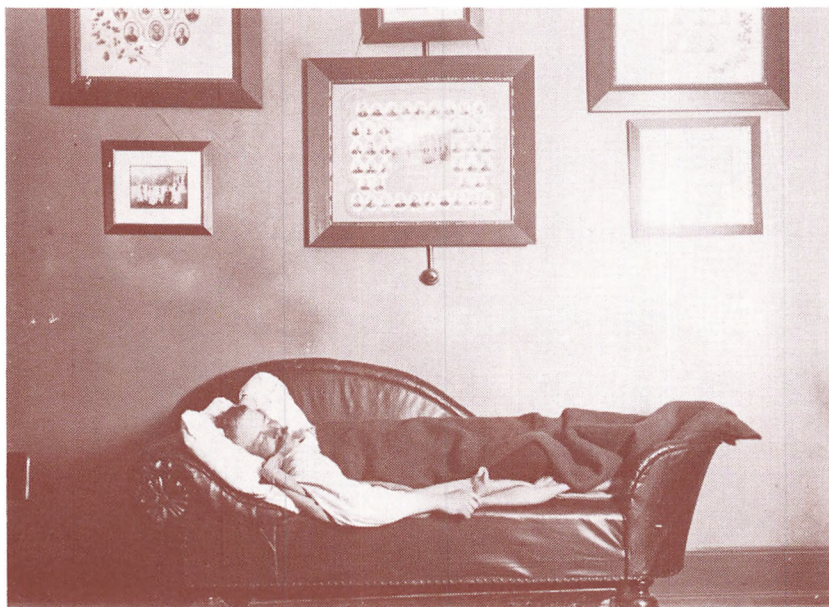
I denne ende af Søndre Sidebygning lå Ambulatorisk Klinik i mere end 40 år, derefter overtog Apoteket lokalerne. I den anden ende boede professor Bagge.

The Outpatients Clinic was placed at this end of the South Building for more than 40 years before, it was taken over by the Dispensary. Professor Bagge lived at the other end.

I Løbet af 3. Aar fik jeg 2. Dels Hovedeksamen. Nu skulde jeg deltage i det befalede halve Aars Kursus i ambulatorisk Klinik med Ret til at foreskrive Medicin til syge Dyr.

Vi var en halv Snes saakaldte Kandidater, som efter Tur holdt Vagt Dag og Nat i Vagtstuen for at modtage syge Dyr til Indsættelse i Skolens Klinikker og for at behandle Dyr, der kom fra Kreaturejerne. Vagtstuen var en tarvelig lille Stue, belyst med et syngende, aabent, fiskehalet Gasblus, en almindelig Kulovn, en hestehaarsbetrukken Sovesofa og et Skrivebord. Operationsbord eller lignende fandtes ikke. Af Instrumenter fandtes der næsten heller ingen. Vi havde svært ved om Vinteren at passe Kakkelovnen, der ved Afløsningen, som foregik om Aftenen, enten var helt kold eller rødglødende, saa den gav en ulidelig Straalevarme.

Om Natten hyggede vi os paa Sofaen med et gammelt Tæppe, saa godt vi kunde. Det forekom ikke ofte, at vi blev forurologet af ankomne Patienter, dog blev jeg et Par Gange alarmeret. Den ene Gang af en Dame, som bad mig følge med i en Droske til Byn for at se til en Kat, der var meget syg. Det var hos en flotboende Familie, bestaaende af en Del gamle Damer, der ytrede stor Sorg over den elskede gamle

En fortjent hvilepause på den gamle sofa. (Ambulatorisk Klinik).
A well earned rest in the old sofa. (Outpatients Clinic).

Kat, som var ved at opgive „Ævret“. De forlangte, at jeg straks skulde give Katten en smertefri Død ved Brug af Cyankalium. Da jeg ikke kunde inlade mig paa at gøre dette i Hjemmet, fik jeg dem overtalt til at bringe Dyret ud paa Skolen. Den Gang kendte vi ikke Chloroform som Dræbemiddel, og Blaasyre turde jeg ikke inlade mig med; saa vi havde ikke andre Apparater dertil end en Blok og en Hammer.

Katten blev indpakket i mange Tørklæder og Tæpper, og en af Damerne fulgte med for at passe paa, at Dyret kom ordentlig af Dage og for at faa den med hjem, saa den kunde faa en hæderlig Begravelse. Da det ikke vilde være rart at have hende som Vidne til Dræbningen, gjorde jeg alt, hvad jeg kunde, for at gøre hende ked af at overvære Eksekutionen, og det lykkedes mig ogsaa at blødgøre hende, saa hun overgav mig Dyret, for at jeg saa hurtigt som muligt kunde komme tilbage med den i død Tilstand. Jeg fik i en Fart fat paa Staldbetjenten, for at han kunde give Dyret det dræbende Slag paa Blokken.

Jeg ved, at jeg ikke sov den Nat, dels fordi jeg frygtede for, at jeg i Skyndingen ikke skulde have faaet Livet tilstrækkeligt af Dyret, og dels for at de skulde opdage min Henrettelsesmaade. Det var ikke flatterende for et ungt Menneske saaledes at skulle forrette Rakkertjeneste, men heldigvis hørte jeg ikke mere til denne ækle Kattestorie.

En almindelig hverdag på Ambulatorisk Klinik omkr. århundredskiftet. Anden person fra v. den senere professor i alm. patologi og patologisk anatomi ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole Andreas Frederik Følger.

A typical day at the Outpatients Clinic at about the turn of the century.

En anden Nat blev jeg „purret ud“ af en Bondemand, der kom kørende i stærk Fart og forlangte, jeg skulde følge med. Han havde en Ko, som led af Trommesyge, og som han frygtede for var ved at revne. Jeg tog med, og han kørte rasende hurtigt ad Vangede til. Et Stykke udenfor Byen holdt et nyt Køretøj parat, hvorpaa jeg fortsatte den vilde Fart. Idet jeg satte mig i Agestolen, fo'r Hesten af Sted med et saadant Ryk, at Agestolen og jeg i den fløj bagover i Vognen. Ankommen til Gaarden stod en Mængde Folk udenom den syge Ko. En ung Mand kom og sagde, han var medicinsk Student, og at han havde forsøgt at tappe Koen med en Trokar, som han holdt i Haanden. Da jeg spurgte ham, hvorfor han stod med Trokaren, undskyldte han sig med, at han ikke kunde faa den stukket ind, han mente nemlig, den skulde jages ind midt i Ryggen, og det kunde han ikke. Hurtigt anbragte jeg min Trokar i Vommen, og der udstrømmede en stor Mængde Luft, hvorfor jeg høstede stor Anerkendelse for Hjælpen. Jeg fikserede Kanylen ved et Baand omkring Dyret og gav Paalæg om at lade den blive siddende indtil videre, hvorefter jeg igen blev kørt hjem til Skolen. Næste Morgen mødte Ejeren igen og berettede, at der vedblev at sive Luft ud af Kanylen og bad om at faa Koen tilset igen. Nu kom Prof. Stockfleth til og beordrede straks vor Praksisvogn, en Charabanc med Ruf over, for-

spændt, og saa mange af os Kandidater, den kunde rumme, tog med til Gaarden. Professoren befølte Koen paa Halsen, hvorefter han beordrede Ejeren ind at hente en Spand varmt Vand.

Saa snart han var gaaet, sagde Prof.: „Nu rask, drej Koen om i Baasen, et Mundjærn paa den, for der sidder en Roe i Spiserøret“. Jeg beordredes til at stikke Haanden ned i Svælget paa Koen, samtidig med at han anviste en anden Kandidat til uden paa Halsen at trykke Roen op, saa jeg kunde faa fat paa den. Dette lykkedes mig meget hurtigt, og Prof. stak det fatale Roestykke i Lommen. Mundhjørnet blev taget af, og Koen drejet om i Baasen, saa den stod, som før Ejeren gik efter varmt Vand. Kanylen blev nu taget ud, og det varme Vand brugtes til at afvaske Koens Side, der var tilsmudset af den fra Kanylen udflydende Gødning. Prof. ordinerede Ejeren til at give Koen letfordøjeligt Foder, saa vilde den snart være i Orden igen.

Paa Udturen havde jeg været Kusk, paa Hjemturen blev jeg beordret til at tage Plads indenfor Ruffet hos Prof. Det var med bange Forventninger, jeg tiltraadte denne Hjemkørsel, men jeg glemmer ikke den Hensynsfuldhed, hvormed Prof. viste os Roestykket og forklarede mig og de andre, hvorledes Symptomer og Behandling var ved saadan en Lejlighed. Jeg beskriver dette saa udførligt for at vise, hvor hensynsfuld Prof. var over for mig og vel ogsaa for at dække Skolen og sit eget Renommé. Efter denne Episode var jeg Prof. endnu mere hengiven.

En Søndag Morgen kom en Mand kørende og forlangte at faa Prof. i Tale. Han havde en halt Hest hjemme, som han ønskede, Prof. skulde tilse. Det passede dog ikke Prof. at tage med, men han forsikrede ham, at han nok skulde sende en solid Mand med ham hjem. Prof. kaldte mig ind og bad mig følge med Manden, „men jeg forsikrer Dem Madsen,“ sagde han, „at det er en meget vanskelig og yderst hidsig Mand, saa De maa se at klare Dem med ham, for kan De det, bliver De indbudt til at spise Frokost med ham, og han vil køre Dem hjem igen. Kan De ikke klare Dem, faar De ingen Frokost og kommer til at gaa hjem.“

Efter den Forklaring og Anbefaling til Manden om min Kapacitet rullede vi af Sted ud ad Bülowvej for at naa ud paa Strandvejen, hvor han boede. Ved Undersøgelsen af den halte Hest saa jeg straks, at Lidelsen maatte have sit Sæde i Hoven. Ejeren mente derimod, at den havde Skaden i Senerne. Vi kom straks i en varm Disput herom, hvori han ytrede, at han ikke stolede paa disse unge Veterinærer. Jeg fik dog endelig Lov til at undersøge den syge Hov nærmere og skære ind paa den, hvorved det ganske rigtig viste sig at være en Betændelse i Hoven med Pusan-

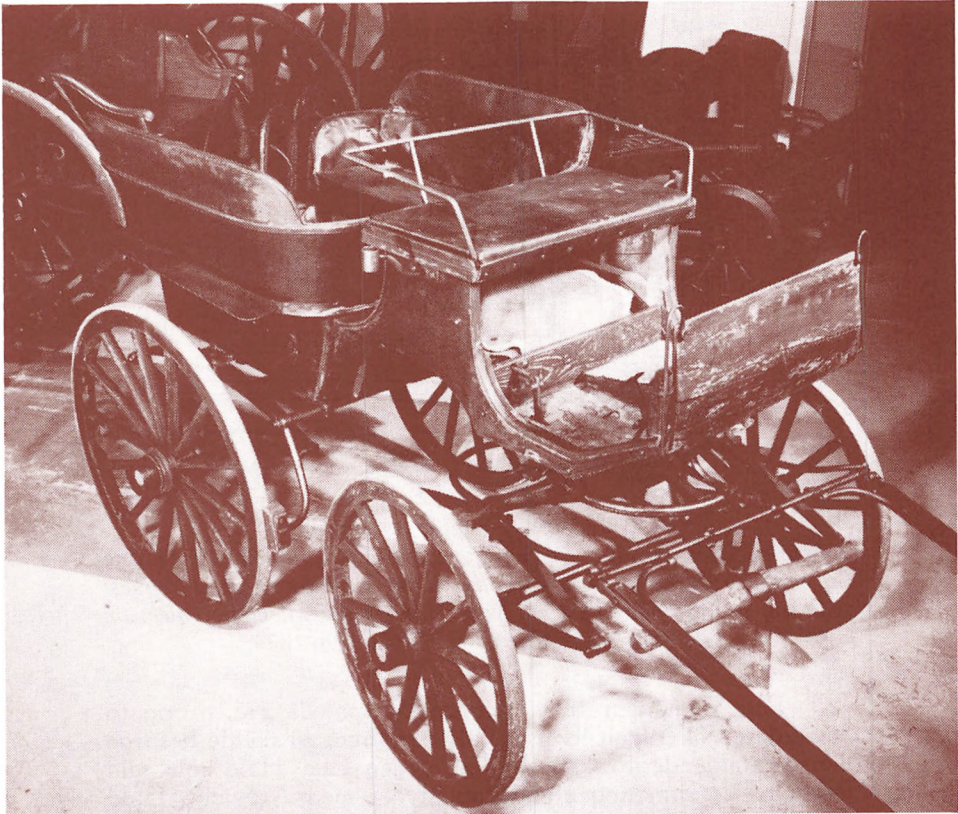
Chr. Albert Frederik Thomsen.

samling, der flød ud. Dette beroligede ham noget, og jeg fik Ro til at behandle Dyret videre og foreskrive, hvad der skulde gøres.

Da vi var færdige, anmodede Ejeren mig om at være saa god at spise Frokost med ham, før vi kørte hjem igen. Jeg havde altsaa naaet mit Maal, at kunne fortælle Prof. om min Sejr. Ved Ankomsten til Skolen kunde min Mand dog ikke undlade at tage det Løfte af mig, at jeg skulde bede Prof. om at se indenfor hos ham, naar han ved Lejlighed kom forbi, for man kan nu engang ikke rigtig stole paa disse unge Veterinærer.

En Gang blev jeg sendt hen til Skolens Direktør, General Thomsen, for at tilse hans Heste og Hunde. I Overværelse af saavel Generalen som Generalinden undersøgte jeg Dyrene. Det viste sig at være elskværdige og venlige Mennesker, der udspurgte mig om mine Forhold, og hvor jeg agtede at nedsætte mig. De indbød mig til at spise Frokost hos dem, og det ikke alene denne Gang, men hver Gang, jeg vilde komme at tilse deres Dyr ved den Tid, de spiste Frokost. Dette Tilbud benyttede jeg et Par Gange, men da Generalen blev udnævnt til Krigsminister, havde jeg som Regel kun Generalinden at forhandle med.

En anden Gang blev jeg tilkaldt af en Fru, hvis Hund havde faaet Hvalpe et Par Dage i Forvejen. Da det den Dag var hendes Mands Fødselsdag, vilde hun saa gerne have, at Hvalpene skulde have „faaet Øjne“. Jeg maatte meget beklage, at jeg ikke kunde gøre dem seende, det vilde

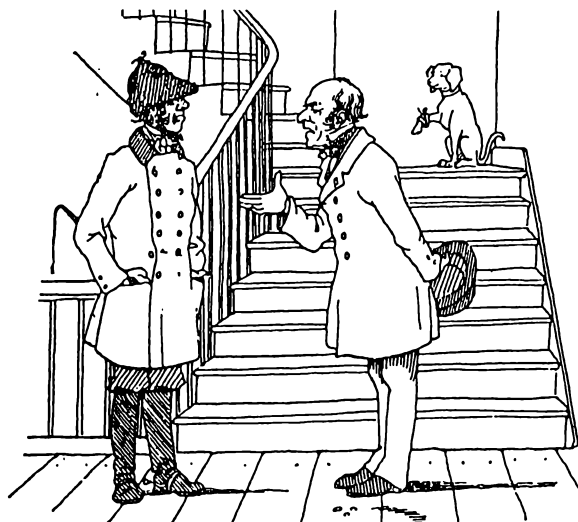
Charabanc anvendt i årene 1900–1920 til dyrlægepraksis fra Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Restaureret på Nationalmuseet efter donation fra Lemvig-Müller og Munch A/S's Fond, Højskolens Jubilæumsfond og Carlsbergs Mindelegat for Brygger J. C. Jacobsen.

Wagonette used 1900–1920 for Veterinary practice at RVAU.

de først blive, naar de var 8—9 Dage gamle, hvilket hun var meget ked af. da hun havde glædet sig saa meget til at give sin Mand den Overraskelse.

Naar Prof. Stockfleth af og til tog os med ud i Praksis, saa vi, at han kendte en Masse Mennesker, som han slog en Passiar af med og senere fortalte os om. Under disse Ture kunde han være munter og underholdende, og jeg havde ofte den Tilfredsstillelse, naar der skulde tilses Dyr oppe i Løjlighederne, at han bad mig om at gaa med op. De andre maatte saa vente, til vi kom ned igen.

Dette gjorde, at jeg fik en Del Øvelse i at behandle Hunde og mindre Dyr. Jeg ved ikke, om det var derfor, at Folk, naar de kom paa Vagtstuen, spurgte efter mig som Specialisten i Hundesygdomme, hvilket Prof. ikke modsagde, hvorfor jeg nu ofte blev sendt ud til saadanne Dyr.

De er dyrlæge . . . meget respectabelt.

You are a veterinarian . . . very respectable. But I cannot accept losing my practice because we live in the same building. I must request that you prevent your patients from biting mine when they meet on the stair. Fritz Jürgensen, København 1874.

Paa Vagtstuen blev vi ordnede saaledes, at to og to Kandidater fik tildelt hver et Distrikt, hvor vi skulde besørge den forefaldende Praksis. Jeg fik Jyden Chr. Hald som min Partner. Vi kom nogenlunde ud af det med Arbejdet. Hald var ikke meget ivrig efter Smaadyrspraksis, som jeg derfor som Regel fik Lov til at tage mig af, hvilket jeg var meget glad for. Fiere af de andre Kandidater enedes ikke saa godt om Arbejdets Fordeling, saa der ofte udspilledes større Scener, hvor det gik paa Næverne løs, naar de ikke kunde enes om, hvem der skulde ud i Praksis.

Søndag Formiddag mødte vi for at aflægge Regnskab for vor Praksis i Ugens Løb. Prof. mødte da, for at vi i Journalen kunde være med til at sætte Prisen for det udførte Arbejde. Priserne var vanvittig lave, saa der var ikke noget at lære for en praktiserende Dyrlæge. Vi Kandidater søgte stadig at holde Priserne nede for at staa os godt med vore Kunder, hvilket ogsaa af og til gav os Udbytte i Form af Cigarer eller lignende. — Vi fik derimod ingen Øvelse i at vurdere vor Gerning, hvad vi særlig fik at føle i Begyndelsen af vor Praksis.

Det halve Aar i den ambulatoriske Klinik forløb altfor hurtigt for mig. Jeg havde Følelsen af, at der fik jeg lært noget, som vilde komme mig til Gode i min fremtidige Virksomhed. Jeg har ofte undret mig over, at jeg i min Praksis, lige udgaaet fra Skolen, kunde klare mig saa godt og optage Konkurrencen med en ældre, dygtig Dyrlæge.

Dyrlæge Jens Hansen (1848–1921) kører ud i praksis, hvor han bliver standset, måske af en klient; telefon kom først senere i brug. Hansen var praktiserende dyrlæge i Nysted fra 1874–1911. Sæpia. Veterinærmedicinsk Museum, København.

The vet practioner Jens Hansen (1848–1921) had his practice in Nysted from 1874–1911, here accosted perhaps by a client. Museum of Veterinary History, Copenhagen.

Den 2. Maj 1873 var vi færdige paa Skolen, og et nyt Hold indtog vor Plads. Det var med stor Vemod, jeg maatte forlade Vagtstuen og Tjenesten der under Prof. Stockfleths Ledelse. Jeg havde stort Besvær med at faa sagt Farvel til ham og faa ham takket paa en inderlig Maade. Jeg gik og „nussede“ rundt og kunde ikke blive færdig med at sige Farvel til alt det, som saa levende havde optaget mig det halve Aar, jeg havde gaaet der. Paa denne min Omvandring mødte jeg Prof. Stockfleth, og da han saa min Sindstilstand, greb han mig i Haanden og sagde: „Farvel Madsen, nu skal De gaa, men Madsen, kom igen, naar De er blevet en rig Mand,“ hvorefter han trykkede mig i Haanden og forsvandt. Sørgmodig gik jeg derfra, men med Følelsen af, at have en faderlig Ven i Prof. Stockfleth.

Efter at jeg paa Kontoret havde underskrevet Edsformularen, drog jeg som Dyrlæge bort fra Skolen. Jeg tog straks til mit Hjem, men efter nogen Betænkning nedsatte jeg mig den 4. Juni 1873 i Faaborg, hvor der den Gang ingen Dyrlæge var, for at forsøge at danne mig en Praksis. I Begyndelsen havde jeg ingen Hest, men besørgede gaende den Praksis, der tilbød sig. Det varede dog ikke længe, førend jeg fik saa meget Arbejde, at det blev nødvendigt at anskaffe en Ridehest.

Lokalt brevkort sendt i 1884 fra København V til København K.
 Læg mærke til dagens fjerde ombæring!
 Local postcard sent in 1884 from Copenhagen W. to C. city.

Bagsiden af brevkortet med KVL's logos. Det var praktisk på denne måde at sende budskab til hundens ejer; telefon kom først senere i brug. Tilhører Oluf Pedersen, Brønshøj.
 Gengivet i Dansk Filatelistisk Tidsskrift 1982, nr. 5.

The reverse of the postcard with RVAU's logos. It was practical to send messages to the owner of the dog, as the telephone came later.

»Absolut sagligt Grundlag for at flytte Landbohøjskolen«

Landbohøjskolen
ønsker ikke at flytte

Landbohøjskolen skal udvide
for 60-70 millioner

Landbohøjskolen
bør ikke flyttes

Landboforeningernes for-
— Kræfter i gang inder
Professor Hansen-Larsens forslag om at
skolen i København til Hillerød i forbi

Landbohøjskolen

udbygning

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Hvad skal Landbohøjskolen
i København?
Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

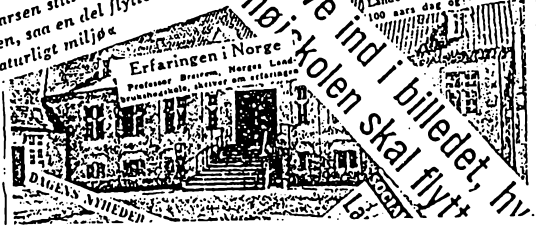
Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

Landbohøjskolen i København?

KVL til Ringsted? Hillerød? Fyn? Jylland?

Den slags overskrifter har i tidens løb ikke manglet i den danske presse.
Newspaper cuttings concerning moving of the RVAC out of Copenhagen.

KVL er ikke blot auditorier, laboratorier, stalde og drivhuse. Haven med de mange smukke botaniske anlæg og mindesmærker er måske den del af skolen, som kendes af de udefra besøgende bedst. Her mindesmærke til P. C. Abildgaard.

RVAU is not just auditoria, laboratories, stables and greenhouses. The garden, with many beautiful botanical sections and memorials is perhaps that part of the University best known to visitors. Upper memorial to P. C. Abildgaard.

It happened in Frederiksberg . . .

In 1958 the Royal Veterinary and Agricultural University (RVAU) celebrated its centenary, and on this occasion the then administrator A. Paludan was presented with a transcript of a manuscript by Mr. Henrik Bendz. This was his grandfather's H. C. B. Bendz's diary, which described the actual founding of RVAU. The Professor of anatomy, *Henrik Carl Bang Bendz*, son of mayor Lauritz Martin Bendz from Odense and brother of the Danish painter Wilhelm Bendz, was the originator of RVAU as a concept.

H. C. B. Bendz wrote his diary from March 1856 to the end of August 1858, when the University began its inaugural academic year in Frederiksberg. We can see from his fascinating notes how the main building and the magnificent gardens, known to so many, acquired their location.

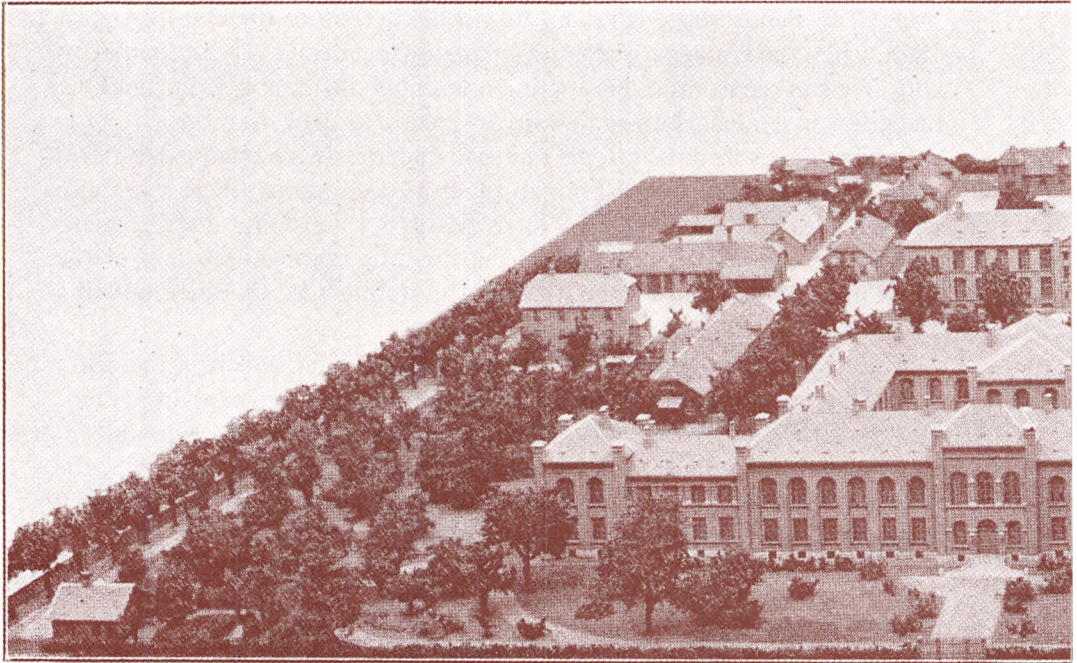
Bendz tells us from where the building materials were obtained, on progress in construction, alterations to planned decorations (there were also cutbacks then), speculation of later possible extensions, disagreements among the individual members of the building commission, and of the worst imaginable – the sudden death of the architect M. G. Bindesbøll at a time when he was most needed.

And then in September 1858 – with a budget deficit, so Vice Chancellor C. E. Fenger had to appear before parliament in person to explain matters. But nevertheless the University could open its gates for the fine and invited guests headed by King Frederik VII on the 24th August 1858, the date now known as the University's official "physical" birthday which concluded with a lunch in the council rooms.

It was a coincidence of several prerequisites which led to the founding of the Royal Veterinary and Agricultural University in Frederiksberg. When H. C. B. Bendz was appointed as a teacher at the old Veterinary School in Christianshavn, this school was already dilapidated, too small, antiquated, and furthermore lay in a part of the city where the sanitary requirements of the day could no longer be met. So he gradually began to think of improvements. Simultaneously, there were thoughts of moving the old Botanical Gardens from where they lay by Charlottenborg.

Bendz was a man of wide imagination, and he immediately saw the opportunity for Denmark, as a small country, to found a special new University for Natural Sciences, where medicine could flourish, naturally

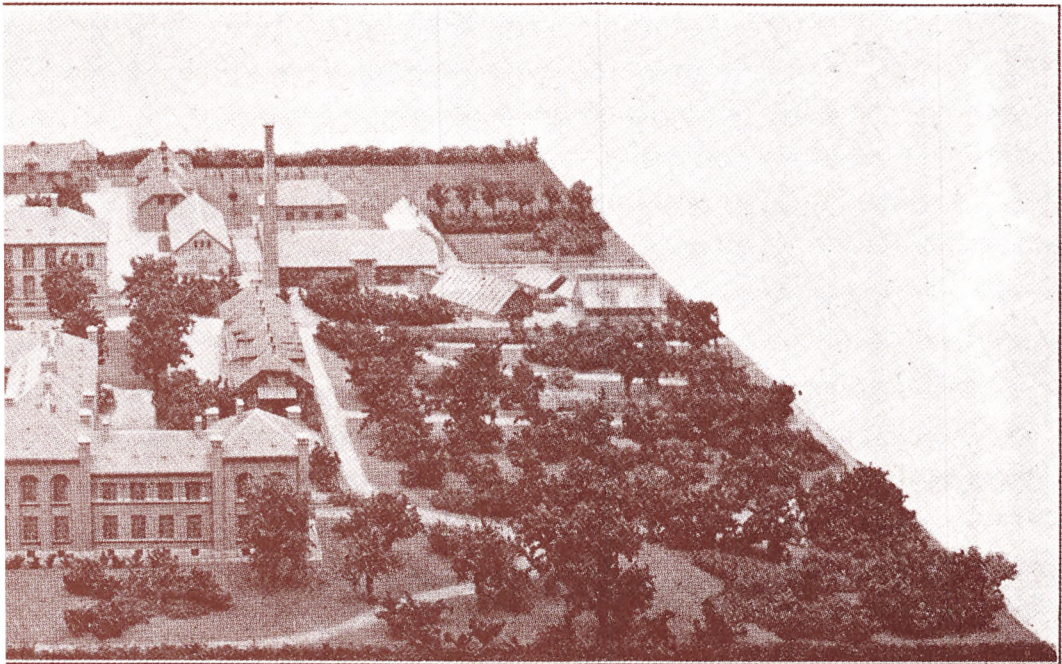

Højskolen i 1900. Efter en model udført til Verdensudstillingen i 1897.
The Royal Veterinary and Agricultural University (1897)

Veterinary Medicine too, as well as Agriculture, Horticulture etc. and where facilities such as e.g. chemistry, physics, zoology and botany laboratories could be in common for all lines of study. And engineering sciences could also participate. He wrote all these ideas for the periodical *Fædrelandet* (Fatherland) in 1852. As early as 1846 he informed Collin* of his plans. However, it took some time before his thoughts won an ear and understanding among the higher authorities. And as so often before and later, he had to settle for compromises, reductions, movements and re-writings, but in the end he won his University, and since then, it has been a jewel, not just for Frederiksberg, but also the whole country.

One thing for which we must be especially glad today, is that he saw then that there must be space for later expansion and ensured the necessary space. In the 1890's, the current main building was commenced, and during the 1920's and 1930's the school acquired a number of new clinics, laboratories etc. and again in 1960's the modern campus at Thorvaldsen Street.

* Jonas Collin (1776–1861), the President of the National Society for Households.

i Paris. Modellen opbevares på Veterinærmuseet, KVL.
Model. Museum of Veterinary Medicine, Copenhagen.

It can be seen from the diary that things turned out very different from Bendz's original vision, his wish that all teaching in Natural and Engineering Sciences should be united in Frederiksberg remained unfulfilled and was already abandoned at the time the diary commenced. The two disciplines medicine and engineering sciences never came to Frederiksberg, nor did the University Botanic Gardens, although provision for the latter was retained to the end, since it was expected that Professor Liebmann, a bitter opponent of any move, would soon die resolving that particular obstacle.

Bendz did not even secure his artistically designed decorative vases for the columns, instead cheap wooden boxes for "*Ziirplanter*" (ornamental plants) were purchased. And RVAU's botanical gardens were also somewhat reduced in extent by ministerial demand. Bendz has expected to save money for a gate by suggesting that Frederiksberg's old city gate was transferred to the University. But for some reason this did not happen, and the architect Professor Hansen had to design the gate himself and this has lasted for many years.

Examinens-Testimonium

FOR

Hr. Landbrugs-Candidat Hans Michael Jacobsen
Uden i April-Maaned 1860 afholdte offentlig Landbrugs-Examen endstillede sig
Hr. Hans Michael Jacobsen født d. 15de Maa 1839 i Brønneby ved Lyngbykøster
først have opholdt sig 1ste Aar som Elev ved den Kongelige danske Veterinair- og Landbohøjskole.
For den hele Examen blev han tilkjendt:

Første Charakter.

Den Kongelige Veterinair- og Landbohøjskole den 14de April 1860

Lars Bendz, Christian B. S. Jørgensen, Nicol. Thorsen, Johan N. F. Haldahl, Foged.

Examinens-Testimonium af landbrugskandidat Hans Michael Jacobsen. Original, der er fra 1860, blev fornylig doneret til Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek.
MSc Degree certificate for Hans Michael Jacobsen (1860). The original is at the Danish Veterinary and Agricultural Library.

De første fire landbrugskandidater fra KVL 1858 (V. J. Møller, Jørgen la Cour, N. P. J. Buus, P. B. Feilberg) og professor B. S. Jørgensen.
The first graduates (MSc) in Agronomy from RVAU, 1858 and Professor B. S. Jørgensen.

Mindesmærke for professor Emil Rostrup.
Memorial to Professor Emil Rostrup.

Mindesmærke for prof. Th. R. Segelcke (mejeribrugslære).
Memorial to Professor T. R. Segelcke (Dairy Science).

Afsløring af mindesmærke for professor, dr. med. h. c. Viggo Stockfleth, der fandt sted den 13. juni 1900. Placeringen var den gang lidt anderledes end i dag.
Unveiling the memorial to Professor Vigg Stockfleth took place 13th June 1900. The memorial has been moved slightly since.

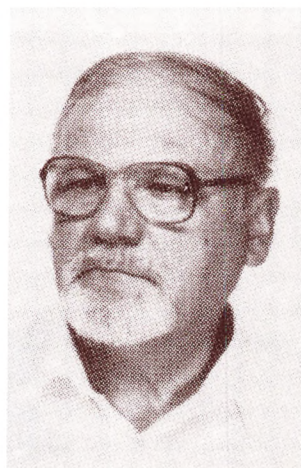
Den 10. juni 1964 fandt der i overværelse af Deres Majestæter Kong Frederik IX og Dronning Ingrid en højtidelighed sted på undervisningsmarken i anledning af nedlæggelse af grundstenen til højskolens bygningsudvidelser.

On June 10th 1964 King Frederik IX and Queen Ingrid visited the area for expansion of the RVAC. On this occasion the King laid the foundation stone for the new buildings.

Født 11.8.1930 i Slavonski Brod, Kroatien. Veterinæreksamen (Zagreb, 1956) suppleret i København (1959). Studeret ved Danmarks Biblioteksskole sekt. II. 1967–1968. Medarbejder ved Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek siden juli 1965, forskningsbibliotekar samme sted siden marts 1968. Dr. med. vet. 1982.

Bestyrelsesmedlem i World Association for the History of Veterinary Medicine og Dansk Veterinærhistorisk Samfund.

Har udgivet otte bøger og 50 artikler og grundlagt og redigeret tidsskriftet *Historia Medicinae Veterinariae* (1976→).

Ivan Katić.

Born in 1930 in Slavonski Brod, Croatia. Veterinarian (Zagreb, 1956; Copenhagen, 1959). Employed by different Danish veterinary institutions, since 1965 member of the staff of the Danish Veterinary and Agricultural Library, Copenhagen. His books and papers deal with veterinary medicine and librarianship. D V Sci 1982.

Committee member of World Association of the History of Veterinary Medicine and Danish Association of the History of Veterinary Medicine. Has published eight books and 50 papers; founder and editor of Historia Medicinae Veterinariae. (1976→).

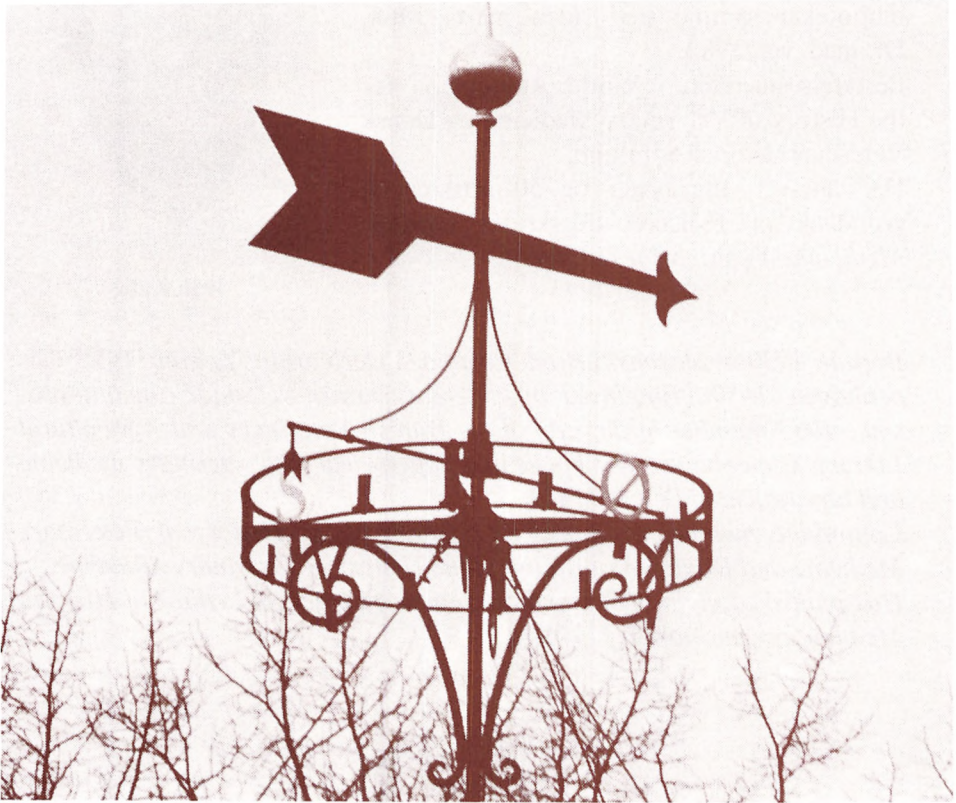

Dette bind er det femogtyvende af en række diverse udgivelser, jeg har fået trykt hos firma *Kandrups Bogtrykkeri* på Frederiksberg. Igennem 32 år har husets dygtige medarbejdere lyttet til mine ønsker, givet mig gode råd, og gennem frugtbare diskussioner fik vi i fællesskab gode resultater til vor og læsernes fælles glæde.

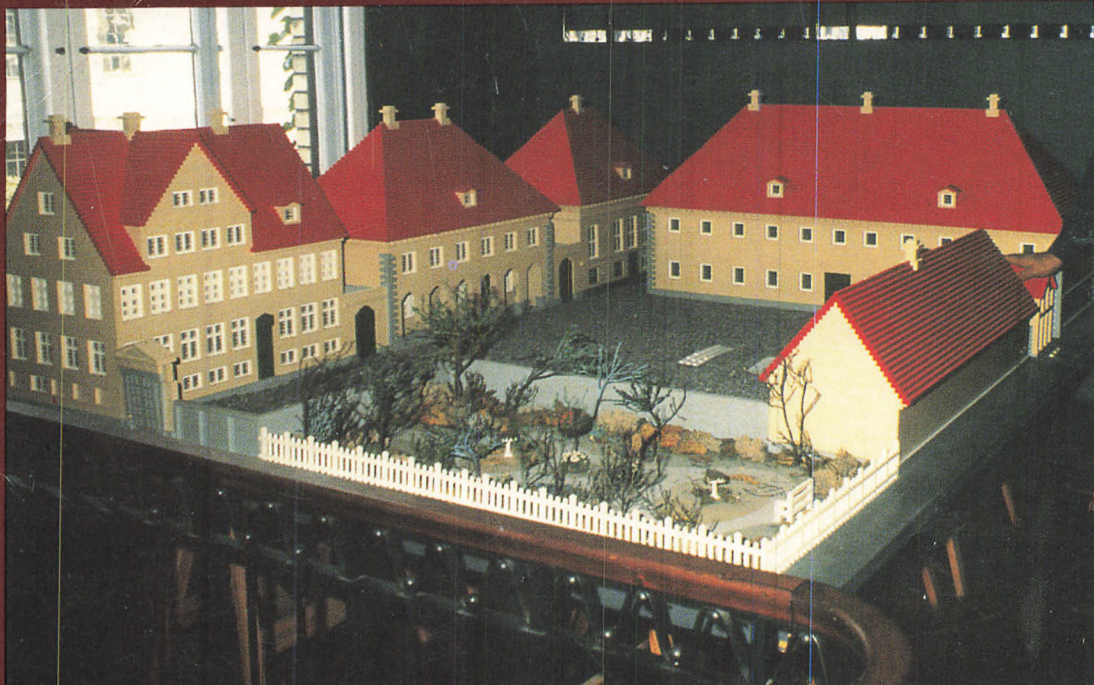
Måtte det gode samarbejde fortsætte også i fremtiden, hvor Bogtrykkeriet *Kandrups* nye indehaver, *Per Thomsen*, fører husets traditioner videre i en moderne tid og med moderne trykkemaskiner.

Hjertelig tak fra

Ivan Katić.

På toppen og altid visende nye veje.

Den Kgl. Danske Veterinærskole på Christianshavn. Model af Lego klodser. Efter idé af professor N. O. Christensen. T.v. Museumsbygningen med professorboligen. I midten Smediebygningen. T.h. Læsesalsbygningen. I den højre side ses også Staldbygningen. Den lille bygning forrest er hundestald. T.v. ses også skolens lille botaniske have.

Da H. C. B. Bendz blev ansat som lærer ved den gamle Veterinærskole på Christianshavn, var denne skole allerede slidt, for lille, umoderne, og desuden lå den i et kvarter i byen, hvor tidens hygiejniske krav i det lange løb ikke mere kunne honoreres.

Bendz var manden af vide horisonter, og han indså straks, at for et lille land som Danmark ville det ideelle være at grundlægge et helt nyt *naturvidenskabeligt universitet*, hvor også medicin skulle doceres og naturligvis veterinærmedicin samt landbrug, havebrug etc., og hvor faciliteterne som f. eks. kemisk, fysisk, zoologisk og botanisk laboratorium skulle være fælles. Og de *polytekniske videnskaber* skulle også med!

Men det tog nogen tid, førend hans tanker vandt gehør og forståelse hos de højere statsinstanser. Og som så ofte før og senere måtte man nøjes med kompromiser, beskæringer, omflytninger og omskrivninger, men sin skole den fik han, og den kunne i 1958 fejre sit 100 års jubilæum.

Det var ved denne lejlighed KVL fik foræret en afskrivning af Bendz' dagbog, som hermed udgives af forskningsbibliotekar ved Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek dr. med. vet. Ivan Katić.